

Publicación diaria 30

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

REDESA reconece os perigos da alta tensión

10

A reconversión dos matadoiros

11

Polos, Coca-cola e guerras comerciais

15

Celta e Deportivo xuntos por primeira vez en Europa

16

REM, o rock de calidade que vende millóns de discos

30

O can de Castro Laboreiro, unha raza galega

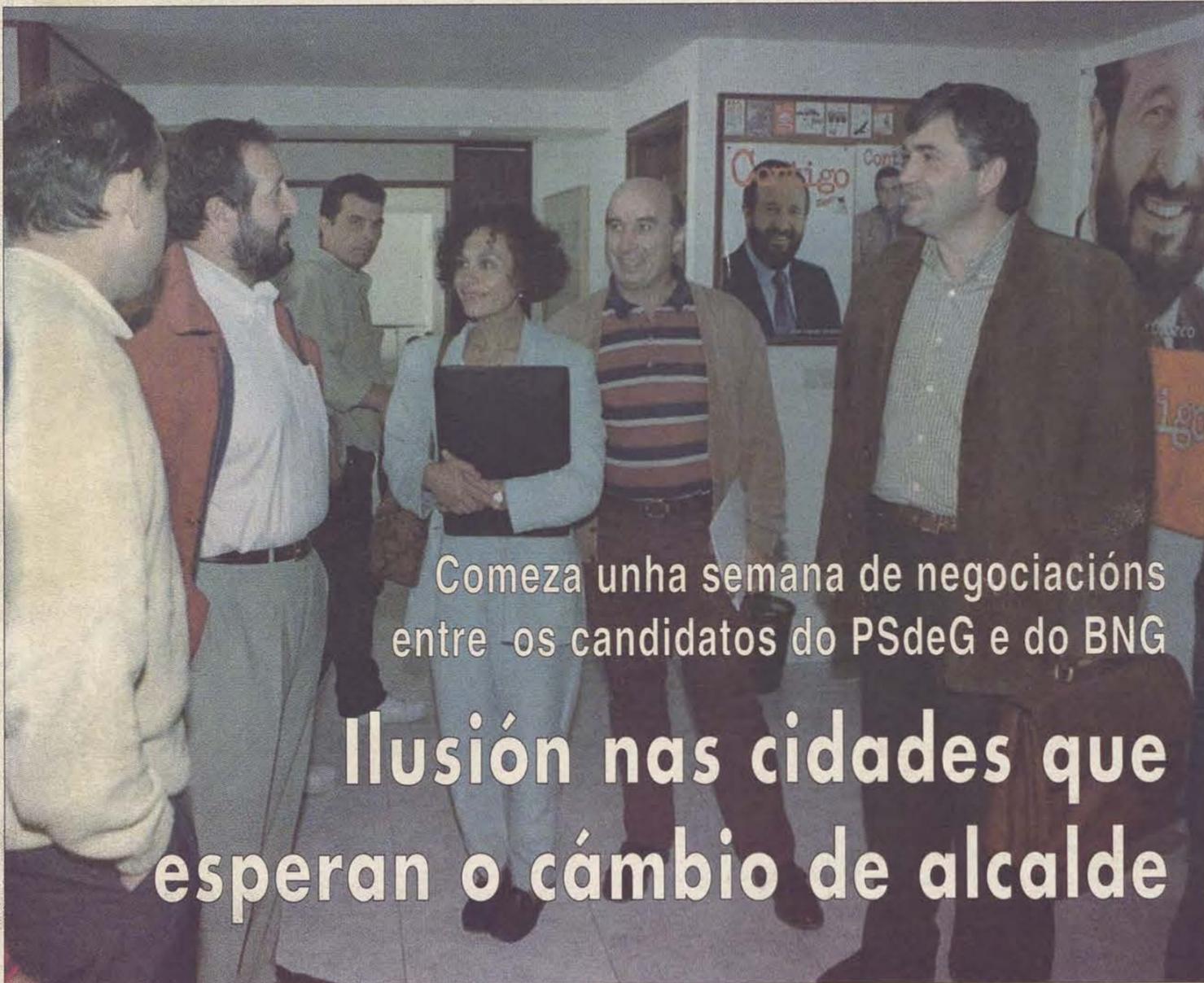
34

24 DE XUÑO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 888 • 200 PTA

Comeza unha semana de negociacións entre os candidatos do PSdeG e do BNG

Ilusión nas cidades que esperan o cámbio de alcalde

Segue a polémica sobre o voto emigrante

(Páx. 6)

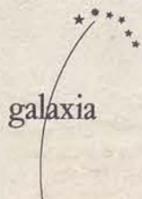
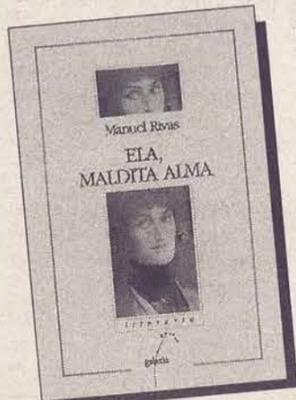
Entrevistas a Xosé M. Beiras e Emilio P. Touriño

(Páx. 7 e 9)

Delegacións do BNG e do PSdeG-PSOE reunidas en Lugo para preparar o goberno de coalición que porá fin a dúas décadas de dominio da dereita no concello. LINO BALVIS/ Voz Noticias

Manuel Rivas *ELA, MALDITA ALMA*

Trece relatos, un autor.
O novo libro de Manuel Rivas.

O PSOE manobra cavilando nas xerais

Para Aznar, para o PP, Galiza é o seu couto privado de caza. Ninguén pode disputarlle unha titularidade que é pública, de todos. Óllase nas reaccións aos pactos BNG-PSdeG e tamén nas contestacións de catón que Aznar lle dá, unha vez tras outra, sen saír das primeiras letras, ao BNG no Congreso. Esa patrimonialidade agocha e, ao mesmo tempo, explícita o papel subalterno de Galiza no Estado español. Non se admite o nacionalismo galego, como se admite o basco ou o catalán e non se trata do mesmo xeito "natural". Agora ben, o maior peso do BNG está a sacar a Galiza dese papel subsidiado e, ao mesmo tempo, pon sobre o púlpito do debate a necesidade de reformular o Estado. FrEnte a un Aznar que anuncia que o proceso autonómico está pechado, Almunia pide que se teña en conta aos nacionalismos na formulación do Estado, asinando agora acordos con IU e deixando a porta aberta para pactar co PNV e con CiU. Os pactos dos socialistas co BNG na Galiza non só teñen unha vertente galega, senón que poderían ter unha expresión estatal nas próximas eleccións xerais. Os nacionalismos asinantes da *Declaración de Barcelona* van ter a chave do novo Goberno e poda que obren conxuntamente pensando na construción dun novo Estado. O PSOE, impulsado polo PSC, manobra para posicionarse, mália as diferencias internas. ♦

Debate do Estado da nación

Almúnia ábrese aos pactos cos nacionalistas para suceder a Aznar

(Páx. 18 e 19)

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:

Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.

VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.

CONSELLERO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.

VOGAIS:
Alberto Ansedo,
Xosé Mª Dobro,
Antolín Fernández,
Manuel Veiga, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.

SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Director:

Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Tena,
Xan Carballa, Manuel Veiga,
Horacio Vixande,
Arantxa Estévez, Carme Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantiños.

EDICIONS ESPECIALS:
Xosé Henrique Acuña.

DESEÑO DE MAQUETA:
Xoselo Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Seoane.

BARCELONA:
Inia Varela.

PORTUGAL:
Gonçalo Nuno.

SANIDADE:
María Alonso.

CULTURA:
Xoán M Estévez,
Celso López Pazos,
Manuel Vilar, Lupe Gómez,
Oscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé Mª de Castro Erroliola,
Xesus González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.

LEGER:
André Luca

Fotografía:
Andrés Panaro,
Xosé Marra,
Voz Noticias.

Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carreiro,
Carlos Sávar, Gonzalo Vilas,
Suso Sanmartín.

Publicidade:
Carlos Martínez Muñoz

Xefa de Administración:
Blanca Costas

Subscripcións:
Lola Fernández Puga

Vendas:
Xosé M. Fdez. Abalde

Redacción e Administración:
Rúa do Príncipe 22, baixo,
36202 Vigo
Apartado 1371, 36200 Vigo

Edición Electrónica:
www.anosaterria.com

Teléfonos:

REDACCION:
(986) 43 38 96 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
antipog@arrakis.es

ADMINISTRACION, SUBSCRIPCIONES E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*

Imprenta:
E.C. C-3 1958

Depósito Legal:
C-963-1977

ISSN:
0213-3105

Non se mantén
correspondencia sobre
orixinais non solicitados.

Está permitida a reprodución
sempre que se cite a
procedencia.

A reunión entre as direccións do PSdeG-PSOE e do BNG deu unha maior consistencia ao pacto en comparación co de 1995.

A. PANARO

O BNG de Lugo e Santiago, en cámbio, non ofrece reservas O PSdG-PSOE teme que os alcaldes nacionalistas rentabilicen os pactos

Acordado que a lista "progresista" máis votada ostentaría a alcaldía, os pactos avanza con celeridade diversa, segundo os casos. Nas alcaldías que vai ostentar o PSdG-PSOE o BNG non se mostra reticente. Nas que lle corresponden aos nacionalistas o PSOE móstrase medofunto a que o BNG rentabilice o pactos.

A maneira de negociar estes pactos está claramente determinada polo medo. O PSOE de Pontevedra lembra que o partido que ostenta a alcaldía soe rentabilizar a coalición. Como exemplo pensan en Poio, onde o BNG saíu beneficiado ou no Carballiño e Foz, onde o PSOE obtivo maioría absoluta despois de ter pactado hai catro anos cos nacionalistas. Ese sería o motivo de que o PSOE seña remiso a aceptar postos executivos alí onde o BNG ostente a alcaldía e que trate de reservarse un grado importante de autonomía política.

'O máis importante non é que o alcalde sexa socialista ou nacionalista, senon a ilusión que se está criando na cidade"
XESUS MÉNDEZ, BNG-Lugo

O BNG, sen embargo, non pensa igual. En Santiago o BNG subiu de dous a cinco e o PSOE baixou pésie a que contaba coa alcaldía, aínda que tamén é cer-

to que influiu a retirada de Estevez. Xesús Méndez, responsable comarcal do BNG de Lugo, unha cidade onde os nacionalistas serán segundóns, argumen-

ta "que en política non se poden botar os números antes de facer as cousas. Non temos porque desconfiar de que os cidadáns non van recoñecer o noso traballo. Todo dependerá do que faga o concello e do traballo político do BNG como organización". "Ademais —engade— nós nen sequera nos planteamos ese tema, porque o importante é a ilusión que se está criando na cidade. É unha oportunidade que temos que aproveitar para conseguir desde o goberno aquilo que viñamos defendendo desde a base social". ♦

O acordo nacional non aplacou as divisións no PSdG-PSOE

As divisións no seo das agrupacións socialistas engaden dificultades ao pacto. En Ferrol, Bonifacio Borreiros, o cabeza de lista, foi apartado da negociación polo secretario local Fernando Blanco. Unha orde da dirección outorgou de novo a representatividade a Borreiros, pero agora é Blanco o que se considera excluído da ne-

gociación. Do grupo municipal de cinco membros, dous están con Borreiros e un con Blanco. Borreiros é ademais deputado en Cortes e hai quen especula con que non ten interese en asumir excesivas responsabilidades en Ferrol.

En Vigo, Carlos Príncipe ven sendo contestado desde hai

tempo por parte da organización. A deputada no Congreso Carmela Silva é unha das persoas que se opoñen a Príncipe. As liortas internas estallan a restar iniciativa política ao partido.

O panorama é, pésie a todo, mellor ao de hai catro anos. Os nacionalistas perciben un mellor

talante nos socialistas, a respecto de 1995. Alguns lembran as polémicas de Poio, Moaña ou Caldas. Esta vez, o acordo existente a nivel nacional estíñou boa parte das diferencias socialistas. Hai catro anos a dirección de Santiago non fixera máis que enviar unha circular interna ás agrupacións locais. ♦

O PP disimula a derrota con rumores contra os pactos

O PP non está calado aínda que o pareza. Négase a asumir o resultado ante os seus eleitores, tras as promesas realizadas e os compromisos adquiridos por algúns dos seus simpatizantes. En Santiago, a candidatura de Dosíteo Rodríguez, chegou a ser sentida como unha ameaza por parte da cidadanía, despois dunha longa e intensa campaña popular. O ex-conselleiro, que xa se via como alcalde da capital e inmediato sucesor de Fraga,

aínda non valorou o resultado.

Os populares escolleron o recurso de difundir rumores que lle restasen credibilidade aos pactos. Aínda que o rumor poida ser pronto desmentido, ten a virtude de neutralizar o efecto de vitoria e ilusión dos seus opositores.

En Lugo, Francisco Cacharro apenas realizou declaracións, seguindo a liña dos máximos dirixentes do partido en Galiza,

pero o secretario provincial do PP, Xosé Lois Iravedra foi lixeiro a ofrecer un pacto ao PSOE e a dudar do acordo entre este partido e os nacionalistas.

En Vigo, Xan Corral aínda non aclarou se abandona ou non as súas responsabilidades na zona franca para dedicarse á oposición. O presidente do Celta Horacio Gómez tampouco sabe se recibirá a prometida vicepresidencia da Deputación. ♦

Ferrol agarda con ilusión o cambio. A cidade considérase abandonada polo PP. A abstención tamén foi alta nos últimos comicios. A. PANARO

Ferrol: o PSOE decidirá se participa no goberno

En Ferrol, o enfrentamento entre Fernando Blanco, secretario local do PSOE e concelleiro, e Bonifacio Borreiros, portavoz do grupo municipal, interferiu no pacto cos nacionalistas. En todo caso, e como nas demais cidades, o PSOE garante a investidura do nacionalista Xaime Bello. O BNG obtivo oito concelleiros, fronte a cinco do PSOE. Falta por determinar se os socialistas se decidirán por un pacto de gobernabilidade sen aceptar responsabilidades executivas ou por un goberno de coalición como pretenden os nacionalistas. As negociacións inicianse o Venres 25. ♦

Pontevedra: Aprobado xa un documento de 'democratización' da vida municipal

En Pontevedra, onde o BNG supera ao PSOE (10 concelleiros dos nacionalistas fronte a 5 dos socialistas) serán tamén as negociacións, xa iniciadas, as que determinen se o PSOE se integra no goberno ou se se decide apoiar ao BNG através de pactos pontuais. Nas primeiras reunións, ambas comisións ne-

gociadoras decidiron, en todo caso, o establecemento dun comité de enlace permanente que trate de prever ou limar as diferenzas que poidan surxir durante a xestión. BNG e PSOE aprobaron xa un documento de "Medidas de democratización da vida municipal", coas que se trata de favorecer o acceso á documentación por parte de todos os concelleiros e á información municipal por parte da cidadanía, entre outros puntos. ♦

Lugo: O PP non xogará por primeira vez nengun papel

Será a primeira vez que a cidade amurallada esteña gobernada por un alcalde que non segue, directa ou indirectamente, as directrices do PP. Igoal que en Santiago, o feito de que o PSOE fose máis votado que os nacionalistas facilita as cousas. Haberá goberno de coalición con alcalde socialista. O PSOE conta cun concelleiro máis (7) que o BNG (6). ♦

Vigo: O PSOE fala de empate e o BNG di que o alcalde desempata

O PSOE non pon en cuestión a

investidura do nacionalista Castriño, pero en base ao "empate técnico existente", en palabras de Carlos Príncipe, propuxo através dos medios de comunicación un co-goberno repartido ao 50%. O BNG defende, pola súa parte, un goberno de coalición cun programa único consensuado. Para os nacionalistas, ao contrario que para o PSOE, o reparto de áreas é secundario e o importante é a filosofía a aplicar. De todos modos, falta ver o que dá de si a verdadeira negociación, despois destas rifas mediáticas. O PSOE preséntase con importantes fisuras internas e o BNG está preparado tamén para gobernar en minoría con acordos pontuais. ♦

Santiago: Xa había experiencia de colaboración

A capital de Galiza presenta unha diferenza fundamental: os dous partidos levan xa tres anos colaborando, péis a que no pasado Xerardo Estévez non quixo formalizar un pacto de goberno. O anterior alcalde sacou adiante, con todo, os tres últimos orzamentos grazas aos votos do BNG. A experiencia de colaboración verase agora acrecentada, dado que os nacionalistas decidiron xa participar nun goberno de coalición presidido polo socialista Xosé Bugallo. O PSOE conta con 9 concelleiros, por cinco dos nacionalistas. ♦

Medo a que mude o papel de Galiza no Estado

Nas primeiras eleccións municipais democráticas despois do franquismo (1979), os partidos políticos nacionalistas e os da esquerda estatal operantes na Galiza suscribiron os Pactos do Hostal. Un acordo global polo que se repartían as distintas alcaldías onde eran maioritarios para impedir que UCD acedese a elas. Manuel Soto en Vigo (PSOE), Domingo Merino na Coruña (UG), Rivera Arnos en Fene (BN-PG) ou Alvarez Corbacho no Grove (PCG), por citar só a algúns, acederon a alcaldía a causa destes pactos.

Despois das eleccións municipais de 1995 tamén PSdG-PSOE e BNG voltaron a chegar un acordo para apoiarse naqueles municipios nos que sumando os concelleiros de ambas candidaturas pudesen acadar a alcaldía. Francisco Vázquez era o secretario xeral do PSdG-PSOE.

Unha e outra vez, estes acordos semellaban algo natural dentro do xogo democrático de maiorías e minorías. Non se falou de acordos antinatura como agora, nen se levantaron os mil demos ideolóxicos que semellan separar a socialistas de nacionalistas. Incluso agora polos que, antes se beneficiaron deses pactos.

O rebumbio que levantou agora o acordo do PSdG-PSOE veu precipitado hai tres anos, cando as eleccións xerais, nas que o BNG acadou dos parlamentarios en Madrid e, logo, con máis virulencia, ao situarse como segunda forza política na Galiza nas eleccións autonómicas, por murmurio *in crescendo*.

As mesmas voces que agora se levantan contra estes acordos, hai anos normais, foron as que se viñeron levantando ultimamente e anunciando a "disgregación de España". Chaves, Bono, Ibarra, Guerra, Vázquez... No PP semellaban estar quedos e tranquilos, aínda que o nerviosismo estivera presente e dirixisen toda a súa artillería aérea e subterránea para tratar de minar ao BNG. Pero, ao principio ao PP víñalle ben o ascenso do BNG porque coidaban que se realizaba unicamente a costa do descenso dos socialistas.

Mudou o nacionalismo desde hai 20 anos? Significativamente, como tamen cambiou a sociedade galega. É hoxe máis radical e perigosamente antisistema? Certamente non. Que é logo o que fai agora "moito máis perigoso" ao BNG, cando, por mor do seu medre electoral, se viu na obriga de xogar inteiramente no campo institucional?

O perigo do BNG non está tanto nas súas propostas, na súa posición inequivocamente nacionalista, como a do PNV, CiU ou EA, aos que non só se anatemia nos pactos, senón que, incluso se alaba a súa contribución ao desenvolvemento do Estado. Tampouco está no seu programa, hoxe socialdemócrata e facilmente asumíbel polo conxunto da sociedade galega, equiparable a algunhas das forzas que gobernan en Europa.

O perigo está no propio papel que xoga Galiza dentro do Estado español. Un ascenso como o que está a ter o BNG racha os equilibrios institucionais no que se asenta o Estado español. Un estado español que se sustentou desde o seu nacemento nas burguesías catalana e basca, pero que condenou a Galiza ao papel de colonia.

Cun nacionalismo gobernando Galiza, cun grupo parlamentario propio en Madrid, con presenza en Europa, muda substancialmente o papel do nacionalismo galego, pero, sobre todo, cobra outra dimensión Galiza, como nación integrante do Estado español.

Galiza acada outro peso na correlación de forzas que se moven no Estado e, cando se está a debater a súa conformación, a súa reformulación, Galiza aparece cunha voz propia que non tivo, por exemplo, na Transición. A Declaración de Barcelona é unha mostra deste cambio de papel galego. Pero tamén o vai ser un grupo parlamentario propio no Congreso. Non só vai poder amplificar a voz de Galiza en Madrid, defender on máis firmeza os nosos intereses, senón que pode ter a chave nun futuro goberno do Estado.

Estes son os principais cambios que se produciron nestes últimos anos. Se a esto lle unimos a idea de Galiza que persiste na metrópoli, (non hai máis que visitar o diccionario da Real Academia Española), entenderemos mellor os ataques que os pactos municipais están recibindo e cales son as súas causas. ♦

POLÉMICA POST-ELEITORAL

Os resultados eleitorais deron pé a unha viva polémica na que os pactos son o grilón no que xiran a maioría das disputas. Nos

socialistas escoitanse voces discordantes, cos baróns españois cantando de solistas acompañados de Francisco Vázquez. A

executiva apoia os pactos e a Pérez Touriño. O PP quedou sen estratexia e débatese internamente con críticas e desexos

Fraga anuncia que pode adiantar as eleccións, Madrid quer un congreso e as deputacións convírtese nos campos de

O PP, nervioso e falto de estratexia

O PP está nervioso: é unha evidencia. No ten estratexia: unha constatación. Non agardaba estes resultados eleitorais: unha realidade.

A evidencia do nerviosismo é Fraga Iribarne na noite electoral, rompendo o vaso, rachando os papeis, non dando conta dos resultados ao xeito. Pero, catro días despois, este nerviosismo trasládallo ao seu partido e móstrallo á cidadanía xa con palabras. Na rolda de prensa posterior ao Consello da Xunta que celebra todos os Xoves, Fraga afirma que o adianto das eleccións autonómicas "dependerá dun conxunto de circunstancias, entre outras de carácter nacional e Europeo".

"Deuse conta de que existe un cambio de tendencia no país e pensa que así vai evitalo", valorou o deputado nacionalista Alfredo Suarez Canal. "É sorprendente que supedite o adianto electoral a circunstancias nacionais e non a razóns galegas", declarou o presidente do grupo socialista Ismael Rego. Desde o PP, pola sua banda, afirman que o único que pretende Fraga é deixar constancia de que unicamente el ten a facultade de disolver o Parlamento. Esta facultade de disolver o Parlamento e adiantar as eleccións non facia falta que a ratificara, está establecida legalmente. Que tentaba Fraga con esta constatación? Pode afirmarse que trataría de pór de manifesto que máis o profundo

cambio electoral e social que supuxo, sobre todo, a perda das cidades, agás Ourense, polo PP, el segue a ter a cinchas da política autonómica e que, os grandes cambios haberaos cando el queira. Era unha resposta ás comparanzas cos cambios habidos en 1931 cando caeou Monarquía despois de perder o partido monárquico as principais cidades? Fraga saberá. Pero, se así fose, estaría admitindo o profundo cambio político da sociedade galega.

Pero Fraga Iribarne non se quedaba unicamente no anuncio, innecesario, da sua facultade presidencial, senón que avanzaba máis ao afirmar que esa sua postade dependía dun "conxunto de circunstancias", sinalando, "entre outras", as de "carácter nacional e europeu".

Deste xeito, minimizaba as "circunstancias galegas", neste caso os resultados eleitorais municipais, pero, ao mesmo tempo, procuraba unha excusa válida (ao non tratar de recoñecer as "circunstancias galegas" para adiantar as eleccións). Non a procuraba na Galiza, porque, faltaría máis, Fraga sempre se negaría a recoñecerla porque sería tanto manifestar que el fallou, que non o controla todo. Así refírese a circunstancias esóxenas á sua propia acción de goberno o que xustificaría ese posíbel adianto. A procura das desculpas dalle máis verisimilitude a que está a cavilar

O PP anda á procura dun novo acomodo para Dositeo Rodríguez.

A. PANARO

nesta posibilidade do adianto electoral. O que non se poderá dicir é que ten dificultades para gobernar, coa maioría absoluta de 42 deputados que ostenta.

Suárez Canal afirma que estas declaracións do presidente "traducen a sua preocupación ante a posibilidade real de que, nas próximas eleccións se vaia a producir

un relevo no que o BNG será a alternativa". Canal recomendoulle a Fraga que non lle dea voltas, que "non é eterno" e que Galiza "necesita un cambio, por hixiene democrática, na Xunta".

Falta de estratexia

Estas declaracións de Fraga Iribarne son o único movemento po-

lítico que realizou o PP cara o exterior desde o 13 de Xuño. Ante os resultados que se avencibaban xa queimara toda a leña do seu pendello na propia campaña electoral facéndolle a proposta dunha alianza aos socialistas. Cando estes se negaron situando ao PP nas suas antípodas políticas, quedaron sen capacidade de movemento político. Só tiñan o de

Almúnia apoia a Touriño, criticado polos baróns

O PSdG-PSOE intenta marcar a sua autonomia fronte a Madrid

As condicións do acordo entre o PSOE e BNG foron negociadas co aval da executiva federal socialista, como puxeron de manifesto Joaquín Almúnia e Pérez Rubalcaba.

Almúnia saiu de novo en defensa de Pérez Touriño e, despois de recordarlle a Vázquez que xa pactara co BNG en 1995, manifestou que o PSOE sempre estivo a favor de que gobernara a lista "progresista máis votada" precisando que co BNG non se realiza un "acordo programático senón de respaldo mútuo". Tamén puxo de manifesto como as valoracións que se están a realizar do BNG "non se corresponden coa realidade". Tamén lle recordou a Fraga as suas orixes políticas e o servizo e defensa da Ditadura.

A respecto de quen vai sair gañando, algo que semella preocupar moito ao PP, Almúnia mani-

festou que "o máis importante agora é chegar a maiorías de progreso e non facer cálculos sobre a quen poden beneficiar os pactos dentro de catro anos".

Ainda así, José Bono, Rodríguez Ibarra e Manuel Chaves criticaron a decisión tomada pola executiva socialista, órgano no que eles están presentes. Pero o presidente andaluz desmarcouse dos outros dous tenores, que levan tempo cantando por libre no partido, ao afirmar que aínda que considera o acordo como unha "aposta difícil e arriscada" é o PSOE galego o que ten que decidir "a política de pactos na Galiza".

Á deputada guerrista Matilde Fernández tampouco lle fan moita gracia os pactos entre socialistas e galeguistas, pero recoñece que tanto ela como Francisco Vázquez son algo "xacobinos e centralistas". Pero o alcalde coruñés

segue rexeitando os acordos partidários, chegando a defender "acordos a tres bandas", no que participaría tamén o PP, e calificando os acordos co BNG como "acto que violenta a vontade dos cidadáns".

Rubalcaba, como voceiro do partido, considera que Vázquez vai respaldar o pacto e que se está "precipitando ao criticalo". Rubalcaba tamén atacou ao PP pola campaña que está a montar contra estes acordos, calificándoos de "hipócritas" e recomendándolles que "se calmen e sexan máis respetuosos". Afirma que o único que puxo en perigo a "cohesión de España foi o PP cos seus pactos con CiU e PNV".

Tanto o secretario de organización do PSdG-PSOE, Antón Louro, como o secretario xeral, Pérez Touriño, voltaron a contestar á acusación dos seus compa-

ñeiros. Touriño criticou aos que queren ir "a un fronte do español". Tamén afirmou que os socialistas "non somos nacionalistas, pero tampouco antinacionalistas: a miña bandeira non é o antinacionalismo". Touriño manifestou que, nalguns compañeiros, existe ademais un descoñecemento total da realidade galega, por iso toman posturas erradas.

Os alcaldébeis saen en apoio dos acordos

O alcalde en funcións de Compostela, Sanchez Bugallo, que esta semana comezou a negociar un acordo co BNG, criticou con dureza a Francisco Vázquez, ao que acusou de ser el, coa sua política, o que propicia o ascenso do nacionalismo e de "desatar unha tronada nun vaso de auga". Bugallo defende que a constitución de gobernos de progreso

"debe de ser a resposta ao electorado galego", considerando que "o protagonismo é da sociedade", en sintonía co manifestado por Xosé Manuel Beiras.

Tamén o cabeza de lista do PSdG-PSOE por Lugo, Clemente López Orozco se mostrou contundente ao demandar dos baróns do PSOE que "estean caladiños e respeten os resultados". O candidato lugués considera que os cidadáns votaron maioritariamente por este acordo.

Tamén Roberto Taboada, candidato socialista en Pontevedra, insistiu que os pontevedreses reclamaron o 13-X unha alternativa ao goberno popular, desautorizando aos dirixentes socialistas que criticaron o pacto co BNG, recordándolles que non fixeron o mesmo "cando pactamos con CiU ou o PNV", uns nacionalistas que "son de dereita ou centro-de-

de cambio por parte de Arenas que quer facerse co control do partido. Fraga, pola súa banda, ameaza con adiantar as eleccións.

s de disputa interna.

encerellar e intoxicar através dos seus membros. Pero esa non é unha estratexia. A quietude do PP na Galiza destaca aínda máis o seu fracaso electoral mentres BNG e PSOE, por activa e por pasiva, copan a maioría de espazo nos medios e comunicación. Cando non, a realidade vélese con Rolling ou con REM en primeira.

Só en Madrid seguen a insistir e que o pacto do PSOE e BNG é *contra natura*. Pero a guerra de Madrid é outra. Está en clave de eleccións xarais e a Galiza só chega a xeito de nerviosismo acentuado e ou de agresión contra o noso povo, segundo quen o perciba. Estes ataques aos acordos entre socialistas e nacionalistas, que non se oficiaron hai catro anos, nen tiveron repercusións cando se dá con cataláns e bascos, axuda a que moitos galegos tomen conciencia da súa diferenza.

Nas fileiras partidárias do PP acentúase o desconcerto e aumenta a loita polo poder interno. Sabido é que cada vez que se move algo, comeza unha reacción en cadea que sacude a todo o partido. As declaracións afirmando que é preciso renovar o PP na Galiza e tomar o control desde Madrid, constitúen un verdadeiro terremoto. Nesta situación os cambios danse internamente, cara fora ninguén se move, acrequenados, agardando para tomar posicións.

reita, e cuestionan os acordos con outra forza progresista como é o Bloque". Afirmou que, detrás das críticas de Vázquez, está o interese en beneficiarse dunha "importante bolsa de votos do PP que busca manter".

Tamén Xosé Blanco, deputado socialista en Madrid e un dos principais apoios de Touriño no congreso onde resultou elixido secretario xeral, acusou aos membros do partido que criticaron os acordos co BNG, sobre todo a Francisco Vázquez, de "seguir perseverando nos erros que cometeu" e que os relegaron a ser a terceira forza de Galiza. Criticou tamén que saían á luz pública coas críticas despois de existir xa decisión en firme dos principais órganos do partido.

En Vigo, a deputada Carmela Silva, tamén arremeteu contra os pactos, pedindo a dimisión de

A falta de movemento organizado é tanta que no PP pretenden adiar os congresos provinciais e tamén o galego que se deberían celebrar estatutariamente este ano. Os estatutos din que cada tres anos se ten que celebrar un congreso ordinario, aínda que se teña celebrado algun extraordinario nese tempo. Tamén está instituído que despois do congreso español se celebren os congresos provinciais.

Na Gáliza o PP semella agardar, mentres afianza as navallas e até Carreño Maribona (*Mister Catro por Cento*) demanda responsabilidades desde Madrid, despois de xogar ao fútbol cos veteranos do Real e de votar contra todas as iniciativas que se presentaron no Congreso a prol de Galiza.

Pero están os repartos de cárgos nas deputacións e nos concellos. En Vigo, Carmen Bianchi e Corina Porro pretenden que dimita Xoan Corral e Horacio Gomez e coller elas a dirección do grupo municipal para preparar a candidatura de Bianchi para dentro de catro anos. Pero Horacio Gomez, na vez de dimitir, o que pretende é ser vicepresidente da Deputación de Pontevedra. Na Coruña Fraga tenta situar a Dositheo Rodríguez como presidente desa deputación, pero Romai segue a apostar por Torres Colomer. Estas fumarolas que saen do PP deixan ver a actividade interna. De momento pouco máis. ♦

Carlos Príncipe polos malos resultados obtidos. Abria así, de novo, o debate socialista en Vigo máis a derrota interna que sufriu tanto nas primarias como na elección de representantes internos. Abel Caballero, que está moi próximo a Carmela Silva, desmarcouse destas críticas públicamente. En Ferrol tamén existen diferenzas entre o candidato ás eleccións Bonifacio Borreiros e o secretario xeral da localidade Fernando Blanco. A diferenza está en quen debe de liderar as negociacións, se o grupo municipal ou o partido, pero, no fondo, tamén persisten dous bandos distintos. Pérez Touriño impuxo a Borreiros á fronte de negociación, unha persoa que o apoiou no congreso último.

O comité Federal do PSOE aprobará o domingo o acordo co BNG, segundo anunciou Martínez Noval, o voceiro parlamentario socialista. ♦

Euloxio López, en primeiro plano, presidindo un dos últimos plenos.

Euloxio López, ex-alcalde de Cangas

'Cando Cuiña fala da vitoria no Morrazo oculta que o PP perdeu as alcaldías nas que gobernaba'

O BNG perde a alcaldía de Cangas. Como valora os resultados electorais?

O BNG non acadou o seu obxectivo principal que era o de manter a alcaldía porque ese reto non dependía só de nós, senón da correlación de forzas progresistas que existen no Concello. Coa presentación de 5 candidaturas de esquerda, que eran ao do PSdeG-PSOE, FPG, EdeG, EU-EG e BNG, a nós o único que nos restaba era sacarlle votos á dereita. Neste sentido medramos case que 900 votos, dous concelleiros máis, que conseguimos con apoios que perdeu o PP. Foi xente que votou a esta forza nas eleccións europeas pero que apostou por nós nas municipais. A suma destes dous concelleiros por parte do BNG no foi suficiente para manter a alcaldía xa que EdeG e EU non entraron na corporación, polo que se perderon 800 votos, e PSdeG-PSOE e FPG baixaron 1 concelleiro cada un. Sen embargo temos claro que os viciños referendaron a xestión do anterior goberno municipal xa que a maioría dos cangueses apostaron polas forzas de esquerda que superamos ao PP en máis de 500 votos. No suposto de presentarnos en coalición co PSdeG-PSOE non habería problemas para manter a alcaldía e teríanse sacado entre 8 e 9 concelleiros, pero a dispersión do voto de esquerda acabou pagando.

Cuiña fala do grande logro do PP no Morrazo ...

O BNG a nivel individual subeu. Perdeu tres alcaldías, pero tamén perdeu o PP as que tiña. Cando Cuiña fala da súa famosa vitoria no Morrazo, oculta que o seu partido perdeu os gobernos municipais de Vilaboa e Marin.

Como se desenvolveu a campaña electoral?

O PP programou a ocupación do Morrazo durante a campaña electoral, a máis dura que lembramos no Concello en canto a reparto de propaganda clandestina e agresiva co BNG. No *Faro de Vigo* pagáronse anuncios de media páxina con publicidade política na que se facían acusacións moi graves contra o BNG. Con esta presión substituíuse un proceso que debía ser democrático. Chama a atención que en medios de comunicación apareza publicidade tan cara asinada por colectivos que sen lugar a dúbidas non poden pagala. Tamén influiu a presenza de conselleiros nos actos electorais de bairros e parroquias. Por aquí pasaron Portomeñe e Cochón, por exemplo. Cuiña estivo en catro mítines. Tamén se carretaron máis votos ca nunca. O PP tiña planificada a ocupación durante as eleccións das tres alcaldías gobernadas polo BNG no Morrazo.

Aínda así no caso de Cangas gañamos nunha das parroquias e no casco urbano achegámonos moito aos resultados que obtivo o PP, polo que podemos afirmar que o voto urbano funcionou tamén na nosa vila. Os piores resultados déronse nas parroquias rurais de Hio e Aldán. Nesta última, da que é nativo o alcaldable do PP, este partido sacou 900 votos, unha importante avantaxe.

Como aventura a oposición do BNG nos próximos catro anos?

Vai depender do talante do goberno municipal. Se non cambian de comportamento, prevemos que van ser catro anos moi conflictivos. Na última lexislatura o PP desenvolveu unha política obstrucionista, negaron calquera posibilidade de diálogo, intentando situar o discurso político no plano persoal, con ataques individuais que só buscaban a confrontación.

O BNG vai exixir a execución de proxectos en marcha como son a construción das vivendas sociais, do complexo deportivo e do auditorio e a recuperación da capela do hospital. Tamén pediremos que se manteñan os criterios de transparencia na contratación de persoal e que o alcalde se coloque ao fronte, como fixo o BNG no seu día, das reivindicacións sociais da vila. O movemento anti-peaxe en Rande ou a defensa dun novo acordo para o banco canario-saariano, por exemplo.

Que vai pasar co plano de tratamento de residuos alternativo a Sogama?

Se o PP é minimamente intelixente terá que seguir adiante con el. Administrativamente xa está rematado, está adxudicado a empresa *Fomento* e vou asinar o contrato antes de deixar a alcaldía. Se a Xunta segue coa súa teima de botalo abaixo terá que indemnizar a esta empresa. No Morrazo compre clausurar os vertedoiros nos tres concellos e con este plano o problema estaría solucionado no prazo dun ano. O futuro de *Sogama* ademais é totalmente incerto e o noso plano conta cos parabens da UE, que o subvenciona, e das asociacións ecoloxistas. Sería de zafios paralizalo e non creo que o fagan.

A vía rápida é outra das cuestións que pode xerar conflito.

O BNG xa manifestou que o Morrazo necesita a construción dun vial de circunvalación con vías convencionais que vertebral a comarca todo o ano. Con isto coinciden as federacións de viciños. Se o que Cuiña intenta facer é un vial de penetración no Morrazo, de entrada e saída unicamente, vaíse topar coa nosa oposición de fronte. ♦

Unha chea de concellos decidiron a maioría co voto por correo e emigrante

Arnoia, o voto para quen o traballa

♦ XAN CARBALLA

Se en 1997 un deputado autonómico pola Coruña decidiu-se co voto emigrante, agora unha chea de concellos decidiron maiorías absolutas mercé a ese voto e ao sorprendente aumento do voto por correo de veciños residentes no propio concello, mangoneados polos axentes eleitorais do PP. As xuntas eleitorais tenden a facer a vista gorda e o BNG anuncia iniciativas parlamentares cos partidos da oposición para regular os procedementos de voto.

En Arnoia o alcalde Roxélio Martínez acadou a maioría absoluta. Non lle abundaba, e a consecución de senllos concelleiros polo PSOE e o BNG enténdeo como un problema. Non se para en gastos para acaparar votos. A realidade di que sen o voto emigrante e o asombroso fluxo de votos por correo a situación mudaría e acaso tivese perdido a maioría. Por algo na mesa onde se computou o voto emigrante o alcalde Roxélio non se moveu de onde a furna, e dictou ordes por riba do presidente de mesa. Ao final tivo que acudir a Garda Civil, instada polo BNG, ao coléxio electoral. Xa entrara a madrugada do 14 de Xuño.

Rodrigo Alverte Pibida é o novo concelleiro nacionalista neste pequeno concello do Ribeiro. Pequeno pero cun alcalde que é a alma mater do PP na comarca, acaparando cargos e soldos, até agora sen oposición. Só en Arnoia había que computar 200 votos de residentes ausentes, que foron masivamente para o PP. As viaxes do alcalde a América conseguían os seus froitos. Pero os interventores nacionalistas e do PSOE dixeron que coidado. O escrutinio era tan público que o presidente esqueceuse de pechar as portas, como establece a lei, e acabaron xuntándose perto de cen persoas que era encerradas polos homes do alcalde "estavos enganado, estavos roubando!", berraban.

Rodrigo Alverte explícanos como todo o escándalo se formou porque os interventores reclamaban que os votos dubidosos do CERA fosen adxuntados á Xunta Eleitoral e non se destruisen, unha formalidade que contempla a lei electoral, e que case se converte na obriga principal dos interventores. A reclamación era semellante á que estaba producíndose en concellos de toda o país: a chegada masiva de votos sospeitosos de manipulación con caligrafías semellantes (apenas tres ou catro letras diferentes para 200 votantes), ausencia de documentación imprescindible (certificado censal), evidencias todas que indicaban que o voto non fora emitido persoalmente. Xa en Ribadavia a Xunta Eleitoral de Zona acabou admitindo a maioría das papeletas. Igual sucedeu noutras pequenas vilas das que Arnoia pode ser paradigma.

Voto por correo irregular

Para Xabier Carreira Sebío, con-

As irregularidades no voto emigrante indicaban que poucas mans cubrían centos de papeletas, o que foi denunciado nas Xuntas Eleitorais polos interventores do BNG e PSOE. Á dereita, Xabier Carreira, concelleiro polo BNG en Ribadavia.

celleiro nacionalista eleito por Ribadavia, o proceso de irregularidades non se deu só co voto emigrante, "temos denunciado a dous carteiros en Carballeda de Avia. E na mesma Arnoia a sospeita cae sobre o voto por correo, porque todo indica que se produciron connivencias entre os axentes do PP e algúns carteiros. Xa nos diriximos á Dirección Xeral de Correos. O procedemento do voto por correo implica a solicitude polo interesado ao carteiro, que ten que levar en man a documentación. Pero é

que na Arnoia, á hora de ir cos papeis onda o solicitante (como se precisan dous testigos) o carteiro foi acompañado... de candidatos do PP. Un escándalo que aos ollos de calquera é unha manipulación, pero ante o que as Xuntas Eleitorais se iniben porque consideran que se precisan elementos de proba. Nós non podemos estar seguindo aos carteiros e comprobar voto a voto o que sucede. Pero estamos investigando e faremos públicas as denuncias. Pénsese que na Arnoia, nun censo de 700 perso-

as nunha das mesas, emitíronse 121 votos por correo, de persoas que están nas parroquias, e na maioría dos casos residenciadas no Balneario do que, casualmente, tamén é xerente o omnipresente Roxélio Martínez".

O responsable de organización do BNG, Francisco Garcia, anuncia un estudo exhaustivo das irregularidades detectadas no voto emigrante e por correo, e unha iniciativa conxunta á que convidarán ao PNV, CiU, IU e PSOE para modificar os procedementos

de voto e acadar meirandes garantías, "algo xa conseguimos, asegura, porque a Xunta Eleitoral Central, a raíz das nosas denuncias de 1997, xa esixe como imprescindible, que se adxunte o certificado censal para lle dar validez ao voto dos emigrantes".

As irregularidades no censo tamén serán obxecto do estudo dos nacionalistas que comprobaron, coa devolución de tarxetas ao Instituto de Estatística, que dista moito de estar adecuado á realidade o CERA vixente. ♦

Beiras: 'Non permitiremos que o emigrante sexa carne de canón electoral'

Vostede lanzou na precampaña un aviso a navegantes sobre a manipulación do voto emigrante. Acaso non se entenderon ben os matices e podía parecer que vostedes cuestionaban o dereito a voto do emigrante?

Díxeno porque está habendo nos últimos anos unha manipulación brutal. Nós sempre defendimos que os emigrantes deben considerarse galegos de cidadanía e fixémoslo cando se elaborou a Lei da Galegidade e cando se reformou. Pero que sexan cidadáns a todos os efectos: con dereitos sociais, laborais e políticos, e correlativamente dereitos eleitorais. Se só se fan xogar estes últimos estase producindo un fraude sobre que di a Lei da Galegidade. O BNG defendeu sempre o retor-

no de emigrantes e os gobernos galegos autonómicos e españois nunca fixeron nada por promover políticas de regreso. E agora o mesmo PP que fai iso resulta que quer obter o voto deses emigrantes que abandoa!

Despois hai outros aspectos. Nas municipais os emigrados galegos dentro do Estado español non poden votar nas municipais na Galiza, andá que son "residente ausentes" dos seus concellos de orixe. Paréceme ben pero hai que considerar que se fai unha dualidade na condición de emigrantes. A maiores eses emigrantes incluídos no CERA non son computados para o padrón municipal, ou sexa para establecer o rango do concello, se ten máis ou menos concelleiros, máis ou menos capacidade financeira

ou se debe recibir máis ingresos nos orzamentos. Para iso non contan os emigrantes. Hai unha chea de concellos galegos que perderon poboación, que baixaron dos 2.000 habitantes e se computásemos os emigrantes seguirían por riba. Pero iso non se ten en conta. Finalmente hai que dicir que tal como se realiza o procedemento de voto do emigrante a manipulación é sinxela. E estase producindo. Nós dicimos sí ao dereito de voto, pero con plenitude de dereitos e das vantaxes para os concellos do cómputo desa poboación emigrada. E ademais teñen que votar nas mesmas condicións que os galegos de aquí, sexa en Francoforte, Berna ou Bos Aires. Con campaña dos partidos que se presentan financiada en igualdade de condicións, con mesas

eleitorais nos consulados e con participación de interventores e apoderados. Ou se fai así ou o voto emigrante é un cambalache para inflar as andorgas dos partidos no poder. Nós avisamos á cidadanía para que soubera o que pasaba co voto emigrante e o PP deulle a volta a esa denuncia buscando presentarnos como que desprezabamos aos emigrantes. O que non queremos é que sexan considerados carne de canón electoral igual que antes foron carne de canón cando foron forzados a a emigrar. Ese foi o sentido da nosa denuncia de pucheirazo. Pénsese que na denuncia que fixemos no concello de Carballo sobre un posible delito electoral, o voto emigrante decidiu a maioría absoluta. E iso non pasou só nese concello. ♦

Como analiza o resultado electoral do BNG no 13 de Xuño?

O BNG continua en ascenso, credibilidade e apoio electoral, constantemente. Se nas autonómicas nos convertimos en segunda forza electoral do país agora accedemos á instancia institucional na que non tiñamos representación (Parlamento europeo) e accedemos a co-governar cinco das sete cidades galegas, e en tres delas coas alcaldías. É un salto cualitativo brutal. Ademais supón un aval cidadán nuns comicios diametralmente diferentes entre si: uns moi perto do eleitor (concellos) e outros percibidos como a institución máis lonxana (parlamento europeo).

Ten importancia que nestas eleccións o PSOE sexa a segunda forza máis votada?

Cuantitativamente iso é incuestionábel, pero hai que observar algunhas cousas. Non coñezo nengun país que estableza o ranking das forzas políticas por un baremo diferente ao das eleccións legislativas. Forza política supón proxecto político e iso plásmase nas cámaras de representantes e con isto non quero restar nada ao resultado das municipais. Non fago tiquismiquis nesta materia porque como se veu non me importou reunirme co PSOE onde fose, no seu local ou no do seu grupo parlamentar.

Levamos anos dicindo que non hai que andar con leas, e que había que saber quen era o inimigo principal, xa o dixemos no 97 e voltámolo a dicir agora. Dixemos explicitamente que había que facer recuar o PP e o PP recuou. O actor dese retroceso foi o Bloque, que case aumenta nun 50% os seus resultados, perto de 100.000 votos. As demais forzas políticas baixaron, mesmo o PSOE. Había unha percepción na sociedade de que o PSOE podía afundirse, e afortunadamente iso non sucedeu, porque por moito que medrase o BNG se iso sucedese podía ocorrer algo semellante ao 97 e quedaríamos ás portas do cambio cualitativo que agora se vai producir. Na sociedade produciuse unha mutación profunda: o BNG non só foi motor único desa mudanza senón que conseguiu sintonizar mellor co profundo desexo da cidadanía de mudar as cousas. E conseguíno singularmente na Galiza das cidades, que é onde máis cedeu o PP, e faille perder as maiorías absolutas. E tamén péis a que, agás Lugo e A Coruña, o PSde-PSOE baixou de voto nas cidades.

As europeas destacounas como trunfo dunha aposta arriscada.

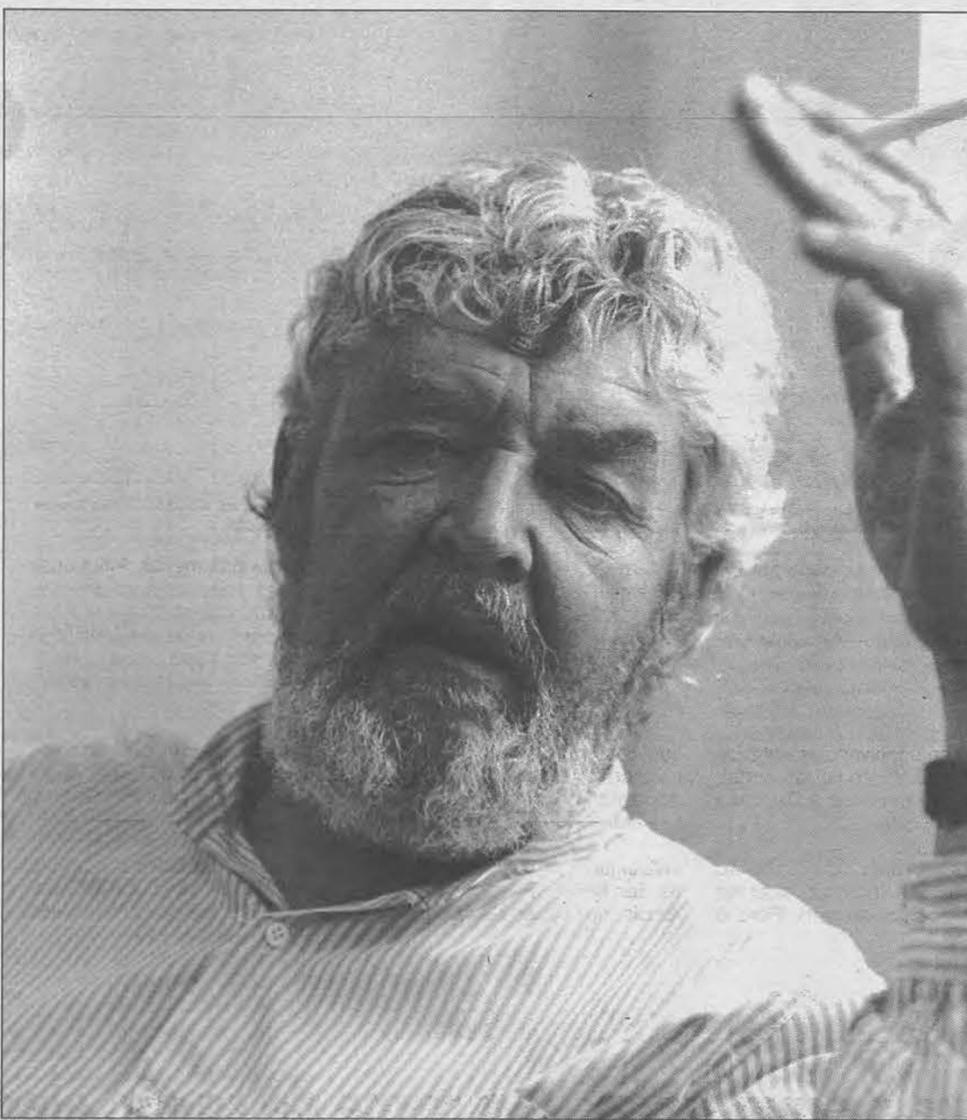
Érao, porque por primeira vez o BNG tiña posibilidade de acceder a Estrasburgo, e non só de facer unha campaña didáctica, de propaganda da mensaxe do BNG. Apostamos por irmos sós e tivemos 50.000 votos máis que no total do obtido nas municipais. Iso significa que o proxecto político do BNG para Galiza é recoñecido polos cidadáns, porque neses comicios, igual que nos galegos e os das Cortes, é onde se sanciona o proxecto político para o país. Nas municipais, por seren circunscricións locais, influen máis as

Xosé Manuel Beiras

'Afortunadamente o PSdeG-PSOE non se afundi nas municipais'

↳ XAN CARBALLA

O PORTAVOZ NACIONAL DO B.N.G. ANALISA A PAISAXE DESPOIS DAS ELEIÇÕES, CONSIDERANDO QUE A NINGUÉN PODE SURPRENDER A POLÍTICA DE PACTOS "COÑECIDA A NOSA POSICIÓN XA DESDE ANTES DA CAMPAÑA ELEITORAL". PARA BEIRAS O AVISO AO P.P. É DEFINITIVO E A SITUACIÓN MARCA UN PONTO DE INFLEXIÓN NA POLÍTICA GALEGA, QUE XA SE ALBISCABA EN 1997.

persoas que se presentan e as circunstancias de cada concello, e ademais é onde funciona máis esa planta carnívora que é o PP, que explota a súa rede clientelar e de caciques que usan as institucións en beneficio propio. Porque se sinten máis directamente implicados, xóganse moito máis, e aí se fai patente a debilidade do BNG de non ser nen ter sido aínda poder. Ademais as flaquezas do BNG pónense máis de manifesto no aspecto territorial.

Ese poder real vaino ter desde xa o BNG, como responde á debilidade organizativa noutros ámbitos que non sexan as cidades?

O PSOE estivo catorce anos no goberno do Estado e segue sendo referencia de poder para segmentos da cidadanía máis

condicionados por ese factor psicolóxico. O PP é poder na Xunta e no goberno central. A debilidade organizativa do BNG xa empezou a mudar. Fixéronse moitas listas máis que en 1995, e non con "paracaidistas". Na maioría dos casos conseguíuse representación. Iso quer dicir que se deron pasos para implantarse na sociedade. É un ensaio e unha incógnita que imos desaxar nestes catro anos. Xa tomamos decisións para fortalecer organizativamente isa maior presenza territorial.

Que mudou para que os acordos co PSOE fosen posibles e ademais tan rápidos?

No que respeita ao BNG non mudou nada, era a postura que tiña xa definida. Vistos os resultados efectivizou o que tiña previsto e anunciado desde antes

da campaña. Sobre o PSOE só pode facer conxecturas. Coido que a nova dirección percibiu que a táctica e a actitude de non querer saber nada do BNG e mesmo de apresentalo case como peor adversario que o PP era un erro a rectificar. Iso non se percibiu abondo na campaña pero foi moi diferente á saña de Outubro de 1997, quizais porque a debilidade da nova dirección respecto a poderes fácticos do partido como Francisco Vázquez e os baróns, non lle permitían facer un cambio rápido de eixo sen saber o que ia suceder nas eleccións. Visto o resultado esa dirección síntese segura e ademais nas cidades hai unha simetría entre BNG e PSdeG-PSOE, e unha delas fundamental no seu favor, tan simbólica como Santiago. Iso facilita no PSOE a presentación da negociación como algo beneficioso, porque

mesmo no total de alcaldías que obtén o balance cuantitativo élle moi favorábel. A rapidez do acordo tamén impedía que o PP e os baróns maniobrasen intoxicando.

E a ferocidade con que se criticou o acordo no estado como a explica?

Non me gusta facer politoloxía, pero coido que a maioría da dirección socialista estaba na liña de facer pactos, mesmo xa nas autonómicas, péis a que viña de darse o cambio na secretaría xeral do PSOE e aínda non se neutralizara a influencia dos baróns por como se deu o troco na dirección do partido. Ademais o PSOE ia ter que negociar moitos pactos en diferentes territorios e non se ia entender que precisamente na Galiza non se fixese.

Tamén se rompeu o discurso mediático uniformemente antinacionalista. Xa hai quen diu en Madrid "entre caciquismo e nacionalismo escollo nacionalismo".

A tenacidade do BNG de manter unha liña de mensaxes fixo irrefutábel algo que era certo pero non penetrara na opinión: o carácter profundamente democrático, pacífico e tolerante do BNG. Despois a presenza no Estado do BNG é determinante para que se produza esa mudanza: tanto co traballo de Paco Rodríguez e Guillermo Vázquez, que consolidan o respeito pola política democrática, progresista e non sectaria do BNG e despois coa *Declaración de Barcelona*, onde CiU homologaba ao BNG como interlocutor privilexiado. Daquela non había lugar a demonizar ao BNG.

En que van notar os cidadáns a presenza do BNG nos gobernos municipais.

Non me quero adiantar ao que ten que percibirse pola propia práctica. No que atinxe á dirección somos conscientes do reto que supón e das implicacións e riscos políticos a que estaremos sometidos. Estamos traballando desde o 14 de Xuño na metodoloxía de coordinación da política municipal e a política institucional ali onde estamos, Parlamento galego e Cortes do Estado, para darlle coesión á política municipal e facer de escudo fronte ás intencions de sabotaxes ou de boicot e asedio que se poidan pretender desde o poder político do PP. Algo semellante vai ter que facer o PSOE e iso vai dar lugar a hilar a ese respecto a actividade das dúas forzas políticas. É o que pode dicir de momento.

Hai moitas ideas pero non me parece adecuado adiantarme eu ao que ten que resultar da propia práctica en cada cidade. En todo caso hai un programa marco municipal que a intención é que se leve adiante e o perciba a xente: redemocratizar os concellos, abrir a participación cidadá, facer bandeira da seriedade e a honestidade na política municipal e a priorización dos obxectivos: que se vexa que hai programación e política municipal, non que se actue erráticamente como sucedeu até agora nesas cidades que agora imos cogovernar. As declaracións dos nosos candidatos nesta fase previa, necesariamente cautas, van nesa liña. ♦

OPINIÓN

OS PARTIDOS POLÍTICOS E A REDE

ISABEL VAQUERO QUINTELA - DANIEL ROMERO

■ **I. ELECCIÓN E INTERNET.** O primeiro proceso electoral reflectido na rede en Galicia foron as xerais de marzo de 1996. Daquela, o único espazo que forneceu información actualizada e en galego foi o especial promovido por *Vieiros*. Había en Galicia 22.000 usuarios de Internet e nin a administración, nin os partidos políticos tiñan presenza na rede.

En 1997 os internautas podían acceder a 700 recursos galegos na arañeira, entre os que salientaba a recente aparición de sitios web de administracións, algúns medios de comunicación, organizacións políticas ou o foro de debate *soc.culture.galiza*. As autonómicas reflectiron un cambio cualitativo na utilización da rede. O web *Eleccións'97* da Xunta ofrecía información institucional en galego e castelán. Neste proceso electoral nacen webs de partidos e agrupacións. O máis dinámico e atractivo, é o do BNG: información sobre o programa, axenda de actos actualizada, son con anacos de discursos... Evidentemente, todo en galego, como os do PSdG-PSOE de Lugo e EU-EG, e a diferenza da información do PP de Galicia, anifada no servidor do PP estatal; sen embargo, o feito de utilizar un servidor non galego, e maillo enderezo (*arrakis.es/~bng*) provocaron reaccións contrarias entre os seus cibersimpatizantes. Dos medios de comunicación tradicionais con edición electrónica, ningún lle dedicou unha sección especial ós comicios. Foi de novo *Vieiros* o único que lles deu un tratamento específico co sitio *GALICIA'97* en galego e inglés. O máis novedoso resultou o seu carácter interactivo: enquisa virtual, poder construír posibles parlamentos; as primeiras -estas si- charlas interactivas que houbo en Galicia...

■ **XUÑO DE 1999.** En Galicia somos máis de 143.000 internautas (sen contarmos a mocidade que accede dende os ciber), o 91,6% dos cales andamos entre os 18 e os 54 anos; con formación académica media-alta e habitantes de zonas urbanas. Hai rexistrados uns 3.000 recursos galegos; boa parte da empresa e da Administración ten presenza en Internet. O reflexo da convocatoria do 13-x na rede, responde a ese avance de Internet en Galicia, aínda así cativa en relación a outros países do contorno?

No tocante á Administración, poderíase falar de desleixo. Desta volta a Xunta de Galicia non ofreceu ningún tipo de información institucional, nin nun web específico, nin no do Instituto Galego de Estatística. O único web das deputacións que atendeu ós comicios foi o da Coruña. Dos concellos que contan con sitio web, só o do Carballiño, e unicamente en castelán, permitía consultar a mesa de votación; a xeneralidade seguía proporcionando o mesmo folleto turístico plano do resto do ano.

Malia o crecente número de medios de comunicación con presenza na rede, o panorama non mudou no fundamental. Para o web da CRTVG, ó cal se lle dedican tantas loas (¿será por retransmitir a imaxe do Obradoiro?), estas eleccións non existiron alén da retransmisión en liña das emisións ó vivo. *El Correo Gallego*, na súa edición electrónica, incorporaba o mesmo suplemento da edición en papel, sen interactividade. Esta característica propia de Internet só foi aproveitada nas charlas cos candidatos, organizadas en colaboración con *Vieiros*. Este foi, outra volta, o único espazo galego e en galego,

que ofreceu información da actualidade da campaña e seccións abertas á participación, como as ditas charlas, o espazo "Liña aberta" organizado conxuntamente con *La Voz de Galicia*, un xogo virtual, etc.

Os partidos políticos amosaron contradicións; malia existiren unha sensibilidade e un interese maiores, que se traducen na asunción da necesidade de *estar na rede*, a realidade transloce descoñecemento do medio e das súas posibilidades. En efecto, a maioría dos partidos que concorían, incluídas as opcións denominadas independentes, e tamén algúns candidatos, contaron con cadansúa páxina web, desde a que ofreceron información e publicidade electoral. Varios dos candidatos convidádos a participaren nas charlas e nos foros, fíxoo, con maior ou menor fortuna. Sen embargo, fallou, en xeral, a estratexia de comunicación dos partidos a respecto da rede: non se integrou axeitadamente o enderezo do web na propaganda electoral; non se promocionaron os webs na rede, polo que non se obtivo un bo posicionamento; non se contratou publicidade nos xornais dixitais, buscadores, portais, etc.; non se deseñaron campañas de correos semellantes ós *mailings* que si fan co correo tradicional; non se utilizou a presenza na rede para chegar ós galegos e galegas emigrados, malia a importancia que todos din concederlles; agás contadas excepcións, non se actualizou o sitio web propio nin se utilizou para xerar dinámicas participativas; na maioría dos casos (nin sequera se contestou o correo electrónico!)

(1) Cómpre salientar, non embargante, que tanto dende o web de Dositeo Rodríguez como dende Independentes de Nigrán dan cumprida e amable resposta ás comunicacións por correo electrónico.

■ **II. POLÍTICAS SOBRE A REDE.** Os programas-marco que se publicaron nos webs -PP, BNG, PSdG-PSOE- resultan moi ilustrativos a respecto da posición dos partidos perante as novas tecnoloxías da información (TIC). O PP foi o que incluíu unha referencia máis ampla, con propostas referidas á xestión e ós servizos: uso do correo electrónico para a comunicación interna e externa, webs con vocación de servizo público e de promoción, etc.

Tentan aplicar ó ámbito da administración local a reforma administrativa da Administración autonómica e as directrices europeas sobre a administración na sociedade da información. Mais contrastan fortemente coa actuación do PP nas institucións nas que goberna/ou con ampla maioría. O PSdG-PSOE formulaba brevemente unha política progresista de acceso universal ás TIC, de xeito que "non xere un novo xeito de marxinação cultural, entre os que teñen e non teñen este acceso". Pola súa banda, o BNG incluía unha única referencia: "Oficina de difusión tecnolóxica para as Pemes ofrecendo-lles información sobre as tecnoloxías da información, mediante cursos e

convenios e a colaboración coas universidades".

As tres propostas son ben parciais, xa que se centran en cadanseu aspecto -xestión e tramitación, universalización do acceso, empresa-, e cativas, esquecendo claves que cómpre considerar á hora de implantar as TIC. E desde logo, evidencian que non teñen un proxecto para integrar o noso país na chamada "sociedade da información".

Resulta sorprendente que o BNG, con

responsabilidades de goberno en concellos -a administración máis próxima ó cidadán- de cidades e vilas (¿lembra o perfil sociolóxico dos internautas?), non elaborase unha proposta sobre as TIC en clave nacionalista e progresista. (¿de novo o descoñecemento do medio e das súas posibilidades?), feito que contrastaba coa presenza en candidaturas do BNG de pioneiros da rede en Galicia, que traballan en proxectos con eses obxectivos.

■ **ALGUNHAS IDEAS.** Á vista do exposto e tendo en conta que se van constituír novas corporacións democráticas, quixemos suscitar un debate: necesitamos saber para qué e cómo se van utilizar as TIC.

Cómpre elaborar un plan estratéxico e difundilo, como xa están a facer moitos países do noso contorno (ben, España non), algúns dos cales incluso abren este proceso á participación cidadá (Portugal ou Cataluña), o que constitúe unha experiencia democrática sen precedentes.

Cómpre vertebrar un espazo galego de comunicación dende o que consolidar a presenza de Galicia e do galego na rede, asegurando a expresión de contidos dixitais galegos e en galego de todo tipo: servizos ó cidadán, cultura, expresión pública, publicidade, comercio electrónico...

Cómpre universalizar o acceso: As TIC non poden provocar a diferenza entre quen teña ordenador e conexión, e quen non. Cómpre habilitar espazos públicos (bibliotecas, casas da cultura, centros sociais...), xestionar que os concellos ofrezan conexión e correos gratuítos (xa o están a facer as universidades galegas ou concellos de Euskal Herria). Cómpre que se divulguen estas tecnoloxías, que se favoreza o acceso mediante a formación, e que se apoie a creación de redes cidadás.

Cómpre promover cambios positivos, e non só dar un verniz de modernidade, utilizando as TIC na administración pública, o que significa, segundo J. Majó⁽²⁾, valorizar o sector público para que non quede desfasado a respecto da iniciativa privada; modernizar, clarear e simplificar os procedementos para beneficio dos cidadáns; e, por último, democratizar o mundo da información, para que non se converta nun mundo exclusivamente privado, guiado só pola rendibilidade, e creador de desigualdades.

Nesta campaña fíxose fincapé na necesidade de democratizar os concellos e achegalos á participación cidadá. A rede, en si mesma, non é unha varíña máxica que permita avanzar na participación: iso é labor de conscienciación. Pero si é unha ferramenta moi útil para, estendido o seu uso, ensaiar novas formas de participación democrática: en debates nacionais sobre temas de grande importancia, na toma de decisións mediante consultas ou referendos, etc., o que lles permitiría ós cidadáns asumiren un papel máis importante, alén dos propios procesos electorais. ♦

ISABEL VAQUERO QUINTELA é técnica en normalización lingüística na Universidade de Santiago de Compostela e DANIEL ROMERO é técnico en normalización lingüística no Concello de Fene.

(2) MAJO, JOAN (1999). *Reflexións sobre les accións que caldría prendre des de les Administracións davant del rept de la Societat Digital*. 6es Jornades Catalanes de Documentación, Barcelona.

‘Cómpre
promover cambios
positivos,
e non só dar
un verniz
de modernidade’

Cal é a filosofía na que os socialistas galegos basean os pactos co BNG, logo das eleccións municipais?

Pártese da análise política que fun desenvolvendo na propia campaña electoral. En Galiza os concellos padecen dun raquitismo financeiro e orzamentario e dunha dependencia política da administración autonómica que os convirte nunha das principais bases do clientelismo político e o neo-caciquismo que impera neste país. Non existen uns concellos estruturados, fortes, con autonomía política suficiente e un dos principais retos da construción democrática deste país e do seu avance no autogoverno pasa por acadar a súa autonomía política. Tamén incidimos en que nós estabamos nas antípodas do PP, partindo de que somos a alternativa ao actual goberno. Ademais, durante a campaña xa abrin a posibilidade de que se puideran establecer maiorías de progreso que cambiaran a orientación do traballo político nos concellos de Galiza. Para iso era fundamental que falaran os cidadáns o 13 de Xuño e que, co seu voto, expresasen que tipo de peso político lle daban a cada forza e, apartir de aí era cando habería que falar. Tamén explicitamos a idea de que a nosa forza e a nosa contribución tiña que ser a prol da estabilidade dos gobernos municipais para que realmente puideran funcionar e responder aos compromisos que se tiveran formulado diante dos cidadáns. Esas serían as ideas que sustentan os pactos, lograr que, naqueles concellos nos que é posíbel artellar maiorías alternativas ao PP se concreten.

Sen embargo, estes acordos provocaron unha enxurrada de críticas, por artellar eses pactos de goberno co BNG.

En Galiza, estou plenamente convencido de que existe unha práctica unanimidade entre a militancia e o electorado socialista, e percibo unha sintonía plena coa xustificación dos compromisos acadados entre socialistas e BNG. A excepción máis notoria é a do compañeiro alcalde da Coruña, que é coerente coa súa traxectoria de sempre e a súa forma de ver a política. No resto do estado, dentro do PSOE, tamén relativizaría a cuestión. Desde o primeiro momento, o que é a Executiva Federal, através do propio Almúnia, do portavoz da Executiva, Pérez Rubalcaba, ou do responsable de Política Autonómica e Institucional, posicionouse de forma inequívoca, aplaudindo o traballo e o esforzo que se estaba facendo aquí a prol dos acordos. As reticencias xurden en relación con algunhas declaracións dos compañeiros Ibarra, Bono e Chaves, que son moi matizadas. De feito, logo o propio Bono chamoume persoalmente para explicarme cal era a súa toma de posición. A súa preocupación non é específica co tema de Galiza, senón que é máis ampla, co tema da deriva dos problemas referentes á construción do estado, ao artellamento político de España. Cuestións que xurden como resultado da política do PP, da súa forma particular de desenvolver os acordos co nacionalismo catalán e basco que é unha deriva que prantexa sérias dúbidas a

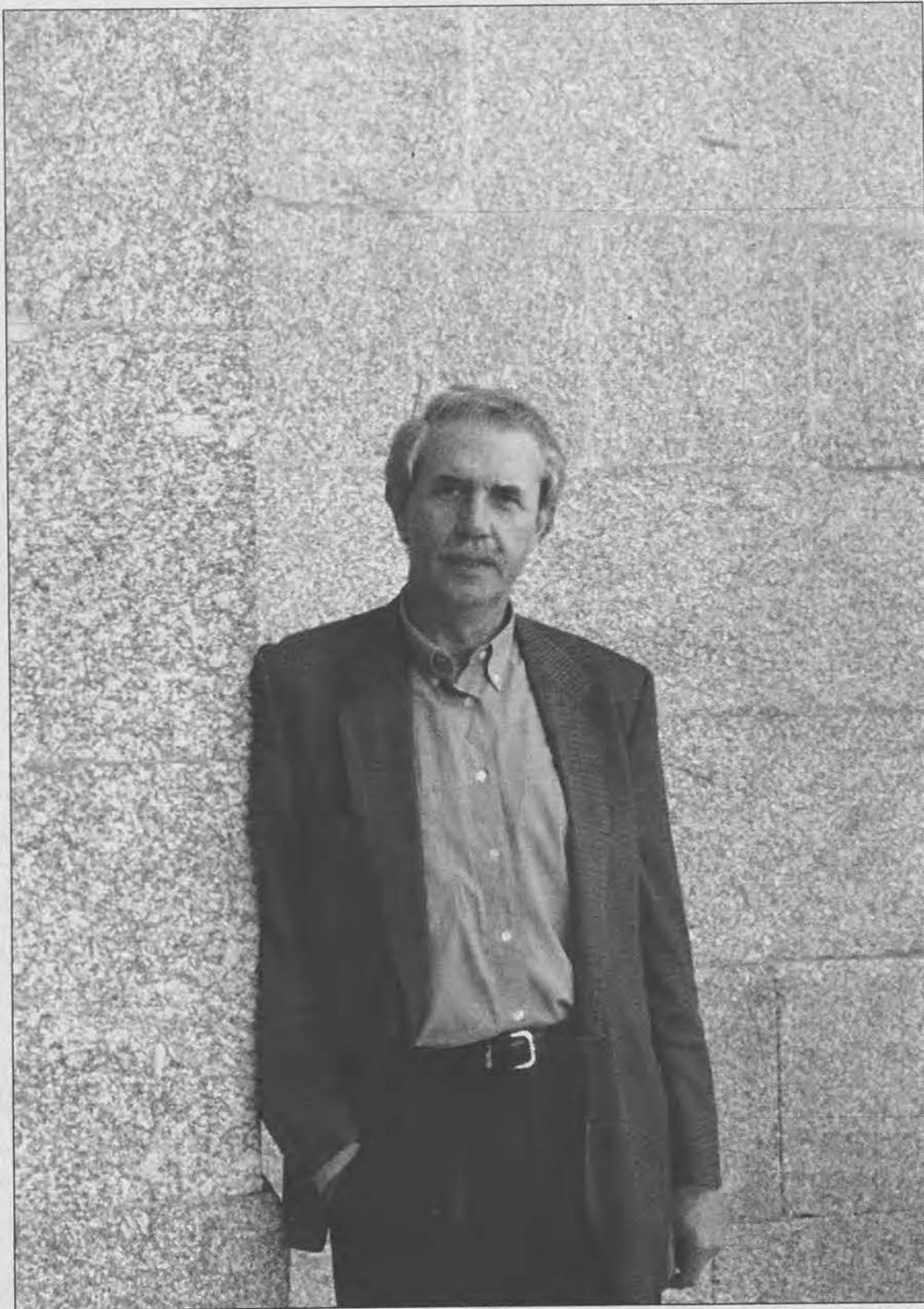
Secretario Xeral do PSdG-PSOE

Emilio Pérez Touriño

'Non podemos crear unha frente nacionalista española'

✦ PAULA CASTRO

TRAS DO ANUNCIO DE PACTOS DE GOVERNO OU DE LEXISLATURA ENTRE OS SOCIALISTAS E OS NACIONALISTAS GALEGOS, O PSdG-PSOE VEN RECEBENDO TODO TIPO DE CRÍTICAS, TANTO INTERNAS COMO EXTERNAS. EMILIO PÉREZ TOURIÑO EXPLICA AS CIRCUNSTANCIAS QUE LEVARON Á EXECUTIVA SOCIALISTA A APOSTAR POR ACORDOS CO BNG E AS CAUSAS QUE PROVOCAN ESAS CRÍTICAS TANTO DESDE O SEO DO PSOE COMO DESDE O PP.

XAN CARBALLA

respeito do mantimento dos lazos de solidariedade, de coesión social e territorial de España. Pero tamén ten que ver coa deriva do nacionalismo, logo dos acontecementos no País Basco, posteriores á sinatura da trégua de ETA, e a aparición diso que pode parecer ou ser considerado por algúns como unha frente nacionalista, logo das sinaturas da *Declaración de Barcelona*, de *Gasteiz* e *Compostela*. Abre unha vía que pode cuestionar o que é para o PSOE esencial: o mantimento dun proxecto de país, de España,

onde os lazos de coesión social e territorial se sigan mantendo e non sexan debilitados. Como Secretario Xeral do PSdG-PSOE comparto esa preocupación pero a nosa resposta non debe ir nunca no sentido da creación en paralelo dun presunto frente de nacionalismo español, senón que se trata de manter o diálogo e a convivencia política entre o conxunto das forzas democráticas e manter vivo o espírito da Constitución que hoxe nos ampara.

Tamén desde o PP se fan de-

claracións contrarias, mesmo definindo os acordos como "pactos antinatura".

Coido que o PP non ten, neste tema, nen a máis mínima autoridade nen máis credibilidade que a dun puro oportunismo político. Que quen está gobernando o país apartir dun acordo co nacionalismo catalán e basco, se moleste agora porque pode haber calquera tipo de relación de acordo no caso de Galiza, está fóra de lugar. O PP o único que demonstra é que está gravemente preocu-

pado polos resultados electorais, porque se abre a posibilidade de que en seis das sete cidades galegas non governe porque non ten os votos suficientes e teme que apartir de aí se poda construír unha alternativa diferente. Iso evidencia un retroceso político de grande magnitude e coído que abre o seu declive e anuncia unha posíbel fin de etapa. Isto desconcerta e provoca que se situen nunha posición tan ridícula e tan farisea. O problema non é se se pacta ou non cos nacionalistas, o problema é como se fai e os contidos deses acordos. Ao que terían que responder Aznar, Arenas e Raxoi é ao que están eles facendo pola gobernabilidade de España e non se esa forza é ou deixa de ser nacionalista.

Que foi o que cambiou agora para que se dea esta situación cando hai precedentes de pactos entre socialistas e nacionalistas galegos, xa no ano 1988 cos Pactos do Hospital ou máis recentemente nas municipais de 1995?

Xa nas últimas eleccións municipais existe un acordo escrito e asinado polo PSOE e polo BNG, que no seu contido é moi semellante ao actual. Non ten as mesmas consecuencias que o actual, porque os resultados electorais daquela foron moito máis desfavorábeis, pero canto á orientación política estamos na mesma situación. Non vou entrar a explicar porque no ano 95, por parte da dirección do PSOE parecía razoábel aquel pacto e agora alguén o pode submeter a unha crítica sistemática. Penso que pode ter máis interese facer referencia a onde estamos agora a respecto do PP, polo calado e as consecuencias políticas dos acordos. Existe unha preocupación de primeira magnitude, porque agora se abre a posibilidade efectiva de que a nivel municipal, no mundo urbano, non sexa o PP quen dirixa as vilas de Galiza e mesmo se un analiza a situación das grandes vilas, ábrese un cenário no que o PP tamén perde o liderazgo. Por iso, este rebumbio que se monta non ten máis resposta que a perda de poder político que se lle abre ao PP que ve como se lle move a terra debaixo dos pés de súpeto.

Cre que un dos problemas pode deberse ao descoñecemento xeral que sobre Galiza hai no estado?

Algo disto sempre hai. Pero nas críticas que veñen das tertulias ou nas que directamente fai a dereita política coído que non hai descoñecemento nengun. Todo o contrario, teñen un coñecemento perfecto da situación, até tal punto que de súpeto, pésie ter gañado as eleccións e de manter máis dun 40% de voto, decátanse de que hai unha Galiza tripolar e que hai unha alternativa que comeza a saír adiante e que é diferente ao PP. Nas reticencias e nas valoracións que algúns compañeiros do PSOE teñen realizado, está máis unha preocupación de carácter xeral e logo, efectivamente o feito de non estar en Galiza e de ser galego, de ser unha persoa que vive e traballa aquí impídelle ter esa perspectiva que, sen embargo, para os galegos é normal, e digo galegos de un e de outro lado do espectro político. ♦

COMARCAS

A Xunta defende o tendido de 400.000 vóltios sobre as vivendas de Merza (Vila de Cruces)

Meio Ambiente anuncia un plano de 90.000 millóns para que as liñas eléctricas non danen os paxaros

→ G.L.T.

O ministro de Medio Ambiente vai modificar o regulamento dos tendidos eléctricos co obxectivo de evitar danos as aves e investirá máis de 90.000 millóns de pesetas, coa aportación de fondos da UE, para modificar as liñas que cruzan espazos protexidos. Tanto a Xunta como o Goberno Central non queren escoitar as protestas dos veciños de Merza (Vila de Cruces) contra o tendido de 400.000 vóltios de REDESA, que cruza a parroquia, aínda que novas probas relacionan o campo eléctrico coa leucemia infantil.

O director xeral de Conservación da Natureza do Goberno Central, Enrique Alonso declarou en roda de prensa que os novos tendidos eléctricos protexerán á águia imperial ibérica, baixo ameaza de extinción despois de perder nos últimos 30 anos un 62% da poboación por causa das liñas eléctricas. Alonso dixo que as torres tamén molestaban a grous, avetardas e cigañas e asegurou que a receptividade ao problema por parte das compañías eléctricas era moi boa polo que só faltaba determinar cal sería a mellor tecnoloxía para minorar o impacto ecolóxico dos tendidos e decidir quen paga as novas instalacións.

O ministro do Medio Ambiente é partidario de que as compañías eléctricas internalicen os custos das novas liñas para a necesaria protección das aves.

Esta actitude de defensa da natureza e de fiscalización e coto aos intereses das compañías eléctricas, está nas antípodas da declaración no Parlamento de Compostela do conselleiro de Industria da Xunta, Antonio Couceiro, no sentido de considerar as liñas eléctricas inócuas, con invocación de criterios da Organización Mundial da Saúde; no mesmo sentido tense expresado o conselleiro de Medio Ambiente da Xunta ao ser interpelado verbo do tendido de Merza, no que os cabos de alta tensión pasan a menos de 14 metros dalgúns vivendas.

A Xunta de Fraga fai exactamente o contrario que a comunidade autónoma de Madrid, tamén gobernada polo PP, que obriga, desde Febreiro de 1998, a soterrar as liñas aéreas de transporte de electricidade de alta e baixa tensión para evitar os efectos negativos do campo electro-magnético. De feito, a teima do goberno Fraga por soste e non enmendar o trazado de Merza xa provocara unha protesta da Comisión Europea polo uso dos fondos FEDER nun trazado non autorizado.

O decreto do Goberno que preside de Alberto Ruiz Gallardón xustifica esta medida "no impacto que produce no medio-ambien-

A máis recente comprobación de que as ondas electro-magnéticas producen danos graves na poboación, aparece no traballo publicado na *International Journal of Cancer*. Na fotografía, unha veciña de Merza perto da súa casa, que fica a carón da liña de alta tensión.

te que aconsella evitar no sucesivo que aumenten as situacións que se deran nos últimos anos". O texto legal refírese á crecente alarma cidadá pola contaminación electromagnética, que ten a súa base na onda de lexislación preventiva en todo o mundo a partir de avances na investigación que relacionan a incidencia de certas clases de cancro coa exposición continuada a campos eléctricos intensos.

Nova evidencia de leucemia

A máis recente comprobación de que as ondas electro-magnéticas producen danos graves na poboación, aparece no traballo publicado o pasado día 14 na *International Journal of Cancer* (Revista Internacional do Cancro). Un estudo da Universidade de Toronto e do Hospital Infantil da mesma cidade compara 406 rapaces de

boa saúde con 210 doentes de leucemia. Os investigadores mediron as doses de radiacións non ionizantes a que estiveran expostos na súa vida os cativos obxecto do estudo e estableceron que a probabilidade de padecer leucemia era superior naqueles nenos que estiveran expostos dentro das súas casas a unha radiación eléctrica elevada.

Esta proba de perigosidade das liñas de alta tensión súmanse, entre outras, ao informe de Xoan Miguel Barros, profesor de Medicina Preventiva e Saúde Pública da Universidade de Santiago en contestación a unha pregunta dos veciños de Merza sobre os riscos do tendido de 400.000 vóltios instalado na parroquia por REDESA con autorización da Xunta. Segundo o doutor Barros, non considerar os efectos dos campos electromagnéticos sobre a saúde é tan temerario coma negar a relación entre o tabaco e o cancro e o feito de que non estea terminantemente probada a asociación causal entre a exposición aos tendidos de alta tensión e certas doenzas non xustifica que non se tomen prevencións.

Contra estas opinións, o goberno Fraga insiste en desprezar o riscos da contaminación eléctrica o que se interpreta á conta do compromiso multi-millonario coa eléctrica madrileña *Unión-Fenosa*, que comprende o plano MEGA de electrificación rural, un extenso plano de encoros, e a execución do proxecto de *SOGAMA* para a recollida e incineración de lixo. A Fiscalía anti-corrupción investiga un posíbel delito de prevaricación da Xunta en relación co tendido de alta de Merza. ♦

A administración está a converterse nunha xigantesca mostra permanente de alta tecnoloxía e utilización das innovacións mecánicas. Basta dar un paseo polas instalacións da Xunta para poder adentrarse no coñecemento das últimas maravillas da enxeñaría e o automatismo. O máis espectacular, o mastil hidráulico-teleoscópico que, cunha alzada de quince metros sobre o tellado de San Caetano, fai ondear a bandeira estatutaria e posibilita un izado e arriado con só mover unha pequena manilla. Outros parellos teñen menor vistosidade pero de gran utilidade para unha xestión eficaz e rápida: climatizadores de aire acondicionado con cheiro a carqueixa, teléfonos mans libres para poder atender unha chamada mentres se procede ao ensobramento de cheques de axuda a asociacións sen ánimo de lucro pero con mercado estímulo electoral, salóns con pantallas visuais de tradución simultánea, repografía de todos os tamaños e clases posíbeis de papel, incluídos os adulterados, escanners, vídeos dixitais, televisións con pantalla de alta definición, camerino de maquillaxe anexo á Sala de Prensa, Estudio de Realización de TV e Radio con todos os seus compoñentes para

editar imaxes e producir ruídos informativos, e por suposto, as últimas xeracións de ordenadores e compoñentes informáticos, con correo electrónico e conexión a Internet, como paquete básico.

Existen algunhas diferencias de nivel técnico entre os usuarios. Mentres Pérez Varela xa vai no mando a distancia para o encendido e apagado do lucerio do despacho con opción para regular a intensidade e cor

lumínica, o Presidente aínda traballa a televisión en branco e negro con manexo manual dos botóns e vese obrigado cando a necesidade apreta, a utilizar uns baños cun acceso en vertical que vulnera as normas mínimas de prevención de riscos laborais.

Parelo coa calidade vai a cantidade. Estase a punto de darlle cobertura global ao uso da telefonía móbil. Polo inventario feito ao inicio das eleccións municipais van 566 mancontros repartidos entre o persoal autonómico de diversa graduación pero con predomínio de cargos con funcións políticas e de obrigada conexión coa Central de Datos Operativa ubicada nalgún lugar da Serra do Eixe ao pé dun refuxio en Casaio. ♦

Marcha contra

Celulosas o Domingo 27 en Pontevedra

Convocada pola *Plataforma Pola Defensa da Ría* ás once e media do Domingo 27 de Xuño sae das alamedas de Marin e Pontevedra unha nova marcha para pedir o peche do complexo *Celulosas-Elnosa*. Diferénciase doutras convocatorias en que a situación post-eleitoral vai favorecer a creación de gobernos municipais en Marin e Pontevedra con posicións máis afíns ás reivindicacións da plataforma. Desta volta os convocantes fan un chamamento a participar nesta manifestación por dúas razóns fundamentais: "hai que exisirlles o cumprimento das súas promesas e hai que amosarlles o noso apoio para que se sintan fortes ao levalas adiante", sinalan. Apelan á poboación da Bisbarra para que apoie coa súa presenza a marcha e dun xeito moi especial a todas persoas e colectivos que viven ou desfrutan da ría, é dicir, pescadores de baixura, mariscadoras, bateiros, piragüistas, barcos de recreo, pescadores deportivos e hosteleiros, entre outros. ♦

Membros da Plataforma Anti-Peixe, no xulgado

Seis persoas teñen que presentarse no xulgado de Cangas o Venres 25 de Xuño denunciados por desobediencia pola Garda Civil, cando participaban nun acto de protesta contra a peaxe da ponte de Rande. A plataforma Anti-Peixe amosará o seu apoio a estes seis veciños denunciados o pasado 2 de Maio. Polos feitos acontecidos ese mesmo día, a Plataforma non descarta denunciar a un capitán da Garda Civil por detención ilegal dalgúns dos participantes na mobilización. O vindeiro Domingo 27, está convocada unha nova protesta na que se convida aos usuarios que paguen o importe da peaxe deste tramo da A-9, en pesetas. ♦

Denuncian a atitude policial na visita dos reis a Compostela

A protesta de medio centenar de independentistas na praza de Cervantes con motivo da visita dos reis Martes 22 a Compostela rematou co impedimento da policía de saír da praza, segundo veñen denunciando Primeira Linha e o Comité Aberto do Movemento Estudantil de Maxisterio. A retención na praza, segundo denuncian, durou máis de unha hora e meia "para ocultar a oposición que a visita real provoca nun destacado segmento da cidadanía, utilizando métodos ilegais propios de estados autoritarios". Boa parte dos manifestantes presentaron denuncia nos xulgados. ♦

Fosas comuns

MANUEL CAO

Unha vez consumada a retirada das forzas sérbias de Kosovo aparecen as probas da barbárie e crueldade sen límites practicada polos seguidores de S. Milosevic. Como era previsíbel, as atrocidades do réxime de Belgrado pasarán a ser analizadas polos Tribunais Internacionais para servir de escarmento aos posibles emuladores das políticas xenocidas. Decididamente, os tempos para a represión e os asasinatos masivos estánse alonxando, ao menos, nalgúns partes do planeta, e convén felicitar por iso.

O balance final do conflito dos Balcáns é, salvo manipulacións absurdas asentadas na desinformación programada —ao parecer, case a metade dos sérbios pensa que derrotou á OTAN— bastante claro:

1.- Prevalencia absoluta das organizacións nucleadas militarmente arredor da OTAN sobre o entramado institucional da ONU. A funcionalidade e operatividade desta apenas ten sentido no seu deseño actual tendo en conta que a potencia militar de EEUU e económica de Europa, Xapón e EEUU non ten contrapartida críbel algunha.

2.- O papel de Rúsia é o que lle corresponde como potencia vida a menos sendo os problemas de desenvolvemento económico, político e social internos os prioritarios para ese conxunto de países e culturas. A relación que poidera ter hoxe Rúsia coa antiga URSS é tan feble que se reduce a ser a continuadora do desastre derivado da caída do comunismo. A necesidade de fondos económicos para a reconstrución e o dominio de máfias organizadas que parasitan os órganos do Estado confire unha perigosidade estimábel pero relativa ás decisións dos seus dirixentes. Teñen armas nucleares.

3.- O caso de China redúcese a negociar certos aspectos económicos ou políticos menores a cambio do seu voto no Consello de Seguranza da ONU, non sendo os dereitos humanos colectivos unha preocupación esencial ou significativa para os dirixentes chineses.

4.- A derrota de Milosevic e da maioría do pobo sérbio que o apoiou até moito máis aló do razoábel ten poucos paliativos pero, a veces, é mellor o autoengano para tragar amargas medicinas imprescindibles para a saúde do propio corpo social. Removido Milosevic por outro dirixente só formalmente diferente a propia Sérbia tardará en recuperarse social e politicamente da dinámica infernal que eleixiron en recuperarse ao confiar no verbo encendido de Sloba. As secuelas das guerras son moito máis duras cas derrotas militares.

“Os cosovares recuperan, por fin, unha liberdade moi custosa pero salváronse do aniquilamento total pola iniciativa das forzas da OTAN”

5.- Os cosovares recuperan, por fin, unha liberdade moi custosa pero salváronse do aniquilamento total pola iniciativa das forzas da OTAN e dos principais países occidentais que decidiron anular pola forza e destruír as capacidades do réxime sérbio. Nótese que na zona dos Balcáns o equilibrio de forzas, por agora, é esencial dado o contexto de xenreiras étnicas, relixiosas e ideolóxicas.

6.- Cando ao inicio dos bombardeos vin como ANT adoptaba determinadas posicións no conflito non dubidei en manifestar o meu claro apoio a favor dos kosovares. Aínda que só acadarei críticas por isto, permítanme que eu mesmo me autoloe dado que as miñas avoas faleceron hai moito tempo. Un ten claras poucas cousas pero unha delas é que o nacionalismo galego non pode ter nada que ver, nen de cerca nen de lonxe, con tipos como Milosevic ou similares. ♦

ECONOMIA

Nº 888 - ANO XXII
24 DE XUÑO DE 1999 11

A Xunta financia o estudo de viabilidade que debería ter realizado hai anos O 70% dos matadoiros a piques de pechar

O setenta por cento dos matadoiros galegos están a piques de pechar porque nos últimos anos por mor das subvencións europeas sen control agromaron moitos deles sen auténticos planos de viabilidade. Ante unha iniciativa para realizar un estudo de viabilidade que hai tempo que tiña que terse levado a cabo, moitas industrias estudan a posibilidade de pechar ou fusionarse sen agardar aos resultados do estudo.

As subvencións da Unión Europea xestionadas pola Xunta deron pé a criazón ou reforma de moitos matadoiros, pero sen afrontar a segunda e terceira transformación da carne; isto é, o despece e o empaquetado. Ante unha situación de atomización derivada da proliferación de salas de sacrificio, a produción cárnica non ten dimensión suficiente como para que persistan uns matadoiros que non transforman a carne e que envían as pezas ao resto do Estado e ao estranxeiro para que sexa ali onde lle introduzan o valor engadido.

A atomización das salas de sacrificio fai que sobren en torno ao 70 ou 75% delas. Só un 25% das mesmas estarían en condicións de introducir a segunda e terceira transformación porque para iso requirese un esforzo financeiro e unha mentalidade industrial da que carecen a meirande parte deles. As normas sanitarias galegas de sacrificio, moitas veces máis exixentes que as europeas, e o propio mercado por razóns de calidade encarecen o produto de matadoiro até un extremo que o fan non rendíbel senón está asociado a transformacións sucesivas. Iso é o que fan as industrias castelanas e catalanas, ademais das europeas, que mesmo adquiren carne na Galiza para transformala elas.

A situación de atomización rexistrábase en Europa hai anos, pero foi superada desde unha reestruturación do sector que daquelas tamén tiña que ser aplicada no noso país. Dinamarca é o exemplo máis notábel. Tres cooperativas que completan todo o ciclo, desde a produción até a distribución, fan deste Estado un modelo a seguir e a primeira potencia continental na carne de vacun. En Irlanda hai quince anos eran importadores netos de carne e hoxe, tras unha reestruturación do sector, introducindo a segunda e terceira transformación, Eire é unha exportadora neta.

Ademais da cuestión da transformación, a crise das vacas loucas provocou unha recesión no consumo que pode ser superada introducindo marcas no mercado que permitan ao consumidor acceder a produtos de prestixio que supoñan unha garantía de calidade. Terneira Galega cumpre en parte esta función, pero non evita que o valor engadido marche fora do país. Por outra banda, a Xunta vai financiar un estudo de viabilidade

O vacun é sacrificado na Galiza pero enviase fora para o despece e empaquetado. A.N.T.

que contemple a posibilidade da constitución dun clúster da carne, que viría a ser un sistema transformación e venda. Pero moitas empresas xa estudan posibles reestruturacións sen coñecer os resultados deste plano. Unha reunión da patronal do sector, ASOCARNE, celebrada en Lugo a principios de mes, abordou o problema da crise que afecta á carne, pero na mesma moitas empresas xa falan fusións sen agardar a resultados.

En realidade, na actualidade só tres empresas galegas están en condicións de competir nun horizonte no que a segunda e a terceira transformación sexan un

feito. Trátase de Coren, Frigoríficos Conchado e Cocarga. Ademais, hoxe fálase de cuarta e quinta transformación, polo que a modernización a cada está máis alonxada das salas de sacrificio.

Por último, mála que moitas empresas teñan que pechar, se o fan para dar paso a industrias verdadeiramente transformadoras, o impacto para o sector só pode ser positivo, porque os matadoiros deixarán de ser unha carga para os concellos e o persoal pode ser absorbidos polas empresas fusionadas, xa que hai déficit de profesionais e ademais as transformacións sucesivas precisan de máis persoal. ♦

Proliferación sen control das salas de sacrificio

As salas de sacrificio proliferaron sen control á lus dunhas subvencións europeas que requerían planos de viabilidade, pero que xestionou a Xunta con grande permisividade.

A miúdo as subvencións para matadoiros déronse empregando planos de viabilidade comarcais que tamén foron empregados para solicitar axudas na mesma bisbarra. Isto provocou unha duplicidade de matadoiros que se afogaban uns a outros. É o caso de de Trives, a carón do que montaron un en Quiroga. Situación análoga dase entre Lalín e Vila de Cruces. Deste

xeito, estas salas de sacrificio acumulan unhas perdas que de cote asume o concello pero que poderían abocalos ao peche ou a unha sensíbel redución da súa actividade, como sucede en Verín.

Ademais, as subvencións europeas son máis suculentas no caso das infraestruturas de segunda e terceira transformación, pero nen as administracións públicas nen as mesmas empresas botaron man destas axudas para modernizarse, quedando unicamente co sacrificio coa convicción de que a calidade da carne galega abundaba para facelos viábeis. ♦

Os responsábeis da fusión insisten en que se respetarán os actuais postos de traballo

A CIG mantén reservas sobre o acordo de persoal das caixas do Sul

◆ M.V.

O acordo de fusión entre as caixas do sul de Galiza está a piques de superar un dos pasos máis polémicos, o da restructuración de persoal. A dirección de Caixavigo, Caixa Ourense e Caixa Pontevedra non aclarou aínda os centros que pecharán. As centrais sindicais UGT, CSICA e CSIF aprobaron xa o acordo. Ao cerce desta edición, a CIG mantíña aínda reservas para a sinatura.

A dirección das tres caixas do Sul pretende que o acordo co persoal seña máis rápido e máis amplo que a negociación entre os seus cargos directivos que retrasou varios meses a fusión. As centrais sindicais, que apoiaran unanimemente no seu día a unidade das tres entidades, plantearon conflito ante algunhas das propostas de maior calado realizadas pola nova dirección. Finalmente, só a CIG que representa ao 22% do persoal mantén discrepancias de fondo.

Para a central nacionalista non era necesario acadar un acordo tan profundo nesta fase. De feito, ven de propoñer ás demais centrais un acordo xeral de mínimos, deixando abertos para negociacións sucesivas os aspectos máis conflictivos e que máis alonxan a unhas centrais doutras. Xosé Cabelos, portavoz da CIG na mesa negociadora, xulga que un pacto tan ambicioso pode deixar a algunha das partes descolgada o que propiciaría o renacemento da conflictividade no futuro. Ca-

Os responsábeis das tres caixas consideran xenerosas as súas propostas.

A.N.T.

cabelos explicita que o desexo da CIG non é crear áreas de conflito, de aí a súa proposta de limitar o acordo a uns puntos mínimos.

Na memoria dalguns dos negociadores, e sobre todo da CIG, lánzase negativamente a historia dos últimos convénios asinados, causantes dun importante retroceso adquisitivo dos traballadores e dunha precarización do emprego.

A comisión negociadora por

parte das caixas considera que as súas ofertas son xenerosas, sobre todo ao ofrecer unha mellora gradual do salario dos traballadores contratados despois de 1982, até un tope de 300 mil pesetas en cinco anos. Na actualidade a distancia salarial entre estes traballadores e os contratados con anterioridade ascende a medio millón de pesetas ao ano por termo medio e dependendo de categorías. O que significa en todo caso que a equiparación nunca sería total. A proposta da CIG é

a de establecer unha escala salarial única.

A proposta de "a igual traballo, igual salario" tampouco se producirá, dado que o soldo de cada empregado será diferente segundo a caixa da que proceda. O conflito máis serio produciuse en días pasados en Caixa Ourense, chegando os traballadores desta entidade a declarar a folga.

As tres caixas acordaron tamén compensar os cambios de residencia durante os dous primeiros anos, coa posibilidade alternativa de pago de quilometraxe diario. Polo de agora as caixas non aclararon os centros que ían pechar. Segundo a CIG, o problema está en que a compensación pode rematar despois dos dous anos apuntados ou prolongarse, segundo se decida no seu momento.

Redución de emprego

A central nacionalista critica tamén a redución de emprego que trae consigo a fusión dado que a prexubilación ou xubilación de 158 empregados será compensada só por 100 novos contratos, a metade deles froito da conversión de contratos parciais en totais e a outra metade provinte dos contratos a través de Empresas de Traballo Temporal. Na actualidade as ETTs aportan 200 empregados. O acordo tampouco fai referencia ás subcontratas que funcionan na actualidade.

A dirección de Caixavigo, Caixa Ourense e Caixa Pontevedra lembra contodo que o proceso de fusión respeta os actuais postos de traballo e non promove ningún expediente de regulación, ao tempo que convirte parte do emprego temporal en indefinido. ◆

SODIGA sae do accionariado de Leyma

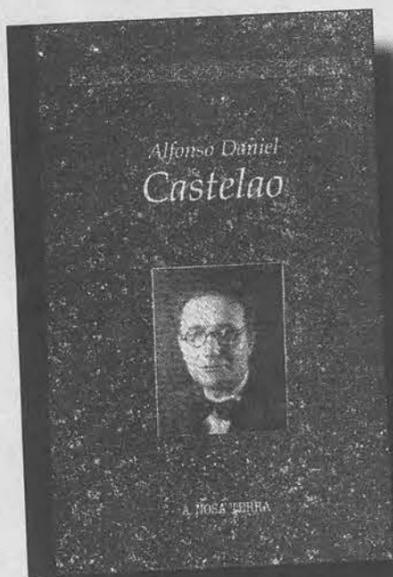
Sodiga non subscriberá a ampliación de capital do Grupo Lácteo Galego. Esta semana conclúe o prazo para a ampliación de capital dentro da operación *acordeón* que acordaron realizar en Leyma despois da merca do 75% desta empresa por parte de Puleva. A operación consiste en reducir a cero pesetas o capital social de cada unha das filiais para posteriormente ampliálo na parte correspondente aos 6.000 millóns aportados por Puleva. Os 694 millóns de pesetas que tería que desembolsar a entidade dependente da Xunta, non servirían para ter presenza no principal órgano de decisión do conglomerado empresarial, o consello de Administración de Abroinvest. Isto xustificaría, segundo a Xunta, que Sodiga non acuda á ampliación, afirmando que estará presente a través do empréstito participativo de 4.250 millóns de pesetas. ◆

A Xunta admite que descoñece o plano estratéxico de Leyma

A Xunta admitiu que non sabe que vai pasar con Leyma. Ao mesmo tempo, o IGAPE evita respaldar as teses do conselleiro Castor Gago, sobre a posibilidade de que a Xunta volte mercar Leyma, como anunciou antes das eleccións municipais. O director do IGAPE, Alberto Bel, acudiu ao Parlamento a instancias do BNG, pero non contestou á pregunta formulada polo deputado Vega Buxán. Alberto Bel unicamente recoñeceu que, dous meses despois, aínda non coñecen o plano estratéxico da empresa, apuntando incluso a posibilidade de que Puleva se acabe facendo co crédito que un día concedeu o ICO a Leyma. ◆

Industria afirma que ASTANO non está en venda

Astano non está en venda, según que se a Administración se está a esforzar para conseguir contratos. Así o afirma a Xunta por boca do director xeral de programas industriais, Xosé Manuel González. Aínda así puntualizou logo que é preciso que a "empresa estea consolidada de xeito atractivo para os posibles compradores e que se garanta a súa viabilidade". Astano só ten garantido traballo até o próximo ano. O deputado do BNG Xesus Díaz mostrouse moi crítico coas declaracións do conselleiro Couceiro e do ministro Piqué en relación con este estaleiro, falando das súas perdas. Díaz afirmou que outras factorías, como as de Sestao, Puerto Real ou Cádiz acumulan 21.000 millóns de déficit, fronte a 4.000 millóns de Astano, pero estes van recibir 17.000 mil millóns de axudas mentres Astano non pode acceder a elas. ◆

NOVIDADE

COLECCION ESENCIAS

Alfonso Daniel Castelao

de Manuel Rei Romeu

Para a cultura galega, Castelao é un símbolo, e para o nacionalismo supón e supuxo unha obrigada referencia.

Unha biografía ilustrada que nos achega a todos os aspectos da súa vida política, literaria e artística.

A COS chama aos nacionalistas cataláns a abandonar CCOO e UGT

A Coordinadora Obrera Sindical, central de carácter nacionalista, así como colectivos vinculados a nacionalismo e independentismo político catalán, veñen de facer un chamamento a todos os nacionalistas "a abandonar o sindicalismo estatista". A COS, xunto con outros sindicatos menores e de rama dos Países Cataláns, reúne a vinte mil afiliados e a máis de un milleiro de delegados sindicais. Un dos seus representantes, Pere Meronyo, lembra que Cataluña é a única nacionalidade histórica cunha presenza significativa de independentistas e nacionalistas de esquerdas en sindicatos estatais.

A COS ven considerando "un grave erro histórico o esquecemento da cuestión nacional e social por parte da esquerda independentista e nacionalista".

"Lamentablemente —sinala Meronyo— a conciencia nacionalista non ten, hoxe, a

mesma presenza entre a clase média que entre a clase traballadora. Reducir ou limitar o combate nacionalista unicamente a cuestións identitarias ou de lingua é plantear o tema en termos insuficientes e incompletos".

Para Meronyo, que comezou o seu traballo sindical nos anos setenta da man de UGT e CCOO, a aspiración da COS é "chegar a construír un sindicato nacionalista como o basco, canario ou galego".

Na actualidade a COS está sobre todo implantada no sector público (ensino, sanidade e administración en xeral), pero é aínda feble no industrial e de servizos, sectores nos que, como reconece o propio Meronyo, "o sindicalismo catalán ten aínda moito camiño por andar".

Segundo Pere Meronyo a COS "vive agora mesmo un proceso de reactivación e crecemento de afiliación". ♦

Pere Meronyo, terceiro pola esquerda, no Primeiro de Maio.

RAMÓN MACEIRAS

As cuitas de Eurolândia

A inestabilidade do euro segue a inquietar aos altos mandos de Eurolândia. O euro mantén-se débil fronte ao dólar e o ien, o que non é outra cousa máis cun sintoma de que a economía europea non se recupera.

No que levamos de ano, a moeda única depreciouse un 11,7% fronte á divisa norteamericana e un 5% fronte a divisa xaponesa. O Banco Central Europeu tivo que intervir nestes días para elevar a cotización do euro por riba de 1,04 dólares, pero tal actuación quedaba anulada practicamente tra-la publicación esta semana dos débiles dados macroeconómicos en Franca e Alemaña. Estes dados indican que a produción industrial de Franca caíu un 0,6% en abril. Mentres, en Alemaña, o Bundesbank revisaba á baixa tamén os datos de produción industrial de abril, que pasaron dunha estimación inicial do 1% a un 0,7% real.

Pero as malas noticias para o euro segúan logo de que Romano Prodi, presidente da Comisión Europea, fixera tremar aos mercados ao poñer en dúbida a permanencia de Italia na zona euro, dado o diferencial de prezos que mantén co resto de Eurolandia. Xa dixeramos aquí que de facer-se agora a eliminación para o ingreso ao euro, Italia, España e Portugal quedarían fóra, debido aos malos resultados inflacionarios.

A situación empiorou para o euro logo do alívio rexistrado co final da guerra de Kosovo. O caso italiano é o máis grave, xa que as recentes palabras de Prodi foron precedidas pola aceptación de medidas disciplinarias menos exixentes en materia de déficit público para Italia. O descontrol do déficit e a inflación poden afastar a Italia da zona euro.

Coas cousas así, os especuladores decidiron castigar

ao euro, termómetro dos malos tempos que corren para Europa, mentres a economía norteamericana mantén-se boiante desafiando os análises de todo o mundo. Nos últimos días circulan rumores nos mercados que falan de que os investidores xaponeses están vendendo euros e trasladando a súa posición a iens.

Na Gran Bretaña tampouco están moi ledos coa actual cotización da libra. As autoridades británicas parecen querer unha devaluación da libra. O Banco de Inglaterra dicía esta semana que a paridade libra-euro "desafía a lóxica".

Os euroscepticos empezan a falar de novo da Europa das dúas velocidades e do Clube Mediterráneo (Club Med). Os países do sur alónxanse a cada máis dos criterios de converxencia e mostran claramente a debilidade das respectivas economías.

O caso español, aínda que menos grave polo de agora, demostra que a inercia é a liña de actuación do goberno central. No Debate do Estado da Nación, Aznar asumíu como propios logros que foron o resultado dun ciclo económico favorable ao que, por certo, non se lle sacou todo o proveito posible. Na medida en que o ciclo cambia queda claro que o goberno está sen política económica, e paralisado pola conxuntura electoral dos seus socios.

O lóxico sería que Aznar, logo de pintar o país da marabillas que contou no Congreso, disolvera as Cámaras e convocara eleccións. Pero Aznar prefere a inercia mentres confía en que Deus e todos os santos o axuden a transitar o remate da lexislatura sen maiores contratemplos. O que pasa é que as consecuencias do cambio de ciclo económico serán aínda máis evidentes ao final do ano. ♦

NOVIDADES

O Galo Pinto
O home e o oso
CONTOS POPULARES

O Coello
ANIMAIS DOMÉSTICOS

Pepe Rei, promotor da nova revista *Ardi Beltza*

'Hai unha realidade que non aparece nos diários'

⇨ G.L.T.

O barrantés Pepe Rei, director da Equipa de Investigación do diário Egin intervido pola Audiencia, promove a nova publicación *Ardi Beltza* (A ovella negra, en euskera), da que formaran parte un grupo de redactores do xornal abertzale prohibido. O xornalista máis procesado (e sempre absolto) do Estado ven de manter varias xuntanzas abertas para procurar suscriptores na Galiza.

Que vai ser *Ardi Beltza*?

Unha revista mensual de investigación que nace desde a esquerda e que defende toda clase de liberdades, tanto as dos povos que buscan a súa liberación como as dos individuos. Completarase coa edición de catro libros ao ano, que afondarán sobre os temas de interese da redacción. Farémola os integrantes da equipa de investigación do Egin máis outros compañeiros do xornal clausurado. Sairá no Outono e enviarase por suscripción, tanto para capitalizarmos directamente sobre a base cooperativa dos lectores como para nos librar de custes e atrancos da distribución e prever embargos de publicidade. Non podemos aparecer en igualdade de condicións a un mercado que está controlado por uns poucos. Temos a experiencia do Egin, con quiosqueiros ameazados polos fachas ou compradores de Egin que non ben andaban uns metros do quiosque co xornal eran detidos ou molestados pola brigada político social.

Está xustificada o reto de lanzamento dunha nova publicación?

P. BERGANTIÑOS

Os proxectos nacen cando son necesarios. Coidamos que hai un campo grande sen atender na área de investigación e da denuncia. Xornalistas que se proclaman de esquerdas, con todo dereito, non fan senon recoller os teletipos de axencia Efe, titular intencionadamente as ro-

das de prensa, darlle volta aos comunicados ou cobrer a actividade parlamentar. Penso que ser de esquerdas é estar onde se move e vive a esquerda e ter redactores e xornalistas traballando nesas áreas. Hai esa carencia na esquerda e o resto da prensa é moi domesticada, moi

ben mandada, controlada polos tres grandes grupos: Zeta, Prisa e Comecosa e dous grandes bancos que son o Bilbao-Vizcaya e Santander. Nós temos que darlle ao público o que os demais medios agachan. Hai unha realidade que existe, que afecta a milleiros de persoas e que non aparece nos xornais. Pola contra asistimos á realidade virtual dos pequenos grandes escándalos que se magnifican até convertílos en temas centrais, frivolidades e moito pensamento único, pero dos problemas nos que hai tantas persoas involucradas non se di cousa.

A revista terá unha edición para Galiza?

Ardi Beltza, xéstase e nace en Euskal Herria, pero non limita a súa actividade e difusión ao territorio basco. O seu obxectivo a medio prazo será ampliar o número de edicións a catro: Euskal Herria, Galiza, Países Cataláns e o resto do Estado, con delegacións específicas. Pero non enganamos a ninguén: a revista chamarase *Ardi Beltza*, non Ovella Negra, e será unha publicación basca.

Todos os meses contará con 120 páxinas.

Teremos que ser rigorosos a hora de dar extensión e seleccionar os temas. Os amigos da Asociación contra a Tortura contábanme que envían aos diários informes de violacións de dereitos humanos nas cadeas. Non se publican nunca. Caticadas dos carcereiros, normas ilegais dos directores das cadeas, resolucións abraiantes dos xuíces de vixilancia penitenciaria, mallas aos presos, illamentos ilegais etc. Non lles interesa publicalo. No Estado hai máis de 40.000 presos. ♦

Acampada para salvar o monte Xalo

O Colectivo Pedra Maza da Facha organiza unha acampada para o Sábado e Domingo, días tres e catro de Xullo, que ten como lema "Salvemnos o Xalo". A acampada lévase a cabo no monte Xalo, un pulmón verde situado ás aforas da Coruña entre os concellos de Culleredo, Carral, Laracha e Cerceda, no que a apertura de canteiras e pistas está a destruír moitas das mámoas, castros, camiños prehistóricos e altares de sacrificio que hai no monte. No pasado xa houbo actos en defensa deste enclave. A acampada e as actividades programadas (conferencias, concertos, contacontos, recitais poéticos...) son gratuítas e só deberá que pagar quen queira asistir ao xantar do Domingo, desembolsando oitocentas pesetas os adultos e cincocentas os nenos. ♦

Os ecoloxistas defenden o plano de lixo do Morrazo

Despois de que os novos alcaldes de Bueu, Cangas e Moaña anunciaren a marcha atrás no plano de reciclaxe do Morrazo, a Federación Ecoloxista Galega pediu a estes rexidores que reconsideren a súa postura por ser o do Morrazo un plano "máis barato, máis ecolóxico e máis solidario" que o Plano da Sociedade Galega de Meio Ambiente, Sogama, ao que se van adherir estes tres municipios. Para a FEG, "sería lamentábel que o PP do Morrazo antepuxese os intereses partidistas e de Sogama aos dos veciños". ♦

Os médicos escoceses demandan a legalización da marihuana

O coléxio de médicos de Escocia sumouse ás demandas de legalización da marihuana para fins recreativos e terapéuticos que xa se formularon en moitos países. A comparación que habitualmente se fai con drogas como a heroína ou a cocaína é algo que repugna aos facultativos escoceses, que consideran que están demostradas algunhas das propiedades terapéuticas deste estupefaciente, ao tempo que estiman que non representa un serio perigo para a saúde. A campaña dos galenos escoceses afonda na que se leva a cabo en toda a Grande Bretaña. Tamén en Portugal se desenvolve un debate público que pretende acadar a legalización do consumo de drogas. ♦

ZERRA e ZEMPO

Revista cuatrimestral de información, análise e interpretación de temas monográficos. 2ª Etapa. Editada desde 1985

Número 11
Maio a Agosto do 99

O papel da Igrexa na Galiza

O PAPEL HISTÓRICO DA IGREXA GALEGA MEDIEVAL. Anselmo López Carreira ▼ BREVES CONSIDERACIÓNS SOBRE A IGREXA GALEGA DOS SÉCULOS XVI-XVIII. Pegerto Saavedra Fernández ▼ ENTREVISTA A XOSÉ ANTÓN LÓPEZ TABOADA ▼ IGREXA GALEGA CONTEMPORÁNEA, 1940-1999. Francisco Carballo Carballo ▼ A IGREXA EN GALIZA E A IGREXA GALEGA NA FIN DO MILÉNIO. Victorino Pérez Prieto ▼ MULLERES E CONTODO CRISTIÁS. Pia Outeiriño / Nazaré Guerreiro ▼ A RELIXIÓN COMO PODER. Marcial Gondar Portasany ▼ O PATRIMONIO CULTURAL PROPIEDAD DA IGREXA. Cesáreo Sánchez Iglesias ▼ O XACOBEO E A RELIXIOSIDADE POPULAR. PODER MEDIÁTICO. Xosé A. Miguélez Díaz ▼ A MULLER NA IGREXA. Engracia Vidal Estévez ▼ DA CRISTIANDADE ÁS CRISTIÑAS. Xosé Chao Rego ▼ [Ilustracións de Paulo Porta]

XA A VENDA

NÚMEROS ATRASADOS:

- 1.- Galiza nun período histórico de seu
- 2.- Colonialismo: un concepto en vixencia
- 3.- O marxismo no contexto nacional
- 4.- O neoliberalismo desde Galiza
- 5.- Maastricht e nós
- 6/7.- Xénero e Nación
- 8.- Autodeterminación en movemento
- 9/10.- Os non nacionalistas na Galiza

✓ Especial para novos e novas lectoras

Se aínda non coñeces a revista *Terra e Tempo* na súa nova etapa agora podes recibir un exemplar atrasado no teu domicilio de xeito gratuito. Só fai falla que nos envies os teus datos a: Edicións «Terra e Tempo» - Apdo. 1.137 - (15.780) Santiago de Compostela.

Nome e apelidos _____

Enderezo _____

Povoación _____

Código postal _____

TERRA E TEMPO á venda en:

A CORUÑA: Librería "Nova Galiza" R/ Alcalde Lens - Librería "Couceiro" Praza da Librería, 12 - Librería "Queixume" Galerías Santa Margarida 1 - Librería "Lume" Fernanda Macías, 3 - Librería "O Quiosque" Paligona As Roseiras - Quiosque "Mary" Porta Real - Librería "Maiky" - Librería "Siaba" - Librería "ACAB"

A ESTRADA: Librería "Albete Quinof" Praza da Farola

A GUARDA: Quiosque "Cucadas"

AS PONTES: Librería "Do neno" Av. de Ortiqreira, 30

FERROL: Librería "Índice" R/ Española, 31 - Librería "Galería Sargadelos" R/ Dolores, 55 - Librería "Limiar" R/ Venezuela, 33

FOZ: Librería "Bahía"

MELIDE: Librería "Parrado"

LUGO: Librería "Sargadelos" Pza. Santo Domingo, 4 - Librería "Souto" Pza. Maior, 14 - Librería "Biblos" Doutor Fleming, 1

O CARBALLIÑO: Librería "EPI" R/ Masquera

OURENSE: Librería "Torga" R/ da Paz, 12 - A.C. "Auriense" Praza do Corredor, 11

PONTEVEDRA: Librería "Paz" R/ Peregrina, 29

REDONDELA: Librería "Retrinco"

RIBEIRA: Librería "Cousas" R/ do Malecón

SANTIAGO: Librería "Pedreira" R/ do Home Santo, 55 - Librería "Couceiro" República de El Salvador, 9 - Librería "Folles Novas" R/ Montero Rios, 37 - Quiosque "Artico" R/ do Vilor - "Galería Sargadelos" R/ Nova - Librería "Gallaecia" R/ Ramón Cabanillas - Librería "A Palavra Perduda"

VIGO: Librería "Ir Indo" Galerías R/ Príncipe - Librería "Cortabón" Rua Urzáiz, 125 - Prensa Mundial R/ Velázquez Moreno - Quiosque "Requel" Praza España

VILALBA: Librería "Segrel" R/ Pravia, 13 - Librería "Pergamino" Campo da Ponte - Librería "Pergamino" R/ Galiza, 89

VILAGARCIA: Librería "Limiar" R/ Cervantes, 5 - Librería "Pampin" R/ Juan Fco. Fontán

BARCELONA: "Sargadelos" R/ Provenza, 274

MADRID: "Sargadelos" R/ Zurbano, 46

Coca-Cola é un produto americano con fábricas en todo o mundo. Na foto, factoría en Shangai.

Con frecuencia empréganse as normas sanitarias para pór fronteiras a determinados alimentos

Os escándalos dos polos e a Coca-Cola prodúcense no meio dunha guerra comercial EEUU-Europa

As normas sanitarias son unha das principais bazas na guerra comercial que libran os Estados Unidos e Europa pola introdución no vello continente de produtos norte-americanos e viceversa.

Para Bélxica a produción avícola representa un sector estratégico que precisamente viu reforzada a súa posición comercial desde a caída nas vendas de carne de vacun en toda Europa a raíz do recoñecemento público do mal das vacas locas.

A encefalopatía bovina esponxiforme, o mal das vacas locas, está relacionada cunha práctica a cada máis habitual na gadeiría produtivista como é a alimentación do gado con fariñas de procedencia animal, convertendo a animais herbívoros en carnívoros de feito. Na opinión dos científicos, o uso destas fariñas permitiu a esta enfermidade traspasar dunhas especies a outras e chegar á humana. Unha práctica semellante é empregada nalguns estados na alimentación avícola, xa que se elaboran pensos con restos procedentes de galiña, así os polos comen polos. Canto máis produtivistas son as economías, tanto máis recorren a estes procedimentos, por iso sistemas como o galego —onde predominan métodos labregos en lugar dos industriais— están máis libres deste tipo de riscos.

A outra práctica común nas agriculturas industriais é o emprego de distintos tipos de hormonas na alimentación de diferentes especies animais de cría. Este uso está moi estendido nos Estados Unidos e conta coa desaprobación das autoridades sanitarias europeas. Así, os Estados Unidos pretenderían facer penetrar os

seus produtos cárnicos vacuns en Europa, pero topan coa oposición do continente polo uso de engordantes como o clembuterol. Neste caso ás veces as prevencións son sanitarias, outras debido ao fraude ao consumidor que supón a venda de carne engordada por este procedemento, que basicamente consiste en facer que o gado gaña líquidos e deste xeito aumenta de peso.

Á marxe de que a Galiza conquireira beneficiarse do escándalo do mal das vacas locas debido ao crédito sanitario dos seus sectores produtivos —a gadería e a avicultura galegas están polo xeral libres desas prácticas—, o pastel do mercado deixado pola carne de vacun estaba en países como Bélxica, onde a avicultura está moi desenvolvida.

Nun marco de conflito comercial entre os Estados Unidos e Europa, faise público o escándalo dos polos belgas. Nunha partida avícola atopáronse substancias tóxicas pero non procedentes das prácticas máis denunciadas polo risco sanitario que entrañan, como son o uso de hormonas e de pensos de orixe animal, senón que estarían relacionadas coa presenza dunha dióxina nos aceites empregados

A presenza de hormonas na alimentación da carne de vacun americana priva aos gadeiros desta nacionalidade acceder ao mercado europeo. Por outra banda, no pasado, argumentos sanitarios

A práctica común nas agriculturas industriais é o emprego de hormonas

para evitar a volatilización do pó derivado dos pensos elaborados para o seu consumo. Co achádego non se puñan en cuestión as prácticas alimentarias máis discutidas pero o resultado era a caída en picado da venda de polos e ovos en Europa. Por outra banda, a localización da partida non foi documentada suficientemente diante da opinión pública, é dicir, as autoridades belgas non explicaron como foi localizada esa partida de polos. Parellamente e co tempo, descubriuse que o escándalo salferiu a outros sectores económicos europeos, sobre-

todo agropecuarios, aínda que tamén á industria cosmética. Deste xeito, a dimensión do caso acadaba enormes proporcións e unicamente quedaba tocada a gadería europea.

Moi poucos días despois tocáballo o turno á Coca-Cola e precisamente tamén nun dos seus puntos neuráxicos, como é a planta de envasado de Dunkerque, que serve este produto a varios países europeos. Tamén nesta ocasión non aparece moi documentada a aparición de substancias tóxicas nas latas e botellas desta marca. En realidade, o Goberno belga, que desta-

remataron coa penetración de produtos europeos en América do Norte. Neste marco, chega á opinión pública un escándalo sanitario relacionado primeiramente cos polos e acto seguido coa Coca-Cola.

pouo ou caso, acusou certa falta de transparencia mentres a compañía norte-americana emprendía unha campaña publicitaria en toda Europa que non conquera evitar a caída nas vendas. Por outra banda, se inicialmente Bélxica atribuíu á intoxicación cadros sintomáticos moi graves, co tempo foi rebaixando a severidade dos mesmos e a día de hoxe recoñece que non se atopou o suposto axente tóxico na bebida refrescante. Contodo, tanto na Franca como en Bélxica prosegue a prohibición de comercializar partidas procedentes de Dunkerque.

Precedentes

Non é a primeira vez que a Coca-Cola se ve afectada en Europa por un escándalo de saúde pública. Hai varios anos, o achádego nos Estados Unidos dun axente tóxico nunha botella de auga mineral Perrier (marca francesa) acabou coas vendas desta empresa en Norte-américa. Acto seguido, o Goberno francés tamén atopou substancias tóxicas en botellas de Coca-Cola, polo que interviu o mercado. Porén, o varapau sofrido por Perrie foi moito maior.

A Coca-Cola é un produto de penetración dos norte-americanos. En realidade, nos seus acordos comerciais con novos sócios sempre poñen como condición a apertura das fronteiras a esta bebida refrescante, os demais produtos xa virán despois. ♦

Celebración do Día do Orgullo Gai en Compostela

O colectivo Gai de Compostela e o colectivo de Lesbianas de Galicia organizan un programa de actos conxunto para festexar o Día do Orgullo Gai e Lésbico, que se conmemora en todo o mundo o día 28 de Xuño. Ambos colectivos xa levan varios días de actividades deportivas e de guateques, como o que celebraron a noite de San Xoán no Tarasca de Compostela. No pub A Taquilla celebran un ciclo de cinema no que o Martes 29 proxectan *Caricias*, de Ventura Pons, e *Laberinto de pasiones*, de Pedro Almodóvar. A celebración do Día do Orgullo Gai adiantase ao Sábado 26, cun maripicnic na carballeira de San Lourenzo e, cunha concentración reivindicativa ás sete da tarde na praza do Toral e unha festa nocturna. ♦

ADEGA solicita a revisión da directiva dos transxénicos

O Xoves 24 reúnese o Consello de Ministros de Meio Ambiente da UE para revisar a directiva sobre liberación no meio ambiente de organismos modificados xeneticamente e, por esta razón, *Adega* ven de solicitar unha moratoria á comercialización destes produtos. Os ecoloxistas propoñen que este período de moratoria sirva para mellorar a directiva xa que "os consumidores non poden realizar unha elición libre porque o sistema de etiquetado non o permite e os pequenos comerciantes non poden garantir que os seus produtos non conteñan substancias modificadas. Sinalan en *Adega* que "o Estado español destaca no conxunto europeo por cultivo e importación de produtos transxénicos, xa que logo é moi importante que tome en serio o principio de precaución e se decida por unha moratoria na reunión dos 15 estados europeos". ♦

Festa de solidariedade internacionalista

Na estación do tren de Vigo ten lugar o Sábado 3 de Xullo a partir das seis da tarde a *Festa da Solidariedade Internacionalista*, organizada por asociacións de solidariedade como a galegocubana "Francisco Villamil", Canto Xeral, Entrepobos, e o Cosal, entre outras. Cóntase coas actuacións de grupos e cantautores galegos e portugueses, entre os que se atopan Tino Vaz, Folia, Chus Alonso, Abilio e Pancho e a Coral "Máximo Gorki". Nesta festa sortearase entre os asistentes un billete para viaxar a Cuba. ♦

DEPORTES

Celta e Deportivo celebraron de xeito moi diferente a súa clasificación

Duas equipas galegas

por vez primeira xuntas nas competicións europeas

➔ PUCHEIRO

O Celta tiña máis fácil a Liga de Campións, pero quedou unciamente na UEFA. O Deportivo conseguiu o mesmo que o Celta. Pero, mentras o primeiro cobizaba metas máis altas, o segundo agardaba os fallos dos demais e apeturaba os resultados. O Celta fixo unha festavelório e o Deportivo laiouse.

Os velórios na Galiza tradicional remataban en pequenas festas nas que o alcohol afogaba as penas máis fundas e deixaba saír as ansias de vivir ollando cara ledos recordos. A festa do Celta o 20 de Xuño na praza das Travesas era coma un velório ás dúas da mañá. Non se pode dicir que non houbera xolda, pero, no fondo, estaba a tristura que se tentaba afogar. A Roda funcionaba coma vella contadeira de contos e de tradicións. A Rianxeira era o vincallo de unión entre aquela familia que tentaba sobreporse á desgracia dunha perda irreparable: a clasificación para a Liga de Campións. Moitos dos deudos (os xogadores) nen sequer apareceron. O presidente Horácio Gómez, unha semana despois do descalabro eleitoral que rachaba as súas moitas aspiracións, oficiaba de desconsolado fillo, e entrando a contar chistes a xeito da Rianxeira co Vaamonde da Roda.

E tamén, coma sempre, no velório non están só os achegados e familiares. Súmanse amigos, veciños e coñecidos ao que non lles importa tanto o morto. Ao rematar o partido, co Celta perdendo por un a cero, ia tanta xente cara as Travesas polas ruas que van do centro da cidade, como se quedaban os que saían de Balaidos. Aos siareiros de verdade o corpo non lles pedía festa. Máis ben querían escapar, chorar en soedade e, cavilar no que pudo ser e non foi: xa nunca será!

"Estamos en Europa, aínda que seña na UEFA", berraban os máis eufóricos comandados polos siareiros do círculo celtista Comando. Foran eles os que levaban semanas organizando esta festa que sería a da entrada, por vez primeira, nunha Liga de Campións. Estar cos mellores de Europa. Algo que non se agardaba tres anos atrás cando se loitaba, no último partido, por non voltar a Segunda.

Pero, esta vez, todo estaba moito máis fácil. Só era preciso un empate en Balaidos. Un punto. Sen ollar cara nengun lado. Sen escoitar transidores. Sen maletins. Sen incertidume. O Celta dependía de si. Só do seu xogo fronte a un Atlético de Madrid que escapara por un tris da promoción.

O 20 de Xuño todo estaba preparado para o Día Grande. O Celta comezou moi forte e o longo campionato, xogado en dúas fronteas, pasoulles factura. Sobre todo cun plantel máis ben cativo.

XOAN CARLOS GIL/Voz Noticias

A celebración dunha festa non era arriscar. Xa levaban todo un ano de festa. Perdesen ou gañasen. Os celtistas celebraron o día a día, o bon xogo, a ledicia de ter unha equipa que os levaba a éxitos nunca antes coñecidos. Era o Vigo na procura dunha identidade. A multilateralidade xunguida nunha idea: pasalo ben, disfrutar. Era a movida feita expresión, sen oficialidade, sen manexismos, sen dirixismos, sen Soto, que se

apontou a última hora. Era unha nova xeneración, moi nova, que sabe disfrutar sen acocharse nunha pretendida cultura que consiste en ollarse no trinque. Era a festa tradicional co Celta como santo. Era a romaría na que ninguén é forasteiro.

O 20 de Xuño todo estaba preparado para o Día Grande. Todo menos a equipa, que non soubo facerlle fronte ao Atlético de Ma-

drid. Xa viñan desfondados nos últimos partidos. Comezaron moi fortes e o longo campionato, xogado en dúas fronteas, pasoulles factura. Sobre todo cunha plantilla máis ben cativa.

Uns queríanse lembrarse do éxito, dos "días de gloria" que decía unha afeizoada loira: "Das grandes tardes" como afirmaba o treinador Víctor Fernández. E, como se agardaba tanto, o que

era un éxito, quedou en tan pouco.

Só os rapaces se sobrepueraron. Os rapaces que nen foran ao campo moitos deles, molláronse na fonte e tentaban saír na TVG e falar para as rádios, e saudar, e ligar... Eles tiñan gañas de leria e moita vida por diante. Con este bagaxe, a perda é moito menos dorosa.

O Deportivo sen dicir nada

O Deportivo conseguiu o mesmo que o Celta. Clasificarse para a UEFA. Perdeu en Madrid co Real. Non hai árbitro que valga, nen expulsión de Schurrer. O Deportivo conseguiu o que estivo procurando toda a tempada, xogar en Europa. "As lesións, a má sorte, os árbitros...". Sempre hai desculpas, aínda que haxa causas certas. Pero non foi ese o erro do Deportivo. O seu preparador, Amarrategui Irureta, deseñou a tempada do mesmo xeito que o ano anterior en Vigo: sumando pontiño a pontiño para quedar ben situado, para poder acadar o compromiso. Ao Deportivo faltoulle xogo, ao seu treinador, ambición. Pero todo o mundo coñece o estilo de Irureta. Non nos enganemos. (E dicen que Arsenio era un paifoco que tiña medo a gañar)

O Deportivo conseguira uns xogadores para máis empresa, para moito máis. Pero tiña equipa para menos, para aínda menos. Só hai que lembrar partidos disputados fora de Riazor, como o ano pasado o Celta, nos que se xogou ao empate e, en moitos perdeuse. Só hai que ver partidos e ollar como o Deportivo unicamente xogaba cando ia por detrás no marcador: demasiado tarde, corazón.

O Deportivo este ano non fixo fútbol, fixo especulación. Especulación co balón e especulación cos puntos. Ao final conseguiu o mesmo que o Celta. Até pudo conseguir máis e estar na final da Copa e, se a cousa ia ben, gañala. Só que foi ao Manzanares a empatar. E empatou, pero non deu remontado en Riazor.

Entre o xogo do Celta e do Deportivo está a atitude de ambas as afeicións. A do Celta vibraba cada Domingo. A do Deportivo sofía. E os dous alternábanse na táboa no último tercio do campionato. Ao final os dous perderon o mesmo, a Liga de Campións, os dous gañaron o mesmo, a UEFA, pero mentras os do Celta sufrían a perda e celebraban o acadado, os do Deportivo conformábanse. A súa posición foi toda a tempada moito máis racional, agardada. No espectáculo o previsíbel é igual a aborrimiento. É necesaria a ilusión para vivir o fútbol. O espectáculo é ilusión. ♦

Un despido por trampa da empresa

A Zurich Seguros quedánlle dúas opcións tras despedir a Xosé Antonio Porto no pasado mes de Marzo: readmitilo ou indemnizalo con máis de nove millóns de pesetas. Esa é a sentenza que ven de emitir o xulgado do Social nº3 da Coruña ante a demanda apresentada por Porto.

Este delegado sindical da CIG leva máis de doce anos traballando na compañía aseguradora, que está padecendo un proceso de concentración, que conleva un recorte de persoal. Esta era a razón que tanto Porto como os seus compañeiros da CIG vian tras o despido, que calificaron de trampa da empresa.

A sentenza xudicial ven probar esta tese. Sinala que o día 3 de Marzo, coincidindo cunha visita dunha representante da firma aseguradora a nivel do Estado, Xosé Antonio Porto tivo a encomenda de ordear papeis da súa oficina. Segundo a empresa, durante todo o día estivo rachando papeis, que despois meteu nunha bolsa e levou ao lixo. Os responsábeis da aseguradora irían ao lixo, unha vez tivera marchado Porto, para comprobar o material que tirara. Dez días despois comunicáranlle o seu despido por unha equivocación contábel e

por terse desfeito de expedientes da empresa.

Na sentenza, o xuíz extráñase de que o despedido non fora interrogado, senón o mesmo día do suceso, no día seguinte e, que en cambio, se lle comunique o despido dez días despois sen pedirlle explicacións polo acontecido e dando tempo a que se manipule o contido das bolsas. Extráñase tamén de que traballando nunha "oficina diáfana", Xosé Antonio Porto adicárase a rachar papeis ao chou diante dos compañeiros. Por último, sinala que unha conduta así só pode se achacábel a unha persoa "enaxenada".

Tanto Porto como os delegados da CIG que o acompañaron nas súas mobilizacións sostíñan que o despido tiña que ver coa súa condición de delegado sindical que se opón aos recortes de persoal. A central nacionalista considera a súa readmisión como un froito da loita sindical. ♦

As forzas progresistas entenderanse na península, mentres nas Canárias gobernarán PP e CC

O PSOE e IU chegan a un acordo global no Estado sobre concellos e autonomías

Os pactos post-eleitorais están a ser formulados clave progresista. Por regra xeral as alcaldías e comunidades autónomas nas que a maioría é de esquerdas, contarán con gobernos desta cor. O pacto global asinado entre IU e PSOE sumarase a outros de carácter particular con outras forzas políticas de signo progresista.

O PSOE só asinará un pacto global con Izquierda Unida. Se nos comicios municipais e autonómicos de 1995, IU renunciou a pactar cos socialistas, destas "hai outras condicións", en palabras da dirección de IU. En realidade, aquela negativa ao pacto leváralo ao PP a numerosas alcaldías e gobernos autonómicos, co conseguinte custe electoral para IU. Destas a forza de Julio Anguita optou pola fórmula da colaboración. Precisamente nunha autonomía na que en 1995 o PP se beneficiara dos pactos, como é Asturias, nestes comicios IU rebaxou á metade a súa representación no parlamento e o PSOE fíxose coa maioría absoluta, polo que será inecesario un pacto de esquerdas.

Grazas a esta iniciativa do PSOE e IU de asinar un acordo, numerosas alcaldías -sobretudo andaluzas e castelanas- pasarán a ser controladas por forzas de progreso. En Andalucía, ademais, será preciso o concurso de organizacións como o Partido Andalucista. Precisamente os socialistas consideraran a forzas como estas ou similares como obxectivos de susceptíbel pacto, aínda que os andalucistas de momento están a manter contactos nunha e noutra banda.

En Catalunya Esquerra Republicana e PSC buscan vías de colaboración para gobernar algúns concellos, entre os que se atoparía o de Barcelona. Un caso análogo ao andaluz ocorre nas Illes Balears con Unió Mallorquina, que podería colaborar con socialistas ou populares, segundo as ofertas de cada quen. No marco da esquerda, hai outros casos particulares, como o que levará á alcaldía de Burgos a un socialista, desplazando ao PP por primeira vez desde a transición democrática. Esta novidade foi posíbel por un pacto a tres bandas entre PSOE, IU e a forza castelana Tierra Comuna.

Alianzas do PP

Os pactos de progreso permitirán o goberno das localidades e comunidades autónomas nas que a esquerda é maioritaria. Deste xeito o PP controlará numerosas alcaldías e presidencia autónomas, pero non disporá do poder que tiña até agora. Moitas das grandes cidades estarán rexidas polo PP,

Despois de IU pagar un alto custe por non pactar co PSOE en 1995, desta volta terá que facelo. Na fotografía, os dirixentes do PSOE Cipriá Ciscar e Joaquín Almunia.

pero a esquerda recupera un bon número de concellos importantes. A variación é menor no caso das Comunidades autónomas, onde o PP manterá o poder ali onde gobernaba agás en Asturias. Nalgún caso pactos de difícil execución poderían restar algunha outra comunidade aos populares.

No tocantes aos pactos concretos que establecerá a di-

reita, PP xa chegou a un acordo con Coalición Canaria para que este partido encabece a presidencia da Comunidade autónoma, dando continuidade a un acordo que xa estaba vixente e que permitía que os nacionalistas gobernasen concellos e Comunidade autónoma e que supoña o apoio destes ao PP no goberno central. En Aragón está pendente un pacto co Partido Aragonés Re-

xionalista, co que os populares xa mantiveron colaboración no pasado e o mesmo sucede en Cantabria, onde o Partido Rexionalista Cántabro déixase querer polo PP.

En calquer caso, máis que o PP repite que quen debe gobernar é a forza máis votada, ali onde ten maioría relativa está a procura da colaboración doutras forzas. ♦

O PSOE e o PNV apoiaranse mutuamente en Euskadi, e Lizarrá será modificado

O PNV non abandonará o pacto de Lizarrá, pero manterá un entendemento co PSOE para apoiarse mutuamente nos concellos e deputacións forais nas que non estexa garantida a maioría absoluta. Eusko Alkartasuna forma parte deste acordo implícito. Unicamente está pendente de definir o papel de Euskal Herriarrok. Se en principio os socialistas preferían evitar a esta forza, un novo pacto alternativo a Lizarrá abriría as portas ao PSE e disiparía calquer dificultade.

O propio secretario xeral do PSOE, Joaquín Almunia tería dado o seu visto bon a unha nova forma de colaboración cos nacionalistas en Euskadi. Aínda que as posicións están por defi-

nir, apóntase a posibilidade de que o pacto de Lizarrá sexa superado para agromar outro novo, que incluíra ao PNV, EA e EH, ademais do PSOE.

A gobernabilidade nos concellos bascos e nas deputacións forais está garantida. O PSOE apoiará aos nacionalistas do PNV e EA e estes farán o mesmo. Queda por saber se dentro destes pactos de gobernabilidade entra ou non EH.

En Nafarroa a gobernabilidade apésentase máis difícil. Ali os socialistas non queren incluír a este territorio foral dentro dos pactos en Euskadi. Ademais, en Nafarroa a Unión do Povo Navarro ten unha presenza maior que o PP no resto de

Euskal Herria. De todos xeitos a posición de UPN fai difícil un entendemento co resto dos partidos da cámara e a súa maioría é moi exígua para gobernar.

A respecto da posición do PP, aínda que este partido tentou que o PSOE aceptase un pacto fronte ao nacionalismo para apoiarse mutuamente, esta posibilidade alónxase despois de consolidarse o entendemento entre socialistas e nacionalistas. A pretensión do PP sería que esta forza e o PSOE se repartisen a alcaldía de Gasteiz e a deputación foral de Araba, sendo para o PP a alcaldía da cidade. De todos xeitos, os socialistas non parecen dispostos a chegar a un acordo desta natureza. ♦

Sesenta anos de cárcere para dous membros da ETA

A Audiencia Nacional condeou a sesenta anos de prisión a José Luis Barrios e Mikel Azurmendi, por consideralos autores da morte do concelleiro do PP de Sevilla, Alberto Jiménez Becerril e da súa muller en Xaneiro do pasado ano. O tribunal absolveu a Maite Pedrosa e rexeitou a premeditación que sostíña a acusación popular. José Luis Barrios foi electo deputado foral por Navarra nas pasadas eleccións do 13 de Xuño nas listas de Euskal Herriarrok. Membros desta coalición sinalaron que, ao recurrir a sentenza, Barrios pode estar presente o 2 de Xullo na constitución do Parlamento navarro. ♦

Frente comun pola lingua en Catalunya Norte

Tras unha reunión en Roselló, representantes de diferentes asociacións vencelladas á lingua e á cultura catalanas decidiron impulsar unha política lingüística en favor do catalán de cara ao novo milénio. Reclaman a creación dun ente formado por institucións locais e asociacións de Catalunya Norte, politicamente dentro da Franxa. Precisamente o Ministerio de Educación Francés ven de convocar unha reunión con responsábeis de escolas alsacianas, bascas, bretonas, occitanas e tamén catalanas, para estudar a posibilidade de integración no ensino público. ♦

O goberno canario contra Arias Salgado

O Luns 21 de Xuño inaugurouse o aeroporto de La Gomera, financiado maioritariamente pola comunidade autónoma, con 2.500 millóns de pesetas procedentes da UE e 1.300 aportados por Aeroportos Españoles e Navegación Aérea (AENA). Segundo o presidente do goberno canario, Manuel Hermoso, de Coalición Canaria, este aeroporto foi impulsado por Jerónimo Saavedra, ex presidente da comunidade polo PSOE. Lorenzo Olarte, presidente en funcións xa que Hermoso está de viaxe, explicou que non asistiu nengun representante do goberno canario á inauguración porque é "inadmisíbel" que o ministro de Fomento, Rafael Arias Salgado, asumira todo protagonismo cando os cartos autonómicos foron decisivos na obra e mentres non se conceden as competencias en tráfico aéreo, que se reivindicaron desde CC. "É tan centralista que se, de el dependera, seguro que mandaría á Lexión a Euskadi", sinalou Olarte referíndose a Arias Salgado. ♦

DEBATE DO ESTADO DA NACIÓN

A oposición acusouno de ter dificultades para aceptar as discrepancias políticas e as minorías

Aznar esquece o centro e mostra unha política intransixente

✦ A. EIRÉ

Aznar esqueceuse do centro que viña predicando e mostrou a verdadeira faciana da súa política se gobernara con maioría absoluta. CiU, que lle prometeu o apoio para os orzamentos do ano 2000, quixo deixar claro a súa influencia determinante nos gobernos do Estado. Anguita estableceu por primeira vez diferenzas entre a dereita e a esquerda, situando ao PSOE nesta. O PNV deu por concluído o pacto co PP. Joaquín Almunia mostrou contudente criticando as desigualdades sociais, nunha intervención que afianza o seu papel no PSOE, amosándose disposto a pactos con IU e, no futuro, con PNV e CiU.

Non é que non se rematara a campaña electoral das municipais, senón que comezou xa a das eleccións xerais, a dez meses vista, porque CiU, que quixo deixar constancia das súas diferenzas co PP, prometeulle apoio para os orzamentos do ano 2000, polo que Aznar non atopará razóns de peso para adiantar os comicios.

O clima foi de final de lexislatura e, con esta ollada, abordaron PP e PSOE os seus respectivos discursos. Aznar, coma sempre, elixiu un rexistro plúmbeo na lectura do seu discurso, procurando as palabras que se levan no "politicamente correcto": reformas modernizadoras, solidariedade, acordos... Como se a súa política fose unha evidencia, a única que se pode realizar.

Pero esa linguaxe adaptada aos

Almunia está decidido a pactar con IU e no futuro con PNV e CiU.

tempos, lineal e sen aparentes aristas, esconde, no fondo do discurso, unha política que, na vez de ir ao centro, vaise cada vez máis á dereita, segundo puxeron de manifesto unha boa parte dos que o replicaron. Aznar anunciou un axuste durísimo nos gastos sociais nun Estado cada vez máis liberalizador que, como afirmaron tanto Anguita como Almunia, fomenta as desigualdades sociais, porque as privatizacións unicamente ser-

ven para aumentar a concentración de capital nunhas poucas mans. "Na dos seus amigos, que logo mercan grupos mediáticos", criticoulle Almunia en concreto.

A dereita de sempre

Iñaki Anasagasti afirmaría que "Aznar, na vez de ser un líder do PP que vai cara UCD, vai cara a AP". Porque detrás do discurso politicamente correcto de Aznar existen contradicións que o si-

tuan nunha política antisocial e regresiva, que Almunia calificou como "máis desigual, máis fráxil e de menor peso internacional". O secretario xeral do PSOE tamén puxo de manifesto que os anuncios do PP de "pleno emprego e benestar social", esconden a realidade de que a súa política non beneficia á maioría social, "recuperando a súa posición a dereita económica e social de toda a vida, agás que é máis xoven e mellor adaptada aos tempos".

Contestáballe, deste xeito ás propostas de Aznar sobre a política de coesión social, sobre as pensións, sanidade e emprego. Aznar replicaba que co PSOE fora peor, como principal argumento. Neste campo, foi no que se bateron. Nas réplicas, un Aznar que tivo que deixar a súa expresión de suficiencia e situarse na impertinencia e Almunia demostrou que superou o enfrentamento moito mellor que Borrell, cun discurso comprensible para o seu electorado e con frases para o recordo cidadáns.

Pero sería Julio Anguita, despois de recoñecer humildemente o fracaso electoral, quen criticaría máis fundamente a política social do PP. Anguita puxo de manifesto como a competitividade na agricultura leva a pór en perigo á saúde. Como a contaminación xa superou os límites permitidos para o ano 2010... Denunciou a situación laboral, a precariedade no emprego, o paro, o emprego feminino. Os 1.600.000 parados sen protección, os 300.000 millóns que se sacaron da cotas dos traballadores para darlos a empresas para a creación de emprego bonificado. "Vostedes non construen Europa, construen un libre mercado", díxolle. Aznar non pudo contestar a nengunha das súas preguntas, entre elas de onde van sacar os máis de 8 mil millóns que custou a guerra en Iugoslavia, e dedicouse a loubar a coherencia dun político ao que deixaron só nas bancadas. As verdades de Anguita non pesan, porque non ten votos, firen. ♦

Almunia chama a non prescindir dos nacionalistas e Aznar dá por pechado o proceso autonómico

"Asumidas as competencias, o marco autonómico está finalizado". Con estas palabras, semellantes a un parte de guerra franquista, daba Aznar por pechado o proceso autonómico. Pouco importante que todas as autonomías lle reclamen competencias sen transferir, desde as 40 pactadas co PNV, ás catalanas, galegas, valencianas, canárias, e que o PP non diga se van transferir sanidade e educación a outras comunidades.

Aznar fala de consenso sobre o mapa autonómico e sobre a conformación do Estado, pero este consenso, como se puxo en evidencia no debate, só acada a constatación de que é un tema transcendente. Até Almunia, cando o PSOE viña mantendo posición xacobinas semellantes ás do PP, realizou un xiro na súa política e realizou un chamado para que non se prescindira dos nacionalistas na procura dun acordo máis amplo sobre o

José María Aznar.

futuro estado autonómico. Anguita tamén criticou a Aznar por "denemonizar aos nacionalistas e a IU pola súa política en Euskadi". Só Nueva Izquierda, sorprendentemente, semellaba aliarse coa posición do PP.

Un discurso do PP profundamente antinacionalista, no que non acepta a pluralidade, por máis que fale de diversidade, é incapaz tamén de aceptar que existen opinións distintas e outros xeitos de ollar o Estado, segundo puxo de manifesto o voceiro de Iniciativa per Catalunya. ♦

Pede a Aznar que reciba na Moncloa aos dirixentes de HB

Anasagasti oficializa a ruptura co PP

Iñaki Anasagasti quixo oficializar no debate parlamentar a ruptura do seu partido, o PNV, co PP, despois de tres anos de colaboración. Pretendeu que fora Aznar quen dera por pechado o acordo, pero, o presidente do Goberno español, máis ás duras críticas, seguiu ofrecendo diálogo, pedindo ao PNV que "fale con quen queira falar para conseguir avanzar co proceso de paz. Nos dialogaremos con todos, pero non queremos frentes contra ninguén". Ofereceu diálogo pero afirmou que non lle ian mudar a súa postura.

Pero Anasagasti xa manifestara con anterioridade que non creían nas promesas de Aznar, que, hai tres anos, pensaron que ian en serio pero que non cumpríu ningún dos acordos, que unha cousa é o que declara e outra, moi distinta, son os feitos. Acusouno de paralizar a tramitación das leis despois de ser aprobadas e de facer todo o contrario, caso

dos presos, do que se aproba por unanimidade no Congreso. Só lle faltou dicir que tiña "dobre lingua" como dirían os indios.

Nesta intervención dura, como poucas veces se teñen escoitado nos Congreso nos últimos tempos, acusou a Aznar de non admitir a singularidade, nen o plurilingüismo, de non ser centrista, "senón profundamente da dereita", de ter un estilo intolerante e maniqueo, de penalizar as ideas políticas..., criticando a utilización dos medios públicos, que anatimizan aos nacionalistas, chegando a afirmar que "con estes medios públicos non hai proceso de paz que avance".

Tamén lle votou en cara Anasagasti a Aznar que só escoita a "aqueles que non o contradin" e de ter un estilo intolerante e maniqueo. De ser un prepotente que non quer "compartir o espazo con ninguén e, aquel que lle leve a contraría, se pode, pretende

borrado da lista, porque está subido ao pedestal da arrogancia".

Anasagasti, que defendeu o pacto de Lizarras como a plasmación práctica do pacto de Ajouria Enea, afirmou que eles teñen unha política aberta na que non queren máis nacionalismo en Euskadi, senón "máis democracia". Recordou que se o PNV tomou a iniciativa no proceso de paz foi porque o Goberno central non facía nada pola paz e tamén lembrou como a Transición "foi posíbel porque non se mirou ao pasado e non se cobraron as débedas. Os vencidos non pasaron factura moral algunha". Anasagasti recordou a Azaña ao pedir "paz, piedade e perdón".

Antes deixara claro, como CiU e como IU, que a natureza do problema basco é política, e que ETA é só un reflexo. Anguita acusou a Aznar de "facer frenetismo español" e de crear un clima de "guerracivilismo". ♦

DEBATE DO ESTADO DA NACIÓN

Aznar quixo entrar no debate ideolóxico pero non contestou ás críticas do BNG

Francisco Rodríguez acusa ao PP de 'non soportar os cambios na sociedade galega'

⇨ A. EIRÉ

O BNG acusou ao Goberno de Aznar de agravar a marxinación estrutural de Galiza, criticando a política estatal nos principais sistemas productivos galegos: agro, pesca e infraestruturas. Aznar non contestou ás demandas de Francisco Rodríguez, senón que quixo entrar nun debate ideolóxico, coa mesma retórica e descalificacións de debates anteriores.

"A marxinación e a ausencia de Galiza dentro do Estado viveuse como natural. Vostedes tencionan en manter este deseño e non aturan a naturalidade coa que se están a producir cambios na mentalidade da sociedade galega, expresados democraticamente nas furnas", afirmou Francisco Rodríguez na súa réplica ao discurso de Aznar.

Aznar non percebe cambios, viaxa a piñón fixo, e voltou acusar ao BNG de "falar como representantes de Galiza, pero, afortunadamente, non é así", augurando un peor futuro para os galegos se goberna o BNG e calificando de "disparate" o falar de "opresión". Comezou, deste xeito, a súa resposta aos nacionalistas galegos coa mesma teima de hai tres anos; sen mudar un discurso que nunca se atreveu a realizar con bascos e cataláns.

Francisco Rodríguez tiña a réplica fácil, argumentando que

"A marxinación de Galiza dentro do Estado viveuse como natural. Vostedes tencionan en manter este deseño e non aturan os cambios na mentalidade da sociedade galega, expresados democraticamente nas furnas", afirmou Francisco Rodríguez. IGOR/Voz Noticias

"non hai un só momento no meu discurso no que me arrogase a exclusividade de Galiza", acusando a Aznar de empregar "unha terminoloxía que non é constitucional", cando comezou a brincar co termo "rexión", negando non só o carácter de nación a Galiza, senón o de nacionalidade. "Vostede expresa no seu discurso a atitude

máis clara da opresión", acusou o voceiro do BNG.

Aznar, seguindo a liña de todos os debates anteriores e a cartilla que lle deseña Mariano Raxoi, tentou encererar ao BNG en debates ideolóxicos, pedíndolle precisión sobre o seu ideario, nun xeito de pór a andar a *indústria da exclusión*,

de apresentationos ante a opinión pública como diferentes. É a mesma política que leva o PP na Galiza e que tan poucos resultados lle dá.

Nesta demanda de aclaracións, pediu ao BNG que explicase se ia pertencer en Europa ao grupo de "rexións ou ao de nacións sen Estado". "A que

aspiran vostedes, diga algo que se entenda", inquiriu Aznar, rabecho, por máis que xa o deixara claro Francisco Rodríguez, como se soubese a pregunta: "o noso obxectivo político non é a independencia, senón a vertebración do Estado conforme ao seu carácter plurinacional".

O nacionalismo galego

O voceiro do BNG explicara a esencia do nacionalismo galego e o medre de apoio popular a esta formación: "Galiza aposta polo nacionalismo porque é un país que se nega a suicidarse e a desaparecer materialmente. O Goberno Aznar só fai agravar a marxinación estrutural co deseño político que fai do Estado".

Pero Aznar concluiu que, por moito que explicase Francisco Rodríguez, el non participa "da idea de opresión", acusando ao BNG de "aceptar o que hai, pero pretender cambialo". Con esta evidencia remataba a súa contestación. Francisco Rodríguez comezara o seu discurso recordando as palabras do secretario xeral da ONU, Kofi Annan: "os dereitos das persoas son inseparábeis dos dereitos dos povos aos que pertencen". E continuou: "o nacionalismo e para moitas nacións sen Estado expresión da vontade de existir políticamente, con dignidade. Para outras é, ademais, negativa ao suicidio, a desaparecer materialmente". ♦

'Nós non somos pobres, estamos empobrecidos'

Francisco Rodríguez afirmou que "Galiza non quer ser subsidiada, porque nós non somos pobres, estamos empobrecidos". Situación que viría producida pola "marxinación estrutural de Galiza no deseño político do Estado".

O voceiro do BNG dedicouse a reflexionar, de andadura, pola falta de tempo, sobre esa política estatal. Comezou polo sector lácteo, "de grande importancia estratéxica para Galiza", no que, afirmou, se "agudizou a súa situación crítica". Acusou ao PP de avalar a discriminación política de cotas, as multas pola supertaxa e a represión gubernativa dos participantes nas mobilizacións, ademais doutras ameazas contra o sector para que abandonen a produción".

Francisco Rodríguez, calificou a Galiza como "a grande potencia pesqueira de Europa", afirmando que se desatenden os nosos intereses "na política pesqueira comun, expúlsase aos nosos

barcos do Grande Sole, discrimínase a nosa flota no Reino Unido e o sector non forma parte dos acordos económicos da UE, sen que ningún nos represente e nos defende nos caladoiros nos que pescamos tradicionalmente, utilizándonos como moeda de cambio noutros acordos como con Marrocos, convertíndonos nun grande mercado de importación de peixe".

Recordou a Aznar que as súas respostas non contemplan nen sequera a hipótese de que Astano volte á construción naval, "porque incidiría na diminución de carga de traballo doutros estaleiros do Estado".

Denunciou o voceiro do BNG que, mentres na Galiza hai zonas onde non funcionan as muxidoras por falta de enerxía eléctrica, deixase fóra a Galiza das comarcas en declive polo remate de lignitos pardos, cando Endesa se construíu sobre os beneficios xerados nas Pontes. "A Delegación

do Goberno na Galiza respendeu coa contudencia que a caracteriza", afirmou Rodríguez, pero, recoñeceu que a política do Goberno BNG era minimamente "ante a mobilización popular".

As infraestruturas

O outro punto de crítica forte do BNG estivo nas infraestruturas, denunciando como Aznar se "empecina en non aceptar o plano ferroviario aprobado no Parlamento de Galiza en 1995". O voceiro do BNG explicou que o Goberno do Estado se nega a aceptar que Galiza teña nun prazo de dez anos velocidades próximas aos 150 Km/h, que sigamos sen dobre vía en toda a rede, con zonas case sen servizos e velocidades hoxe dos 60 aos 48Km/h., "cando Galiza conta coa liña máis rendíbel".

Rodríguez tamén denunciou que, segundo sinala o último inquérito de poboación activa, o descenso do paro foi moito menor na Galiza

que no resto do Estado, cando descende o número de persoas en idade laboral. Rodríguez considera esta situación débese "a decisións políticas exteriores que desmantelarian os principais sectores productivos". Crítico a política da UE, "unha unión monetarista e mercantilista", avogando por unha "unión entre iguais". Tamén acusou ao Goberno Aznar de "servilismo acríptico a Bruxelas". Asimesmo, puxo de manifesto como o PP "aplaudiu a Guerra de Iugoslavia, actuando contra o dereito internacional".

Pero Aznar non quixo entrar neste debate. Saiu por onde puido. Ao tren nen se referiu. Falou das melloras habidas na Galiza en infraestruturas nos últimos tempos. Na cota láctea puxo como un logro as máis de 550.000 toneladas máis conseguidas, pero non explicou como se repartirían, nen quixo saber que se mantiña a mesma correlación en Europa, como denunciaba Francisco Rodríguez.

Cando desde o BNG falon de Astano, Aznar referiuse ao ben que vai agora Bazán, e, saíndo pola tanxente, afirmou que Astano "está nas mesmas condicións que calquer estaleiro europeo". Pero, como lle rebatiu Rodríguez, "non para construír barcos, que non pode, senon unicamente plataformas". Afirmando tamén Aznar que Galiza non contou nunca con tanto autogoberno, considerando que ten "maior financiamento sanitario que a media estatal".

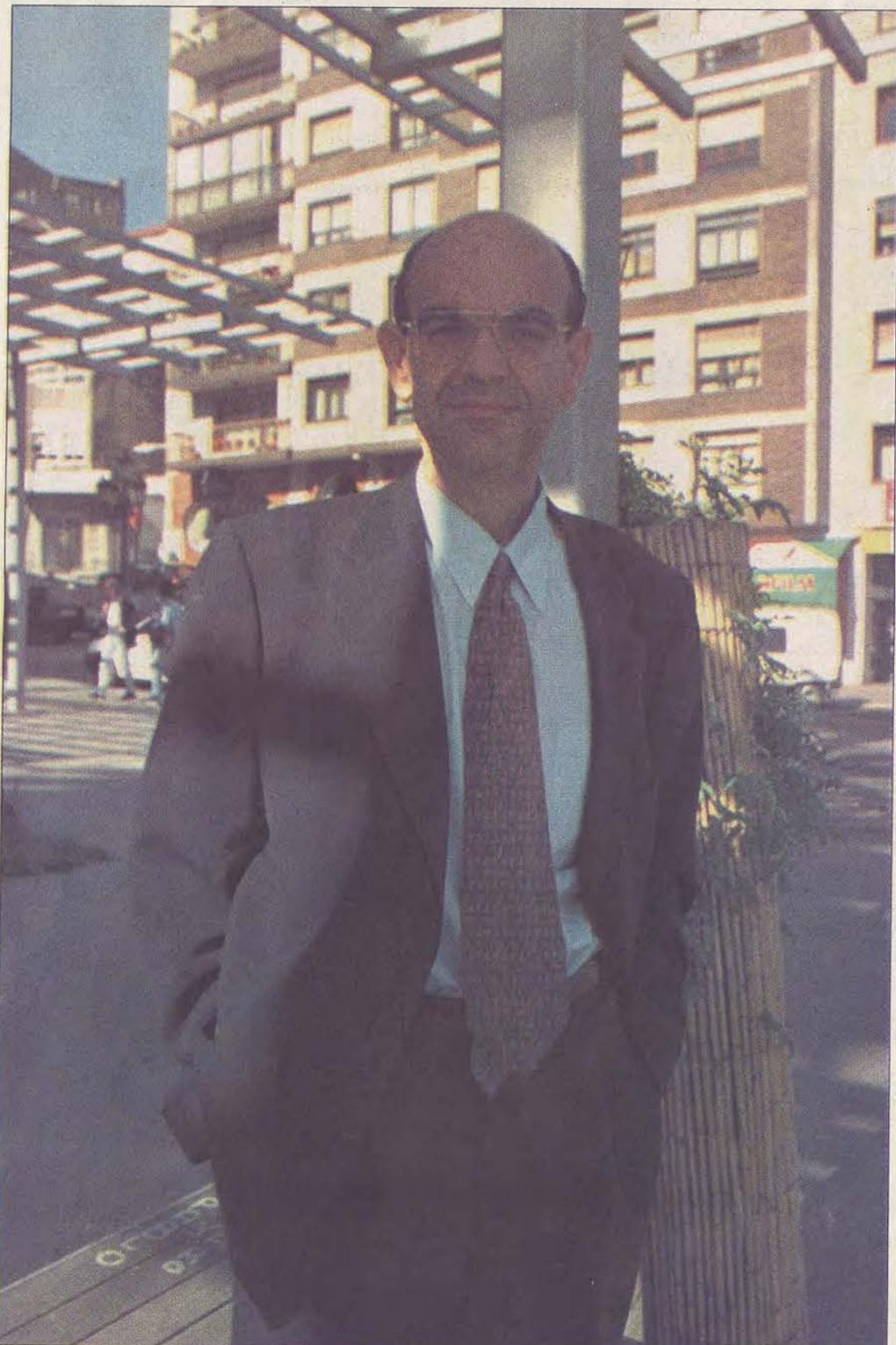
Francisco Rodríguez constatou que o "BNG representa a natural reacción de amplos sectores da nosa sociedade que cren que as cousas non van ben e que se poden e deben mellorar", rematando por afirmar que a presenza en todas as institucións defendendo os intereses de Galiza "é a mellor contribución que podemos facer como povo para unha convivencia pacífica en mutuo beneficio". ♦

Esteban Beltrán

'A violación na comisaria de Bilbao non é unha excepción'

⇨ A. ESTÉVEZ

A brutalidade nas comisarias estadounidenses é un feito comun, segundo denuncia *Amnistía Internacional* na súa campaña sobre a *Outra cara da democracia* en Estados Unidos. Nesta entrevista, Esteban Beltrán, director de AI para o Estado español, explica que a violación de dereitos humanos non só se cingue á pena de morte. Beltrán tamén presenta o informe anual da organización sobre o Estado español, no que se reseñan os abusos cos inmigrantes.

P. BERGANTIÑOS

A campaña sobre Estados Unidos ven paliar a ausencia de información sobre os dereitos humanos nese país?

Nós sempre seguimos de perto as denuncias en Estados Unidos, como fixemos anteriormente con China ou Turquía. Decidimos iniciar unha campaña para dar a coñecer como a situación dos dereitos humanos ali se agravou durante os últimos anos. É obvio que se trata dun

país que fixo moito a prol dos dereitos humanos e que durante moito tempo esa labor foi efectiva. Desde hai uns anos para acá, a situación empiorou notablemente, feito que está vencellado a que Estados Unidos leve máis de vinte anos sen ratificar nengun acordo internacional de dereitos humanos e mesmo a que non apoie un tribunal penal internacional. Isto significa, en comparación con outros estados, que os cidadáns, especial-

mente os máis afectados, as minorías, non teñen unha instancia á que acudir fóra dos xulgados estadounidenses. A xustiza tampouco está exenta de racismo. Hispanos ou negros teñen todas as probabilidades de rematar mallados nunha comisaria ou presos. A metade dos reclusos son negros. En Estados Unidos, hai un preso por 1.200 habitantes, que é unha proporción altísima. A brutalidade é ilimitada e non teñen reparo en poñer a

tecnoloxía ao servizo da tortura. Os exemplos máis representativos son a utilización de gases con pimenta e os cintos controlados a distancia que emiten descargas sobre a persoa que os leva.

Amnistía Internacional centrouse até agora na denuncia da pena de morte.

É a violación de dereitos humanos máis coñecida de Estados Unidos, aínda que, neste momento, a crueldade dalguns métodos policiais tamén adquire unha enorme importancia. Desde hai nove anos, 350 presos foron executados e tres milleiros están esperando pola pena capital. Entre eles, unha maioría non branca, persoas con deficiencias mentais ou mesmo acusados con xuízos pouco claros. Non hai garantías xudiciais. A pena de morte é utilizada como o único método para loitar contra a delincuencia, cando está probado que non serve de nada. Estados Unidos, Irán, Somalia e China acaparan o 80% das execucións anuais de presos.

A presión de AI consegue algun froito na pena de morte?

É difícil, pero sempre pode servir para sensibilizar e conseguir unha moratoria ou un indulto. Penso que o feito de que máis de un Estado teña xa retirado o uso de cinturón con descargas ou dos aerosois con pimenta é un primeiro paso.

Dá a impresión de que a oposición á pena de morte en EEUU é practicamente nula?

A mensaxe cala moi ben e a maior parte da sociedade enténdeo como un mal inevitábel. Nengun político, nen republicano nen democrata, se amosa en contra dela; so o democrata Dukakis, que aspiraba á presidencia, levaba a abolición no seu programa e así lle foi, non tivo nengunha aceptación. Pero si, existe unha oposición, desorganizada polo de agora, pero cada vez maior.

Inmigrantes e guerra suxa

Cales son os puntos que cabe destacar do seu informe anual sobre os dereitos humanos no Estado español?

Hai varios tipos. O primeiro é referido aos inmigrantes; cada vez hai máis denuncias de persoas extranxeiras que teñen problemas nas comisarias, ou que son malladas nun descampado, como é caso do senegalés Mamadou Kane, que vive en Vigo, cuxo caso se recolle no informe. Habería un segundo bloque de casos alarmantes que serían os referidos aos militantes ou simpatizantes da ETA, aos que se lle aplica a lei antiterrorista por sistema. AI sempre denunciou que non se pode comunicar a unha persoa cinco días sen di-

reito a un avogado. Existe outro aspecto importante, que é o das torturas e maos tratos por parte das forzas de seguridade, que nunca se consideran delitos. Por suposto que incluímos no informe os descubrimentos sobre os GAL e, tamén, os atentados contra os concelleiros do PP que morreron o pasado ano.

É preocupante o trato dado aos inmigrantes?

Non só no Estado, senón que se percibe ese incremento en toda Europa Occidental. Nós emitimos un informe no que se investigan máis de 140 países. As actitudes de violencia sen sentido e racistas contra xente que non é branca danse cada vez máis dentro de Europa. Coincide con aumento da inmigración económica, coa chegada de máis extranxeiros pero iso non xustifica o trato que se lles dá.

Pero as leis que respaldan aos policías cando piden papéis, non lles están tamén servindo de escudo cando os acusan de agresións?

Non, non hai nengunha lei que respalde nen ampare a tortura. A legislación só admite dúas accións cando un inmigrante non ten a documentación necesaria: acollelo ou expulsalo. Non hai nengunha lei que permita que se exerza violencia contra os inmigrantes. O que acontece é que se inician investigacións internas que non conducen a algo tan simples como apartar a esa persoa do corpo policial, en troques de promover para un ascenso. E, ademais, é necesario que a formación en dereitos humanos, unha formación séria, sexa incluída cun peso fundamental na preparación da policía.

'Desde hai nove anos, 350 presos foron executados nos Estados Unidos e tres milleiros están a esperar a pena capital'

Que significa para AI que unha muller poda ser violada nunha comisaria?

Hai unha sentenza que si proba que unha muller brasileira foi violada en Bilbao e cóstanos que non é un caso illado. É moi difícil denunciálo pero no Estado español as violacións a mulleres presas e detidas non son excepcións. Son feitos gravísimos.

Por que os membros de Amnistía Internacional non poden denunciar os casos que atinxen ao seu entorno?

Poden denunciar, o que non poden é investigalos. Se un membro de AI detecta un caso de violación de dereitos humanos, teñen que ser persoas doutros países os que veñan a investigar os feitos. É un xeito de facelo con imparcialidade. Os membros de *Amnistía Internacional* temos facilidades, con excepcións, para entrar en diferentes países. ♦

XOSÉ MEXUTO

Debate do Estado: a verdadeira oposición

E logo da batalla eleitoral chegou o debate do estado do que eles alcuñan como Nación (eles son os que outorgan as cartas de natureza de todo, os que te presentan en sociedade como un dos seus ou te envían ao averno e te anatimizan para os restos) e resultou o que xa se albiscaba: que todo conflúe na morneza do sedicente Centro e que só os nacionalistas aportan certo discurso alternativo, a que agroma do valor engadido da diferenza.

Ver a un pretenso socialdemócrata declarar que o PSOE ten unha concepción máis progresista do que o PP no que atinxe á liberalización da economía e ás privatizacións é todo un sinal dos tempos que nos abalan.

Non hai diferenza sobre o que; todo é unha cuestión formal, de ritmo, ou de deseño, de como se envurulla a mercadoría, ningún cuestiona que hai que privatizar e que hai que liberalizar, seica o punto fulcral do debate é se se privatiza para os amigos do presidente ou en beneficio da sociedade civil, esa entelégua dos vergoñantes fillos de Adam Smith. Cuestións formais: o certo é que si hai lixeiros matices entre o autoritarismo con tendencia megalómana de Aznar e o talante menos intimidante, máis plano e funcional do secretario xeral do PSOE. Iso si: un e outro teiman en postular-se como íntimos de Blair. Co emperador Clinton aínda non hai contacto directo. Paciencia.

E pouco máis no que ten a ver co puxilato entre os voceiros das forzas hexemónicas do Estado. Isto é, o de sempre: foguetaría verbal e procura desesperada de titulares comprensivos nas bancadas da prensa, dividida nunha paridade entrañábel de 50/50, nun guerracivilismo acougado e contido, o que sobexa no cenário son os patriotas de partido, é-lles igual o que se defenda, o que impora é quen o defende, e cando fala o xefe, todos a calar e a rir as brincadeiras, o que cumpre é criar a ficción de que si existe Parlamento, de que si existen dous proxectos enfrentados.

E logo Galiza. Orfa de referencias no discurso do presidente do Goberno do Estado, no que seica o noso país está integrado. Orfa de referencias no discurso do líder da oposición formal, que se estreaba no debate e que deixou ver certo dominio das regras do xogo: muito máis rufido do que noces.

Galiza emergullou coa aparición do BNG. Aquí si houbo ideas. Ideas non dexergadas como abstraccións despoxadas de realidade. Ideas, en troca, vencelladas ao que nos define como humanos: o traballo, a cultura, a capacidade de comunicarmos. E houbo unha afirmación nacionalista. Fronte á

postmodernidade que todo o relativiza, todo menos o império do mercado, o BNG ergueu a bandeira das necesidades concretas, do que é tanxíbel, do que é medíbel, non en estatísticas frias, mais si en termos do benestar da imensa maioría da nosa populazón.

E velái ao presidente dos españois a ficar sen argumentos, a amosar a súa face despótica,

‘Galiza estivo orfa de referencias no discurso do presidente do Goberno e no do líder da oposición formal’

non só por ignorar ao país, a Galiza: tamén por non estar afeito a debater politicamente sobre o que si é gozosamente

diferente ao que eles santifican como a única vía posíbel, a do Novo Centro do que todos se reclamar, de Blair a Aznar, de Almunia a Prodi.

É o nacionalismo a corrente de opinión que aínda lle dá certa fasquia de pluralidade á democracia no Estado español.

Daí o interese de tantos por esmagá-lo. ♦

... como director del BCE. En España, los servicios de estudios del BBV, Argentaria y BSCH calculan que el IPC de abril, que se conocerá el viernes, repuntó 3 o 4 décimas, hasta un 2,3%-2,4% interanual. En contraste con el mes de marzo, cuando el índice bajó 0,1%.

... como secretario estatal de Empleo. En España, los servicios de estudios del BBV, Argentaria y BSCH calculan que el IPC de abril, que se conocerá el viernes, repuntó 3 o 4 décimas, hasta un 2,3%-2,4% interanual. En contraste con el mes de marzo, cuando el índice bajó 0,1%.

SANTANDER. Europa Press

... secretario estatal de Empleo. En España, los servicios de estudios del BBV, Argentaria y BSCH calculan que el IPC de abril, que se conocerá el viernes, repuntó 3 o 4 décimas, hasta un 2,3%-2,4% interanual. En contraste con el mes de marzo, cuando el índice bajó 0,1%.

López, quien se refirió a los criterios que a juicio de CC OO deben regir la negociación colectiva en lo que queda de año y también en el próximo, señaló que el IPC debe ser superado como punto de referencia exclusivo en los pactos salariales, ya que frente a tasas de inflación relativamente estables, se producen incrementos de productividad muy fuertes, de beneficios empresariales «también muy fuertes» y no se produce un reparto de la renta como consecuencia del reparto de la renta y una distribución más equitativa de la renta.

... los españoles, técnicos son los mejores subsidios

... profesional de 15 años que se quedaba en el paro cuando ganaba en su último salario un sueldo bruto de 1.830 euros (unas 20.000 pesetas) mensuales. En Dinamarca obtendría la mejor prestación (un subsidio de 418 euros —70.000 pesetas— al mes durante 60 meses) y en Bélgica 843 euros —unas 140.000 pesetas— el primer año y menor cantidad durante un período limitado.

Non queremos que deixe pasar esta noticia.

Os nosos novos tipos para Préstamos Personais

4,75%

Xuro fixo nominal anual*

* Préstamo con garantía persoal. Ata 3.000.000 ptas. (18.030 €). Amortización mensual. Prazo máximo: 36 meses. Comisión de apertura: 1%, mínimo 5.000 ptas. T.A.E.: 5,558%.

CAIXA GALICIA
a nosa Caixa

ENTIDADE PATROCINADORA DO XACOBEO'99 Galicia

CHÁMENOS caixactiva 902 12 13 14 / www.caixagalicia.es

Texaco y Chevron para crear

EVY YORK. Eje

... las compañías petroleras estadounidenses Chevron y Texaco mantienen negociaciones y podrían concluir en una operación valorada en 42.000 millones de dólares (6,5 billones de pesetas, 39.000 millones de euros), lo que representaría un nuevo cambio en un sector que desde mediados del año pasado vive una auténtica «revolución». Chevron está considerada la tercera empresa petrolera más importante de EE UU y Texaco la cuarta.

accionistas de la mayor compañía petrolera de EE UU, Exxon, votarán a finales de este mes el acuerdo de adquisición

ciaciones entre Chevron y Texaco surgieron el viernes, lo que provocó una subida de las acciones de esta última en

tes, para las personas sin trabajo son, por el contrario, Bélgica, Francia, Alemania y Dinamarca. El estudio ilustra sus conclu-

A.X.C. - 07/04/99

Mobilización de traballadores. Á dereita, Víctor De Gennaro, Secretario Xeral da CTA.

ARXENTINA, VERTEBRAR DESDE O SINDICAL

MANUEL MERA

Unha vez máis na Arxentina. De novo batenme nos ollos os contrastes, as virtudes e misérias. Os meus pais e os amigos teiman para que non colla o transporte público, para evitar desprazamentos a pé: dinme: "os remises son máis seguros, e non son caros". Os remises condúcenos persoas que non teñen traballo ou perderon o que tiñan, que usan o coche particular para transportar pasaxeiros e teñen unha axencia como lugar de referencia. Hai miles de remis! Moi mal teñen que andar as cousas pra que unha persoa pague 17 pesos a un remis pra ir ao centro desde Ramos Mejía, cando lle sae pouco máis de dous en colectivo (bus), e aínda menos no tren. Hai unha psicose de inseguridade, alimentada desde os medios de información, que fan referencia arreo a asaltos, mortes, situacións de desamparo, accidentes, corruptelas, etc. Hai unha sobreesaturación que, en vez de provocar unha reacción, orixina unha actitude xeral de impotencia; iso de: todos son iguais... no hai nada que facer.

A pobreza aniñou dun xeito permanente nunha grande parte da sociedade. Óllase no tren, en moitas das persoas que limpas, pero mal vestidas, van comendo un bocadillo, lendo unha revista, ou mirando ao lonxe con ollos tristes. Un ferrocarril que foi privatizado (para melloralo) pero alén de múltiples controis para evitar que a xente viaxe sen billete, segue a ter bagóns desmantelados e, segundo me dixeran, a ser subvencionado polo Estado. Cántame Lorena Lores (cantante e filla de Paco Lores, Presidente da Federación de Sociedades Galegas), como tres rapaces estaban aspirando pegamento no tren, igual que en Cali ou Rio de Janeiro. Pobreza é marxinação, nun país rico e inmenso. Outro exemplo é o de Eduardo, galego, perdeu o emprego anterior porque pechou a empresa e tivo que buscar un novo choio, costoulle o seu atopalo, xa non é un mozo. Agora traballa nunha fábrica 12 horas ao día, 6 días á semana, por 180 pesos de salario e 500 máis de premio que depende da asistencia (1 peso igual a un dólar). 72 horas por semana durante todo o ano! Comprenderá o lector porque as multinacionais invisten en América Latina e cales son os métodos para obter rendimentos de máis do 20% ano. Entre elas están Telefónica, Endesa, Repsol, Banco Santander, etc.

Esta difícil situación social non parece ter saída a curto prazo, tanto porque non hai vontade política pra redistribuír, como por unhas expectativas económicas que non son boas. O principal sócio comercial é Brasil que está pasando por unha profunda crise e, asemade, a devaluación do real actúa dun xeito negativo sobre o comercio de bens e servizos entre os dous países. No úl-

timo trimestre de 1998 o PIB caíu meio punto e a industria estaba no 1º trimestre de 1999 un 10% por debaixo de igual período do ano anterior. Fálase de despedidos masivos! Os últimos datos amosan un paro do 17,1% nas cidades, mentres un estudo do Banco Mundial indica que un 36,1% da poboación está por debaixo da liña de pobreza e un 8,6% na indixencia.

■ O II CONGRESO DA CTA. De todo isto debateuse no II Congreso da Central de Traballadores Arxentinos, que se realizou en Mar del Plata, coa asistencia de 6.200 delegados e uns 2.000 convidados máis. Alí estaban, alén dos sectores asalariados, os colectivos de desempregados, as persoas sen vivenda, os indíxenas, e unha longa ringleira de colectivos discriminados por este capitalismo salvaxe de fin de século. O seu é un sindicalismo combativo, que sabe que cada día hai menos traballadores fixos e grandes empresas, e medra o número de operarios temporais, os parados e os que están na economía informal. A CTA non quere facer un sindicalismo ancorado no pasado e busca no traballo social un complemento (un pear máis) da loita no eido laboral.

Achegueime á Comisión de Industria e Emprego para escoitar aos delegados, que en moitos casos viaxaron durante 36 horas en bus, desde lugares tan lonxanos como Río Gallegos ou Jujuy. Un home forte, de pel queimada polo sol do norte, fai referencia aos problemas que teñen na súa empresa, aillada fronte a patronal, xa que o resto das fábricas aceptaron un recuar importante de dereitos por estar afiliadas á CGT (a central maioritaria da corda de Menem). Cando comenta que os que traballan cortando madeira no monte gañan cinco pesos por día, rente de min un delegado retórcese e abanea a testa. despois máis intervencións sobre o mesmo tema e o conflito da pesca que afecta especialmente ao sector do fresco de Mar del Plata; mais, a diferenza da televisión, sen dramatismo, poñendo énfase na necesi-

dade de organizarse e aumentar as protestas. No peche do Congreso fala Marta Mafei (do sindicato de ensinantes, a CTERA) de todos estes temas, faino con voz limpa e forte, e vai debullando de bagar a problemática económica, e dependencia do país, a corrupción, a discriminación, a necesidade de unir aos traballadores. A súa é unha intervención intelixente, precisa, e fai que ningún queira perder unha verba. Só é interrompida polos aplausos, que estoupan unha dúcia de veces. Despois a homenaxe a varios dos participantes no "Cordobazo" hai 30 anos, cando na cidade de Córdoba miles de obreiros e estudantes se levantaron contra a represión da ditadura de Onganía e a perda de dereitos laborais. Fálase dos desaparecidos, do xuízo a Pinochet e das Leis de "Obediencia Debida e Punto Final" e moitos quedan roncados de tanto berrar, mentres os bombos fan tremor o Polideportivo.

■ A AUSÉNCIA DUN REFERENTE POLÍTICO. O Congreso foi un éxito, non houbo grandes tensións, e a dirección, saíu afortalada máis que nos meses previos, nas asembleas de provincia e sector, foron moitos os debates e algúns temas deron lugar a fortes discusións. Mesmo apareceu, como un elemento paralelo ao congreso, a necesidade de que a CTA se mollase e auspiciara un Partido do Traballo, a semellanza do que no seu día fixo a CUT do Brasil. Isto xurde aproveitando o disgusto que hai nunha grande parte da base sindical pola falla dunha referencia política, xa que a Alianza (segundo estes sectores) está cada día máis á dereita e, mesmo no discurso, o candidato Xusticialista se lle vai pola esquerda nos temas sociais. Coméntase que pode gañar de novo Duhalde, xa que de La Rúa, do Partido Radical, dá unha aparición acartonada e elitista. A Frente Grande e o Frepaso, aparecen diluídos neste proxecto. É a desfeita de toda alternativa consolidada de esquerda e antiimperialista.

Víctor De Gennaro, o Secretario Xeral da CTA, evita durante o Congreso que estes problemas políticos e eleitorais dividan á central. Non pucos deputados dentro das lis-

tas do Frepaso (unha das forzas da Alianza) están afiliados á CTA e seguen máis as consignas do sindicato que do partido. Non é cuestión de alonxar mecánicamente a persoas con peso social! O "tano", como lle chaman os amigos, como un bo "capitán de río" sortea todos os rápidos e rochas que se lle apresetan. Así, mentras critica ás forzas políticas que non ofrecen alternativas ás clases populares, valora o traballo dos deputados da Alianza, lembra a militantes do PC, non esquece aos socialistas e, por suposto, emprega a cotío a linguaxe da maioritaria base peronista da CTA. Vai ser el quen reafirme a independencia da central de calquer partido, pero sen que estea a marxe das institucións ou da actividade política; quen condene os bombardeos de Iugoslavia; e quen anuncie un "Plan de Loita", desarmando a un sector da oposición interna que desde as gradas non deixaba de berrar esta consigna (quedaron mudos por media hora).

Falou na súa intervención De Gennaro de que compre pensar a longo prazo e de que hai que forxar o poder popular (a esquerda, si se quere). Ten razón! Os movementos populares están ante forzas poderosas, que colonizan de novo este rico e enorme país. Hoxe todos os sectores económicos estratéxicos están privatizados e en mans estranxeiras, e os medios de información gaban o neoliberalismo (mentres fan proclamas de nacionalismo e vitimismo). O goberno arxentino só é unha resposta cipaia, incapaz de evitar a delincuencia pero sí de frear a resposta social. Aínda que outro tanto poderíamos dicir na maioría dos países do mundo (máxime despois do bombardeo de Iugoslavia).

A CTA é unha central sindical nova, pero que xa capitaneou unha ringleira de conflitos sociais. Grandes sectores da poboación ven nela a garantía da loita pola dignificación do país, contra a corrupción e o novo colonialismo. Din moitos, unha e outra vez, que tan importante como os proxectos son as persoas que os dirixen, así como acumular forzas suficientes. E ollan para De Gennaro e a dirección da CTA. Saben que son xente íntegra, que foi capaz de pasar por enriba das diferencias, non só programáticas senón de cultura política, para forxar un novo proxecto social e popular na Arxentina. Son cadros como: Víctor Mendibil, Alberto Piccinini, Edgardo Depetri, Juan Carlos Caamaño, José Rigane, os irmáns Ariel e Fabio Basteiro, Hugo Yasky, Néstor Piccone... os que fixeron posíbel este miragre. Sería bó que este exemplo se estendese ao político. Será posíbel mantendo a autonomía sindical, como predican desde a dirección da CTA? ♦

MANUEL MERA é Presidente da CIG

As duas varas de medir

Nós, os nacionalistas, laiamonos con asiduidade da pouca presenza que ten o Nacionalismo democrático nos medios de comunicación tanto españois coma galegos sendo este a segunda forza política do país, achacamos esa conduta a unha visión partidista da realidade do país e a unha falla de rigor xornalístico por parte tanto de xornalistas coma de editores, e non dubidamos en criticar esa falla de rigor e ese ocultamento da actividade do Nacionalismo democrático e afirmamos que nós non obraríamos dese xeito se tiveramos a oportunidade.

Se ANT se cingue a ser órgano de expresión dunha soa asociación estudiantil nacionalista, deixará de ser un xornal, para ser un panfleto.

Nós, os membros do Movemento Estudiantil Universitario, constatamos con desagrábel sorpresa a desidia por parte deste xornal á hora de informar sobre o noso traballo durante este curso, traballo que tivo máis repercusión e que suscitou máis interese persoal dos redactores/as noutros medios de comunicación. Constatamos tamén a especial enfase que se fai aos Comités Abertos de Escola e Facultade, cousa que non nós parece mala xa que toda a información posíbel sobre o mundo Universitario Galego parece-nos un bo camiño, o que xa nós parece un mal camiño, é o ensinar unha soa realidade das que hai dentro do estudantado nacionalista xa que, nen é riguroso, nen é democrático.

Este ano, entre outras cousas, con maior ou menor acerto, levamos ao cabo unhas Xornadas Itinerantes sobre a problemática da Muller (que xa son veteranas), unha campaña de normalización pedindo que se denuncia-se ao valedor do estudantado todos os casos nos que non se cumprira a lexislación vixente na USC sobre o uso do Galego, concorre-mos a unhas eleccións ás Xuntas de Escola e Facultade e celebramos

unha Asemblea Nacional (a IV xa). Das dúas primeiras actividades nada se soubo por este xornal, das eleccións, a única escoitada dende este xornal, foi a da única organización que parece contar para el (os CAF) e da nosa Asemblea Nacional, tres cuartos do mesmo. Todo isto non significa que sen saír no xornal no se poida vivir, xa que as campañas tiveron moi bo seguimento, máis que outros anos, as eleccións foron positivas xa que seguemos sendo a segunda forza tanto a nivel Claustro como a nivel de Escolas e Facultades (explorade os paralelismos co exposto no primeiro parágrafo), e a Asemblea Nacional transcorreu como debía ser, con debate e decisión, o que xa non podemos chegar a comprender e como un xornal como *A Nosa Terra* (o mass-media do Nacionalismo), que sofreu repetidas veces a miséria da censura durante os anos que leva traballando (e que agardamos sexan moitos máis) pode caer en comportamentos semellantes. Nós, non pensamos que sexa un comportamento xeralizado na redacción de ANT senón máis ben un-

ha visión particular dalgún ou dalgúnha dos redactores/as que traballan neste xornal.

A pluralidade de pensamento, segue a ser un aval para todos e todas as persoas que cremos na democracia, pero na demo-

cracia de verdade, non na democracia interesada e reinterpretada particularmente por algunhas persoas que estamos a sufrir nestes días (sobre todo nos medios de comunicación). Se ANT se cingue a ser órgano de expresión dunha soa asociación estudiantil nacionalista, deixara de ser un xornal, para ser un panfleto dos moitos que se reparten nas manifestacións. Agardando que os/as responsables de Universidade de ANT recapaciten e non fagan caer ao único xornal decente, que fica neste país no panfletarismo, un, de verdade sincero, cordial saúdo Nacionalista de Esquerdas. ♦

ROBERTO TARACIDO RUIZ
RESPONSÁBEL DE ORGANIZACIÓN
E PRENSA DO MEU

Reivindicacións ecolóxicas aos concellos

A Comisión Permanente da Xunta Directiva de ADEGA, na súa reunión do 19/06/99, en relación aos moitos problemas ambientais aos que han de enfrontarse as novas corporacións municipais que resultaron das pasadas eleccións acordou dirixirse a todos os grupos municipais de todos os concellos de Galiza para recabar de todos eles unhas reivindicacións que, dende o punto de vista xeral, consideramos mínimas:

En relación ao lixo: apostar decididamente e con valentía pola reciclaxe optando polo compostado da materia orgánica e rexeitando, por tanto, a incineración proposta no Plan SOGAMA. Cando os graves riscos para a saúde de dioxinas e furanos son inequivocamente recoñecidos por todas as autoridades sanitarias, cando, —como tén ocorrido en Bélxica—, está demostrada a posibilidade dunha grave contaminación con dioxinas (sen que até dagora ningún queira revelar a orixe de tal contaminación) e vistos, ademais, os gravísimos problemas económicos que pode provocar unha tal contaminación, nunha corporación municipal, —con independencia da súa cor política e moito máis se esta se quere identificar como progresista—, pode ter argumentos pa-

Tínhamos un problema e xa está solucionado
J. M. Aznar

O piloto da OTAN aloumiña un neno cosovar enfermo de meninxite. O cámara achégase ao obxectivo. Mágoa que a sensibilidade do piloto quede en entredito ao ver como acariña ao cativo cunhas luvas de velcro reforzado.

Os espectadores da TVG poideron ver como Fraga, presa do nervosismo, rompia un vaso na súa aparición televisiva unha vez coñecidos os resultados eleitorais. Ao día seguinte, o Luns 14, a cadea pública repetía as imaxes, co fragmento da ruptura do vaso debidamente cortado. Unha imaxe do logotipo do PP substituíu a mellor proba da zúnia do presidente.

Imaxes dos instrumentos de tortura dos sérbios en Cosovo. En primeiro termo un sable parecido aos de samurai. Un non

A NOSA TERRA

OS DEPARTAMENTOS DE ADMINISTRACIÓN E DISTRIBUCIÓN DE PROMOCIÓNS CULTURAS GALEGAS PERMANECERÁN PECHADOS DURANTE AS TARDAS DO MES DE XULLO E TODO O DÍA EN AGOSTO.

4 FESTA FOLC DE LIMENS
HERBA e SON

**26
XUÑO**

CLARE McLAUGHLIN e MARIANNE CAMPBELL
SUSANA SEIVANE
KLIMAX CUBA
OS DIPLOMATICOS DE MONTE ALTO
POLA MAÑÁ PASARRÚAS E OBRADOIROS PARA
NENOS E FESTA DE MEXILÓNS E VIÑO CO
GRUPO DE GAITEIROS TEBRAS

A PARTIR DAS 9 DA NOITE • ENTRADA GRATUITA

A NOSA TERRA
Periódico Semanal

sabe que pensar. Verdade? Ou desmesura do que manipulou a escena?

Nos anos sesenta, os líderes da Frente de Liberación Alxeriana decían que a eles non lle gostaba poñer bombas nas cafeterias dos franceses e que preferían ter, coma eles, avións para bombardear limpamente desde milleiros de metros de altura.

Os primeiros soldados que entraron en Cosovo eran nepalies, soldados coloniais do exército inglés, tamén coñecidos como gurkas e famosos pola súa falta de piedade co inimigo. Os últimos en sabelo foron os arxentinos nas Malvinas. A postura oficial de combate dos gurkas é coas pernas vendadas e un coitelo cruzado na dentámia. Faise custoso pensar que a nova orde internacional naza de aí.

ra someter aos seus cidadáns a tan graves riscos. Cando, aparte de todo o dito, a compostaxe téñan vantaxes sobre a incineración como o seu menor coste de instalación e xestión e o seu maior compromiso coa calidade ambiental, agardamos que podan ser moitas as novas corporacións municipais que aposten por non deixarse atrapar na comodidade de decisión que, para os Concellos pode representar o Plan SOGAMA.

Os concellos deben apostar por un modelo urbanístico que empece por respetar o patrimonio.

(Por outra parte, en relación a este problema do lixo e aos graves riscos ambientais e económicos que, como se está a ver, poden resultar da contaminación por dioxinas acordamos iniciar unha campaña a favor da compostaxe coa intención de levar até a conciencia cidadana e de todas as institucións unha alternativa de tratamento de lixo sen riscos para a saúde, integrada na estratexia das 3Rs, moito máis económica e que, ademais, serviría para corregir o xa preocupante déficit de materia orgánica nos solos de Galiza.

En relación á calidade de vida: apostar, en primeiro lugar, pola conservación e potenciación dese valioso patrimonio natural representado polos nosos ríos e rias (ameazados por todo tipo de vertidos incontrolados), polo noso litoral (ameazado de sempre pola irresponsabilidade de especulación urbanística) e pola nosa cada día máis escasa vexetación autóctona (ameazada por esa incontrolada eucaliptización que está a invadir tamén prados, hortas, ríos, regatos e terras de labor). O inventario de tal patrimonio natural coas correspondentes medidas efectivas de protección tería de ser unha das prioridades

FE DE ERROS

No pasado Nº 887 e na páxina 5, no cadro da *Evolución do voto na Galiza*, por un erro de confección, atribuían-lle os votos do BNG ao PSOE e viceversa. Os datos correctos son estes:

	Abr.97	Jun.99	Eur.99
PP	793.427	709.870	740.654
BNG	392.992	290.092	331.391
PSOE	297.981	394.94	1347.874

das novas corporacións municipais.

Apostar, en segundo lugar, por un modelo urbanístico que empece por respetar o patrimonio natural, arqueolóxico e histórico; que saiba ofrecer aos cidadáns unha mínima calidade de vida incluíndo como prioridade o saneamento integral, a dotación de zonas verdes e a reserva de solo para a dotación de servizos públicos básicos como o ensino, a sanidade, a cultura ou o transporte público.

En relación á participación cidadana: a constitución de Consellerías de Medio Ambiente e, dependentes dela, os concellos locais de Medio Ambiente (con participación das organizacións ecoloxistas e de todos os sectores afectados pola política ambiental) coa finalidade de debater, asesorar e facer seguimento da política ambiental do Concello.

A estas reivindicacións xerais que consideramos urxentes e mínimas deberá cada Concello engadir aquelas que, desde a particularidade ambiental de cada un, teñan de ser consideradas máis urxentes.

Estas reivindicacións mínimas que hoxe queremos facer chegar a todos os grupos municipais a través dos medios de comunicación consideramos que deben ser incluídas en calquer acto de goberno que queira reivindicarse progresista e, neste sentido, agardamos que non defrauden aos eleitores que neles puxemos a confianza.

DANIEL LÓPEZ VISPO
SECRETARIO XERAL DE ADEGA

13- Xuño, a noite dos cristais escachados

A maioría dos galegos démonos conta de que o 13-X, don Manuel non so rompeu un vaso produto do seu enfado, senón que era o anuncio dunha grande fenda que xa non ten remedio no seo do PP en Galiza, unha fenda que se vai facer máis grande segundo cheguen vindeiras eleccións que irán acentuando a descomposición do PP.

Agora preséntase un novo mapa político no citado partido, pois imos ver que posto vai ocupar cada quen: cal vai ser a nova posición de Pepe Cuiña? De seguro que vai perder capacidade de decisión e por suposto mando, e imos ver como aceita este

freo a súa aspiración de poder, e iso que esta vez si cumpriu o prometido, pois fartouse de pregoar aos catro ventos que ia ser o salvador de Vigo e a fe que o fixo, pois grácias a él a cidade liberouse do peso dunha maioría absoluta do PP, o cal vai repercutir positivamente nunha democratización da cidade; pero namentras non se saiba o seu novo papel no partido, o señor Cuiña vai facendo de recollidista, os mesmo que rompeu don Manuel Fraga xusto no momento en que tiña que citar o eurodeputado que obtivo o BNG, pero inmerso nun ambiente de histérica colectiva e frustración non foi quen de facelo, e don Manuel, será capaz de seguir sendo amo e señor do seu partido? Por moito que desde Madrid lle oferezan todo o apoio, tras o fracaso electoral do 13-X de seguro que lle van sair moitos enanos, e como se dun intento á desesperada se tratase ameaza con adiantar as eleccións Autonómicas como querendo dicir aquí mando eu e fago e desfago cando me dá a gaña, pero esa posibilidade de momento é inviábel, pois primeiro terá que facer unha restructuración de poderes na cúpula do PP tras os estrepitosos fracasos de Cuiña en Vigo, Raxoi en Pontevedra, Cacharro en Lugo e Romai na Coruña, e o máis soado no que Fraga tamén tivo moito que ver, é o do finado Dositeo Rodríguez que en poucos días pasou de Conselleiro a edil. Seguirán sendo capaces de seguir unidos sen teren o poder? Esta é a pregunta do millón, pero de seguro que non, podemos estar seguros de que os enfrontamentos están a volta da esquina.

De nada valeron os foguetes, pois non son máis que a despedida dun barco á deriva.

E namentras se van configurando os pactos das forzas progresistas nas cidades e vilas galegas; e influido pola feira taurina do San Cidre en Madrid, aparece Paquito de La Coruña intentado tourear a sorte contrária, o que lle fixo ser acreedor de pitos e asubios por parte dos seus incondicionais que, ao contrario del, fixeron gala do seu talante democrata e progresista amosando a súa aprobación dos pactos; pero se dun evento taurino se tratase de seguro que o pior parado ia ser *Chiquito del Deza* que sufriu unha aparatosa collida na praza de Vigo consistente en varias cornadas das que dificilmente se vai poder recuperar.

De nada valeron esta vez os foguetes da noite dos cristais crebados nalguns puntos de Galiza, pois non son máis que a despedida duns pasaxeiros a bordo dun barco á deriva, e que ao seu paso polas cidades galegas comenzo a zozobrar, e que ten os días contados até o seu definitivo afundimento, e para máis amolamento vanse fundir vendo emerxer cara o poder o BNG ese partido ao que erróneamente tacharon de extremista e violento, pero a realidade demostra que esas acusacións só son froito da impotencia e da súa boa laboura, transparencia e respecto aos principios fundamentais. Tomaron boa conta diso os eleitores que llo souberon agradecer nas urnas. A partires de agora o BNG seguirá a defender os intereses de Galiza e dos galegos xa non só no Parlamento Nacional Galego e en Madrid, senón que agora tamén o vai facer con máis forza nos concellos e tamén en Europa, porque don Manuel, o BNG acadou un eurodeputado, por moito que lle custe recoñecelo.

GREGORIO MONTILLA
FERNÁNDEZ
(MERZA)

CLAUDIO LOPEZ GARRIDO

Acordos e desacordos

Atendo-se às interpretacións dos comentaristas políticos españois, podería-se concluir que os galegos están incapacitados para exercer o sufrágio universal porque escolhem o que nom deveram e ignoran os prejuizos de nom votar o que se espera de eles. Contodo, mais inconcebível resulta a injerencia nos pactos pos-electorais dos Bono, Ibarra e Chaves na Galiza e o seu nulo respecto polos compañeiros de partido, teóricamente autónomos. Polo menos, Paco Vázquez, que concorda em música e letra com *Los tres cerditos* e passou a campaña a dizer que nas eleições municipais nom se votam opções políticas nem ideológicas, está aquí. Ademais têm que agradar aos votantes do PP e lhes agradecer a alcaldia.

Mesmo para espanholismo mais pailám, resulta evidente que o pacto municipal entre BNG e PSOE beneficia a ambos porque, sem romper o controlo social do PP a nível local, nom há possibilidade de acabar com a súa maioría absoluta nem de liquidar os vestígios do franquismo. A médio ou longo prazo, os perjudicados podem ser os nacionalistas; mas esse é outro problema.

A autoexclusom de Primeira Linha do BNG suscita a velha pergunta de se existe espaço para outra força nacionalista. A experiência parece negar tal possibilidade, ainda que a existência dumha opção independentista de esquerda nom seria negativa, porque a institucionalizaçom do BNG, ainda que conta com umha ampla margem de manobra, pode acarretar renúncias.

A consolidaçom dumha força alternativa, que nom basee o seu crescimento no eleitoralismo senom na organizaçom social e na aççom directa, disposta a umha longa travessia na marginalidade e que nom o tenha o BNG como obsesiva referência, é difícil. Mais ainda o será unificar grupos enfrentados anteriormente e, sobre todo, livretar-se da rémora do culturalismo normativo dos *gurus*, paradoxalmente instalados no sistema.

Números premiados no sorteio de apoio ao BNG

A cada número premiado correspóndelle a obra da que é autor/a:

718	Ester Rodríguez
826	Guillermo Iturbe
205	Manuel Gil Vicente
664	Marisa Maicas
51	Nucha Pérez Alemparte
1.113	Pepe Caccamo
110	Ramón H. Ferro
152	Vítor Vaqueiro
747	Xosé Luís Suárez Canal

Poeta laureado

RAMIRO FONTE

Un dos máis sorprendentes cargos honoríficos que outorga o Reino Unido é o de *Poeta Laureado*. Do mesmo xeito que na Abadía de Westminster existe un recanto dos poetas ou que no Museo de Guerra se pode atopar edicións das obras dos poetas que fixeron a Primeira Guerra Mundial, este feito dá mostra do valor institucional que se supón que ten unha arte minoritaria como a poesía. O do *Poeta Laureado* vén de lonxe. Entre outros clásicos modernos, ostentaron semellante galardón o romántico Wordsworth e Tennyson, nos últimos tempos Walter de la Mare e o recentemente falecido Ted Huges. É a Raíña quen nomea a este que moi ben puidese ser chamado o Poeta do Reino, anque a proposta vén sempre do Primeiro Ministro. É de sospeitar (e así acontece) que o *Poeta Laureado* ten o deber de facer composicións conmemorativas dos principais acontecementos da Coroa, por exemplo, estaría ben que fixese algo sobre a recente voda do Príncipe Andrew. Ata agora, o cargo era vitalicio e estaba recompensado cunha caixa de viño.

Baleiro desde o falecemento de Ted Huges o pasado outono, o nomeamento de *Poeta Laureado* suscita opinións e apostas incluso na primeira páxina do *Times*. Falouse de Walcott que, anque vive nos Estados Unidos, podería ser nomeado porque a súa illa antillana forma parte da Commonwealth, falouse de Seamus Heaney, falouse de Tony Harrison, representante dunha poesía comprometida que dá entrada á linguaxe da clase traballadora, esa *working class* á que tanto machacaron os ventos do neoliberalismo tacheriano.

Os xornais e os noticiarios da televisión recollen estes días o nomeamento do novo *Poeta Laureado*, un londinense que non chega aos cincuenta anos, chamado Andrew Motion. Pouco sabemos del, anque os títulos dos seus libros fannos recoñecer un aire de de familia. Biógrafo de Larkin (un dos poetas ingleses que máis inflúen na hora presente), estudioso de Edward Thomas (un dos nosos poetas preferidos e do que falaremos algún día), este *Poeta Laureado*, nada en Londres no 1952 e estudante en Oxford, virá, por vez primeira na historia, recompensado tal nomeamento cun soldo anual de 5.000 Libras. Pero tamén (se cadra isto é debido á idade do escollido) o cargo deixa de ser vitalicio. Andrew Motion, autor de títulos tan suxerentes como *Narrativas Secretas*, que prometemos ler, ten dez anos para deixar que as musas lle dicten os poemas áulicos. ♦

O Centro Galego de Arte Contemporánea mostra a obra dos novos camiñantes da arte

Catorce mozos artistas expoñen no Pazo de Congressos de Pontevedra

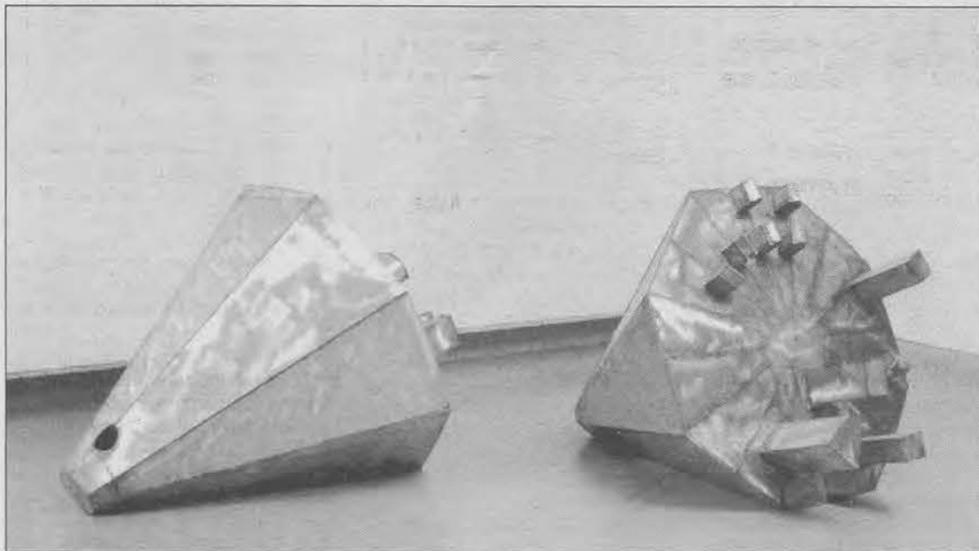
⇨ C.V.

Desde a creación da Facultade de Belas Artes a cidade de Pontevedra estase a converter no centro galego dos novos artistas. Abonda reparar nas biografías dos catorce participantes na mostra *Novos Camiñantes* producida polo Centro Galego de Arte Contemporánea, dentro do programa do Xacobeo, para decatarse da súa presenza na etapa formativa dos novos artistas. O comisario da mostra, Miguel Fernández Cid entende que nesta xeración que apenas chega aos trinta anos apréciase un bon nivel de información, o dominio de novas tecnoloxías e, en especial, unha ruptura de referencias con *Atlántica*.

Naceron entre 1968 e 1975 e non asinaron ningunha sorte de manifesto ou contrato xeracional. Nas súas obras tampouco se adiviñan en exceso liñas de identidade que os unifique. Nen nas referencias artísticas nen sequer nas técnicas, que van desde a pintura -tantas veces inxustamente desprezada por críticos e galeristas que a vian fóra do tempo_ até as vídeo-instalacións que mostran o control e a manipulación das novas tecnoloxías ao servizo da arte. Agroma nos seleccionados en *Novos camiñantes*, iso si, unha formación teórica que vai desde os estudos universitarios, por vez primeira desenvolvidos maiormente no país, até cursos complementarios realizados fóra e a elaboración de teses de doutoramento na que a maior parte deles está mergullado.

A exposición do Pazo de Congressos de Pontevedra é a segunda que o CGAC produce fóra das súas instalacións. Logo da mostra *Outra Mirada*, que agora recala en Bergantiños, con *Novos Camiñantes* o Centro ábrese ás novas propostas artísticas galegas. O director do CGAC, Miguel Fernández Cid analiza que no país estase a dar un "grupo de artistas que fan unha obra sen referencias anteriores e diante dos que non vale o sistema de valoración empregado até agora na arte galega. Pasaron vinte anos desde que os de *Atlántica* se deron a coñecer e a ruptura dos novos é xa total. Son artistas que teñen unha información puntual, que pertencen a unha xeración -a pesar de non teren unha proposta colectiva- pero que se moven decididos fóra das nosas fronteiras".

Outro dos feitos relevantes que Fernández Cid destaca nestes novos artistas é que "saben utilizar a fotografía, coñecen a linguaxe dos ordenadores e educáronse con medios que á xeración anterior lle resultaba difícil acceder. Danlle moita importancia á imaxe e, neste momento de comunicación,

Sen título, 1999, de Carlos Rial.

pódense estar facendo as mesmas preguntas en Cee que en Nova York". Só á vista da exposición é fácil deducir que moitas destas iniciativas non se poderían materializar sen o apoio dunha entidade pública. Algunhas das propostas requiren complexas instalacións -algunha delas precisan dunha dobre parede- e sofisticados mecanismos imposíbeis de asumir por galerías privadas. Pero, xunto ao uso das novas tecnoloxías, aparece de novo a pintura en distintas tendencias e con nomes como o de Almudena Fernández, Tatiana Medal ou Álvaro Negro.

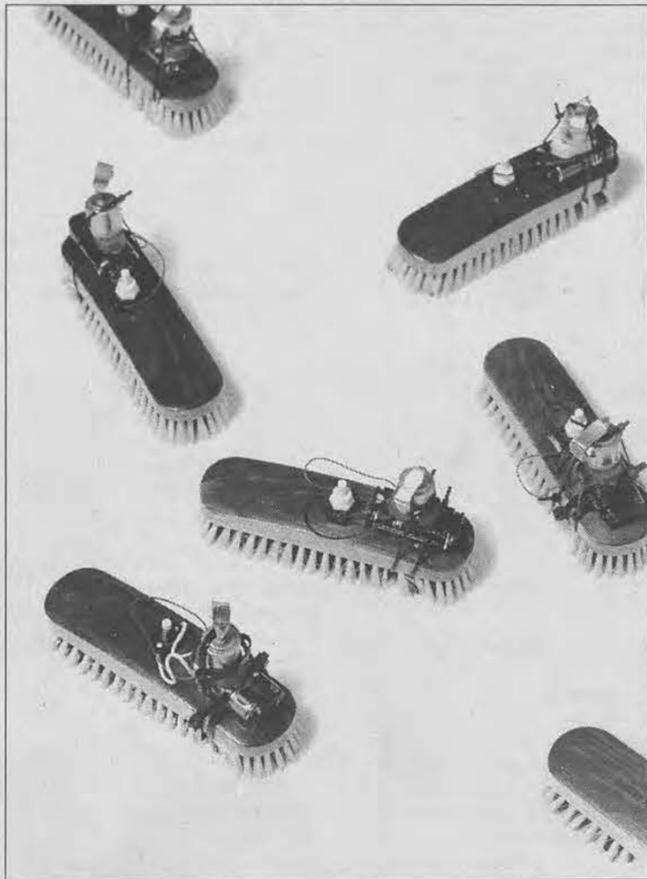
Para o comisario da mostra, o ní-

vel da arte galega, mídese en boa medida polos éxitos acadados en premios e concursos convocados fóra. Que dous galegos, Salvador Cidrás e Ana Fernández acaden dúas das oito bolsas *Botín* ou que Cidrás e Vicente Blanco foran premiados na biennial de Pamplona son datos que, ao seu ver, "dan conta de que teñen claro o que queren e que son ben recibidos en distintos foros" nunha política que o conducirá tamén a que, a partir de Setembro, os fondos do centro se vexan fóra de Galiza.

Fillos de Matzinger

Para o crítico Manuel Oliveira "os

Sete idiotas buscando límites, 1998, de Arturo Fuentes.

artistas máis novos están neste momento re-elaborando o modelo desde o que pensarse a si mesmos e desde o que orientar as súas prácticas e as súas reflexións" A que el chama "xeración do *baby boom* dos anos setenta (criados a base de televisión e nocilla)" está a criar unha arte vencellada co tempo da internacionalización da economía, da nova situación política e económica, da rutura da modernidade, da circulación da información e da cultura do ocio. "Nós, fillos de Matzinger, de Marco ou de Verano Azul, medramos, vivimos e, por iso, demandamos a comprensión desa linguaxe inherente á nosa existencia" sinala David Barro ao comentar unha época na que prima a imaxe -a fotografía agroma e se interrelaciona coas distintas técnicas de maneira visíbel- e na que, engade "unha morea de acentos galegos preguntanse ao unísono diferentes cuestións incomprendíbeis para unha xeración anterior. Pero, coidado! todos dialogan, relaciónanse". As maquetas de espazos domésticos da fonsagrada Mónica Alonso, as pantallas recriadas nas instalacións de Alberto Barreiro -tan ao día na mestura da arte coa internet-, as *ficcións* de Vicente Blanco, as instalacións de Salvador Cidrás ou os vídeos de Verónica Dopico. Palabras peneiradas de fortes cores na pintura de Almudena Fernández, referencias cinematográficas para as fotografías de Ana Fernández, tecnoloxía que contempla o infinito en Arturo Fuentes ou obxectual arte de conceptos de Celeste Garrido. Diálogo tamén nos feixes de luz da pintura de Tatiana Medal, na enigmática viaxe interior de Álvaro Negro, na imposíbel pregunta polo destino de Pinocho nas composicións fotográficas de Andrés Pinal ou na escultura experimental de Carlos Rial. Novos artistas emparentados, máis dunha vez, unicamente polas liñas comúns dos seus currículos. ♦

■ Xosé Carlos Caneiro gaña o Garcia Barros

Con dúas obras de recente aparición nas librerías, unha poética, *Ainda soñas con piratas?* e, outra narrativa, *Os séculos da lua*, Xosé Carlos Caneiro ven de recibir unha boa nova: a concesión do premio de novela *Manuel Garcia Barros*, que convoca anualmente o concello da Estrada. O título da obra coa que se apresentou ao certame, ao que chegaron outras dezanove obras, é *Tal vez melancolía*. O xuri estaba formado por Iris Cochón, Xurxo Souto, Xosé Ramon Fandiño, Carlos Arias e Xosé Manuel Eiré. Caneiro naceu en Verín hai trinta e seis anos e ten xa unha obra prolífica, entre a que destacan novelas como *O infortunio da soidade* e *Un xogo de apócrifos*. En canto a premios, xa conseguiu o *Xerais*, o de Contos de Ourense e o *Torrente Ballester*, que convoca a Deputación da Coruña. O *García Barros*, que está dotado con un millón e medio de pesetas, chegou á décimo primeira edición. ♦

■ Xurxo Lobato expón na galería Fauna's de Madrid

Negra sombra é o título do traballo fotográfico que estes días Xurxo Lobato está a presentar na Galería *Fauna's* de Madrid. Inaugurouse o 22 de Xuño e pode visitarse até o 16 de Xullo. A galería está situada na rúa Montalbán, número 11. ♦

■ O congreso Historia a debate fará balance do século que remata

Do 14 ao 18 de Xullo celebrárase en Santiago a segunda edición do congreso *Historia a debate*, un foro de discusión no que van participar historiadores de todo o mundo para "reflexionar na procura de novos planteamentos para a historia na sociedade actual". Están previstas dezanove mesas redondas coas que se pretende realizar "un balance da historia do século que remata, a relación entre a historiografía, os mitos e o naciona-

■ Homenaxe ao compositor Roxélio Groba coa estrea de Cantigas do Miño

A Coral Polifónica do Casino do Carballiño ofreceu o Sábado 19 de Xuño un concerto homenaxe ao compositor Roxélio Groba. No Auditorio Municipal Reveriano Soutullo de Pontearreas, vila natal de Groba, esta Coral interpretou un programa lírico adicado exclusivamente ao traballo creativo dun dos compositores galegos máis prolíficos e recoñecidos no panorama musical galego da actualidade. O recital incluíu a estrea da obra *Cantigas do Miño* e outras pezas orixinais como *O río cando vai cheo*, *Arrieiros de Moraña*, *Dille que sospiro e choro*, *Cantarción de Nadal*, *Marmura*, *marmuradora* e *Pandeirada da chuva*. A coral está dirixida por Ana Dócampo Arocas, que tamén actuou como soprano coa interpretación ao piano de Ánxela González Loureiro. ♦

lismo, a influencia dos acontecementos de Chiapas e a historia, a relación entre sexualidade, historia e a política, o compromiso social do historiador e os futuros das historiografías galegas española e iberoamerica-

na". O coordinador do congreso é Carlos Barros, profesor de Historia Medieval en Compostela e investigador no Instituto Padre Sarmiento. Participarán institucións científicas de París, Nova York, Berlín, Pekín, México, La

Habana, Río de Janeiro, Pisa, Buenos Aires, Oxford, Nova Zelandia, Lisboa e Quito, entre outros lugares. O congreso, que é a continuación do celebrado hai seis anos tamén en Compostela dentro da programación do *Xacobeo*, está financiado pola consellería de Cultura, Comunicación Social e Turismo. ♦

Andrés Calamaro.

■ Honestidad brutal, concerto acústico de Calamaro en Vigo

Dentro da súa xira acústica, Andrés Calamaro visita Galiza para presentar o seu último disco *Honestidad brutal*. A cita é na *Iguana Club* de Vigo o Luns 28 e o Martes 29 de Xuño ás dez e meia con entrada única de 2.500 pesetas. Calamaro, voz e guitarra, estará acompañado de *Ciro Fogliatta* -piano, órgano e coros-, *Candy "Caramelo"* -baxos e coros-, *Guillermo Martín* -guitarra e coros- e *José "Niño" Bruno*, batería. *Honestidad brutal* inclúe 37 temas gravados con case o mesmo número de convidados especiais, en sesións maratónicas. Calamaro leva na música desde os anos oitenta, primeiro en *Argentina* como membro do grupo *Abuelos de la Nada* e

como produtor doutras bandas como *Los Fabulosos Cadillacs*. Nos noventa chega a Madrid, onde xunto Ariel Rot monta *Los Rodríguez*. Desfaise o grupo en 1997 tras ter un grande éxito de vendas e Calamaro reaparece en solitario cun álbum titulado *Alta suciedad*. ♦

■ Unha placa xa lembra a Bieito Fernández en Grou

O Clube *Alexandre Bóveda*, a *Nova Escola Galega* e a *Universidade de Vigo* veñen de homenaxear ao galeguista finado Bieito Fernández na parroquia na que naceu, Grou, no concello de Lómbos. Desde o Domingo 20 de Xuño a vila luce na súa memoria unha placa de bronce realizada polo artista *Manolo Figueiras*. Na homenaxe interviron Xosé Manuel Núñez Seixas, *Avelino Pousa Antelo* e *Lois Taboada*. Bieito Fernández, membro das *Mocidades Galeguistas* de Celanova e de diferentes asociacións culturais durante os anos cincuenta e sesenta, foi un dos fundadores da *Sociedade Ponal* en Bos Aires. ♦

■ Peden a fin dos arrendamentos históricos no simpósio de Historia da Costa da Morte

Celebrouse na Costa da morte o simpósio de Historia e boa parte dos asistentes aproveitaron o evento para pedir ao presidente da Xunta unha solución para os *caseiros* de Berdoias, parroquia de Vimianzo. Antropoloxos, escritores, mestres e estudantes califican de vergonzoso o "asoballamento feudal" das xentes de Berdoias que non dispoñen da propiedade das vivendas, terras e montes. Os asinantes do manifesto piden unha solución política para rematar coa "limpeza étnico-social" que supoñen os arrendamentos históricos contra os viciños de Berdoias. ♦

■ A CIG e a AS-PG poñen en marcha as escolas de verán

Un ano máis a CIG-Ensin e a AS-PG están a organizar para o mes de Setembro escolas de verán en dez comarcas de Galiza. Enmarcados nesta campaña, os días 22, 23 e 24 de Setembro celebrárase na Facultade de Ciencias de Educación o VIII *Encontros Pedagóxicos de Compostela*. Van dirixidos fundamentalmente ao profesorado da comarca que imparte docencia en niveis non universitarios e tamén a persoas interesadas no ensino ou nalgún dos temas sobre os que se desenvolven os obradoiros e conferencias. Neste sentido desta volta trataranse

aspectos como a música, plástica, a educación física, as eco-escolas, o teatro ou a animación a lectura, entre outros. A matrícula pode formalizarse no local da CIG-Ensin desta cidade até o 3 de Xullo e a partir do primeiro de Setembro. As xornadas están homologadas pola consellería de Educación con 25 horas de duración e o alto número de participantes dos anos de anteriores levou aos organizadores a establecer prazos limitados nalguns seminarios.

Por outra banda, e baixo o lema *Mais alá do Miño: Galiza e Portu-*

gal, para as XIII Xornadas do Ensino que se van celebrar en Vigo entre os días 20 e 24 de Setembro, a CIG e a AS-PG contarán por vez primeira coa colaboración do *Sindicato de Profesores do Norte* de Portugal (SPN). Esta colaboración porase de manifesto coa presenza dun bo número de docentes do país viciño na realización de diferentes actividades e na difusión das xornadas do Norte de Portugal. Tamén haberá un espazo para a presentación de actividades de aula no que se intercambiarán experiencias educativas postas en marcha en ámbolos dous pai-

ses. Outra das novidades que presentan as xornadas son os *paseos pedagóxicos*, que van xirar arredor do entorno do río Miño e do Norte de Portugal. Nesta ocasión, a celebración dos paseos realizarase a semana anterior ás xornadas para que o profesorado poida participar nas dúas actividades. En todo caso, a matrícula para os paseos ábrese o xoves 24 e dado que as prazos son limitadas, a inscrición farase, segundo a CIG, por rigorosa orde de inscrición. No caso das xornadas a inscrición pode formalizarse en calquer dos locais da central galega e do SPN. ♦

Leituras

Catecismo
contra
o esquezo

Título: Dicionario dos seres míticos galegos.
Autores: Xoán R. Cuba, Antonio Reigosa e Xosé Miranda.
Editorial: Edicións Xerais.

O Alicórnio, Ana Manana, Brancaflor, Brigo, Buserana, Comeañs, a Chuchona, Dona Chama, os Demouchiños, o Enganido, o Escribán Errante, a Flor de Santo André, o Fogo de San Telmo, a Fin do Mundo, a Galiañs dos Ovos de Ouro, a Herba de Namorar, o Home do Saco, o Inferno, o Libro de Ler e Desler, o Lobo da Xente, Maria Castaña, o Meco, os Nubeiros, os Nigromantes, Oliveiros, Orco, Pedro Chosco, o Perello, o Rei Cintolo, Sábias e Sábios, Tangaraños, Tardos...

Algúns tivemos a inmensa sorte de nacer e ser criados nunha cultura que gardaba coidadosamente séculos de tradición. Tradición que representaba algo máis que conservación de costumes, era tamén vehículo de expresión e instrumento educativo. Mais non vivimos precisamente momentos nos que ese tipo de coñecementos teñan unha valorización minimamente acorde coa súa importancia histórica. Moi pola contra, estes son tempos nos que aquilo que soa a tradicional, é equiparado con vello, inútil, extemporáneo e, o peor de todo, que non está de moda. Eis un pensamento lixeiro, inconsistente, mentiroso; un pensamento que confunde o vello co eterno, ou

Antonio Reigosa, Xosé Miranda e Xoán R. Cuba.

o inútil co que non da cartos ou satisfai prazeres primarios; pero un pensamento que desgraciadamente é moi común nesta macrosociedade na que tanto custa manter os sinais de identidade.

Que os actuais mitos, nados para o cine ou para as consolas de videoxogos, están condeados a desaparecer (nacen cos días tan ben contados que non custa traballo saber cando serán substituídos) deixando o seu lugar a outros que sufriran a súa mesma sorte. Pero se esa desgracia non fora abondo, hai outra máis fonda da que xamais poderán soñar verse libres: a de seren unha mala imitación dos mitos clásicos.

O anteriormente dito constátase de maneira máis evidente e palpábel no ámbito urbano, sabémolo todos. Do que parecemos non darnos conta é de que o mundo rural comeza a desaparecer, e de que é o no ámbito rural onde se garda todo ese te-

souro cultural do que estamos a falar. Cada vez hai menos xente, e a que hai é cada vez máis vella. Certo que hai quen renega da cidade e volve: vivirá no campo pero con esquemas culturais urbanos, e xa non é o mesmo. Queremos dicir, con isto, que estamos nun momento transcendental: ou recolle-mos e gardamos toda esa cultura en vías e extinción, ou cada vez seremos menos nós. Velaquí, logo que este *Dicionario dos seres míticos galegos* que compuxeron Xoán R. Cu-

Este Dicionario non debe ser visto como un instrumento de traballo para xentes eruditas, nen como un compendio de curiosidades.

ba, Antonio Reigosa e Xosé Miranda ten un valor extraordinario.

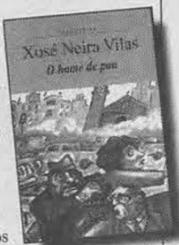
O que non quixeramos nen nós, menos aínda, os seus autores, é que este Dicionario sexa visto como un curioso instrumento de traballo para xentes eruditas, ou como un compendio de curiosidades. É moito máis que iso. Se lle toca chamarse dicionario é porque hai que usar unha estratexia á hora de poñer orde en todos eses coñecementos. Pero que ninguén se leve a engano: trátase dun libro dunha lectura moi agradábel, ben lonxe da rixidez que opera nos dicionarios comúns. E non son poucas as veces nas que, por exemplo, os autores establecen complicidades co lector facendo uso de preguntas retóricas cargadas de tanta ironía como sentido do humor e de lóxica; outras veces son comentarios; outras son descrições... pero sempre está presente ese acertado ton, e vese

(Pasa á páxina seguinte)

conta de libros

Os arames
de Neira Vilas

A cidade da que fala Xosé Neira Vilas en *O home do pau*, está formada por ruas nas que a xente anda ás presas, intentando fuxir dos coches, e conquistada por empresas que se adican a derrubar os edificios. Publicada en Xerais, a nova obra do escritor de Gres componse de quince breves relatos urbanos cuxo escenario son os labirintos de arames, moreas de entullo e chemineas que non paran de cuspir fume negro. Os debuxos de Siro acompañan aos relatos de Neira Vilas. ♦

O roubo
do Santa Maria

Jorge Soutomaior era o alcume posto por Xosé Velo a Xosé Fernández Vázquez, autor de *Eu roubei o Santa Maria*, cando entra a formar parte do Directório Revolucionario Ibérico de Liberación. Un comando do DRIL secuestra en Xaneiro de 1961 o trasatlántico *Santa Maria* nun acto de protesta internacional contra as ditaduras de Franco e Salazar. Os artifices desta acción son o mesmo Soutomaior, Velo e dous portugueses: o capitán Galvão e Humberto Delgado. Soutomaior, da Pobra do Caramiñal, formou parte do maquis galego. Dez anos despois do secuestro do *Santa Maria*, escribiu estas páxinas que agora edita Galaxia. Morreu en Venezuela en 1986. ♦

Versos de serpes e
solpores

Na colección Illa Verde de Espiral Maior aparecen tres títulos novos. Anxo Pastor é o autor de *Sombra fértil*, poesía rítmica e densa que combate os termos que xa nos veñen feitos como "o cabelo do aforro" ou "as bolsas de fame". A *caricia da serpe* é o poemario de Lino Braxe, que xa viña apresentando desde tempo atrás en forma de espectáculo. Por último, en *Ofertorio de solpores*, Xosé Carlos Gómez Alfaro clama contra as guerras e a hipocresía. ♦

Reflexión
sobre a economía

Xosé Manuel Domínguez Prieto pensa que a transformación do sistema capitalista precisa de categorías éticas, e por esa razón, en *Unha ética da economía*, de Edicións do Castro, propón unha visión humanista para rematar co asoballamento que provoca o neoliberalismo. O home precisa unha reflexión ética no ámbito económico para combater a figura do "narciso-burgués". Domínguez Prieto publicou o pasado ano *Alén da libido: Do sexo á sexualidade*. ♦

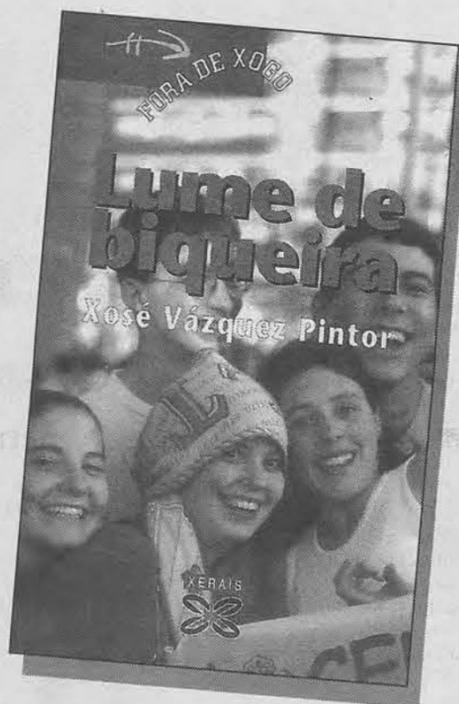
FÓRA DE XOGO

LUME DE BIQUEIRA
Xosé Vázquez Pintor

A GRANDE NOVELA DO CELTA

Lume de biqueira: A novela histórica e utópica do fútbol galego.

Un Celta galego e campión que aposta decididamente polos valores da súa canteira.

Leituras

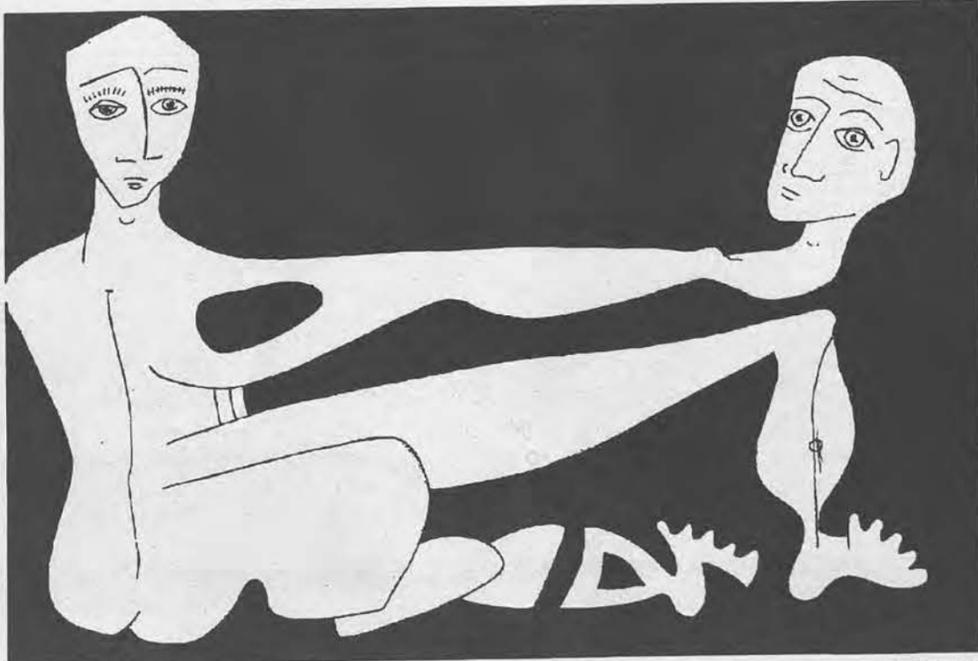
(Ven da páxina anterior)

xa desde a "Introducción", por exemplo na importacia que conceden ás avoas como xuíces da súa obra. Pode, mesmo diríamos que debe, tomarse como un libro de lectura agradable onde os contidos están expostos seguindo o abecedario, estamos seguros de que non haberá lector que se sinta defraudado. E ademais, miñas donas e meus señores, ornamentalmente é unha obra preciosa, conta cunhas ilustracións de Lázaro Enríquez deliciosas, moi abundantes e complementadas con dezaseis láminas dobres e a cores. Só botamos moito de menos índices, polo menos para cada letra e cada lámina, farián que a ubicación da lectura e das ilustracións fose moito máis sinxela.

Os mesmos autores, antes de explicar como ler o libro, clasifican en catorce categorías os trinta e nove temas tratados. As catorce categorías veñen responder á pregunta de qué entenden os autores por seres míticos. E atopamos que ao carón de anxos, demos, deuses, animais fabulosos... ao seu carón áchanse personificacións, personaxes históricas ou lugares míticos. Evidentemente aquí non están todos os que son, pero son todos os que están. deste xeito é unha obra incompleta. Nós, particularmente e entre outros, botamos de menos a Borb (Burb) da mesma maneira que outros botarán de menos outros seres, e atopamos outros dos que case nen mentes tiñamos. Porque outra das valiosas aplicacións de este *Diccionario* é a de estimular a reflexión e a memoria. Tamén haberá quen quixera que se lle prestase meirande atención ao noso "substrato celta", e tamén haberá a quen lle pareza descontextualizador o esforzo extrapolador e totalizador. Non perseguindo finalidades científicas, tampouco se renuncia a elas aínda que para lectores neófitos o texto non sexa todo o claro que debera ser. Somos da opinión de que cada vez que necesitan botar man de algún ser mitolóxico, para ilustrar o contido de outro, deberan dar unha mínima explicación porque hai veces que, e non poucas, no mesmo diccionario, non se fala dos seres que acaban de mencionar. Por exemplo: a propósito do "Filtro de namorar", mencionan a Tristán e Iseo cando estas personaxes nunca son comentadas no presente diccionario. E xa que disto falamos, tamén botamos de menos a presenza de máis personaxes literarias e históricas: María Baiteira, Pedro Pardo de Cela ou Macías o Namorado... Pensamos que ben deberán ter aquí o seu lugar.

O que é incontestábel é que, a péis ás deficiencias (téñase en conta que hai ben poucos referentes), trátase dunha aportación valiosísima para a cultura galega, moi ben escrita e descrita e que ten unhas leituras (tamén pode lerse por temas) moi agradábeis. ♦

XOSÉ M. EIRÉ

ANA PILLADO

Francisco Pillado dirixe Casahamlet, unha revista de opinión e criación teatral

♦ c.v.

Opinión e criación reunense en *Casahamlet*, a revista de teatro dirixida por Francisco Pillado da que se ven de publicar o primeiro número. Vinculada á escola de teatro do mesmo nome, promovida por Manuel Lourenzo e Santiago Fernández, *Casahamlet* abre un espazo ao debate arredor do teatro e á escrita dos dramaturgos contemporáneos.

Francisco Pillado quere que a revista sexa "viva e esté no mundo, que ofrezca novos materiais para o teatro e recupere a nosa historia cultural ás veces tan esquecida". O primeiro número da publicación editada pola Deputación da Coruña está adicado monograficamente a *Hamlet*, ao dicir de Pillado "con certeza a obra máis paradigmática do teatro universal pero tamén Cunqueiro fixo *Don Hamlet* que non desmerece nada á obra e Shakespeare". Laura Tato, Xesus González Gómez, João Guisán Seixas, Manuel Lourenzo, Xavier Picallo, Xesús Pisón, Henrique Rabuñal, Luisa Villalta, Fernando Dacosta, Pablo Rodríguez, Roberto Salgueiro, Xosé Fernández, Santiago Fernández, Ana Carril, Anxo Abuñ, Anxo González, Miguel Pérez e Juan Udaondo, ademais do propio Pillado, integran a nómina de colaboradores deste primeiro número. Alén da análise da obra de Shakespeare, a publicación adéntrase na situación actual do teatro galego, na presentación de diversas propostas didácticas -das aulas universitarias á Biblioteca-Arquivo Pillado Mayor- e nun interesante aporte de textos dramáticos dos máis relevantes autores actuais no intento de abrir novas vías para "publicar teatro breve que pode ser un material de grande riqueza para as compañías e que non conta con posibilidades para a súa difusión". O sumario remata cunha completa biblio-

grafía teatral de Álvaro Cunqueiro a cargo de Francisco Pillado.

Dados esquecidos e Lugris e Suárez Picallo silenciados

Na idea do teatro como conxunción de todas as artes, *Casahamlet* busca a colaboración de artistas gráficos e o rescate de documentos históricos que se verquen nunhas páxinas de grande coidado editorial. A equipa da publicación está a preparar xa o segundo número que se adicará á revisión da actividade teatral na Coruña, ao dicir de Francisco Pillado, "posiblemente a cidade onde se desenvolveu con máis relevancia o teatro galego". Debulla o director unha serie de datos para corroborar a súa opinión: a estrea da primeira obra en galego -*As fontes do xuramento*, de Francisco Maria da Igle-

sia- no 1862, a fundación por Lugris Freire da Escola de Declamación, a criación do Conservatorio Nacional de Teatro que estrea no 1919 *A man da santiña* de Cabanillas, a fundación da Escola Dramática Galega e, xa a partir dos anos sesenta a criación do grupo do teatro *O Facho*, a Escola Dramática Galega -recuperando o nome da formación histórica- ou a Sala Luis Seoane.

No ánimo de Pillado está "recuperar a historia do teatro e tantas iniciativas que tiveron para o noso desenvolvemento un valor enorme". Recentemente foi convidado a Sada para unha conferencia sobre Lugris Freire á maneira de desagravio por ter o concello publicado unha historia local na que se silenciaba o seu nome xunto co do tamén sadense Suárez Picallo. ♦

Dille Berce ao Inimigo

España prémia a Guede

A Consellaría de Cultura remite unha nota de prensa na que fai saber que Manuel Guede Oliva ven de ser nomeado polo Ministerio de Educación e Cultura novo vocal da Comisión Nacional de Teatro. Para a Consellaría o nomeamento do director do Centro Dramático Galego supón "un importante fito na historia da defensa das artes escénicas de Galicia no ámbito nacional". O subtítulo da información é explicativo: Galiza volve estar representada neste organismo despois de 14 anos. Adxuntan tamén un breve currículo de Guede, a comezar por aquelas montaxes que dirixiu en Ourense e que tanto incomodaban ao PP como *Olo ao piollo King-kong* ou *A anunciación da Virxe Tramunda* -Victorino Núñez sentírase cando presidente da Deputación moi ofendido ao atoparse ridiculizado nunha das obras de Guede- até rematar, na última liña, coa dirección da peza "Ligazón" dentro de *Valle-Inclán 98*. O teatro galego remexeu na estrea en español do CDG, os críticos de Madrid tampouco foron amábeis nos seus comentarios. Agora Mariano Rajoy reconece a Guede e a Consellaría aínda quere facer crer que el é quen defende o teatro galego. ♦

conta de discos

Reciclar o lixo

Título: Birziklatu.

Grupo: 2 Kate.

Edita: Esan Ozenki Records.

"O lixo apodrece, o lume non é a solución, renova o vello, segue sempre cara adiante". A frase é do tema que dá título ao disco de 2 Kate, *Birziklatu* (Recicla), xa segundo traballo deste duo formado por Mikel Kazalis, que foi guitarra de *Negu Gorriak* e de *Anestesia*, máis Izaskun Forkada, que ademais de cantar, encarrégase das coreografías. A anovación musical que propoñen vai acompañada dunha posta en escena diferente; ao que eles se adican é ao *trash metal* fundido con tecno, con temas que afondan na relación entre o home e as máquinas. As contínuas secuencias e samplers do disco combaten a monotonia, o control e o traballo en cadea. Producidos por Kaki Arzkarazo, os 2 Kate revolucionaron a música en euskera co seu anterior traballo, *Bide Laburra*, hai dous anos, no que xa recollían as pegadas do tecno industrial e da música de baile. ♦

O oficio de comunicar coa música

Título: Inshala.

Grupo: Alaitz eta Maider.

Edita: Elkarnalean.

Tamén música basca, pero cunha factura diferente: a mestura de pop e tradicionalismo de Alaitz Telletxea, unha experta en trikitixa, e Maider Zabalegi, que pon á voz e o pandeiro. As dúas comezan a tocar como parella de trikitixa hai nove anos. Comunicar sensacións cos seus temas levounas a vender 25.000 cópias do seu primeiro traballo discográfico. Neste *Inshala* falan da mocidade e da Sida, con ritmos alegres non evitan denunciar un futuro ao mando das ETTs ou a falsidade dos anuncios publicitarios. As dúas son moi novas e tanto a letras como a música destas catorce pezas incluídas, das que elas toman parte, están cheas de soños por cumprir. Para elas, facer música é "iluminar a parte escura da vida". ♦

Mª Pilar González Lamela

'As veas artísticas galegas, cortadas no exílio, proxectáronse en Porto Rico'

◆ CARME VIDAL

Mª PILAR GONZÁLEZ LAMELA É FILLA DO HISTORIADOR GALEGUISTA EXILADO EN PORTO RICO SEBASTIÁN GONZÁLEZ GARCÍA E NETA DO LÍDER AGRARISTA PONTEVEDRÉS BERNARDINO GONZÁLEZ PAZOS. PROFESORA DA UNIVERSIDADE DE PORTO RICO, Mª PILAR GONZÁLEZ ESTÁ ESTES DIAS NA GALIZA APRESENTANDO O SEU LIBRO *EL EXILIO ARTÍSTICO ESPAÑOL EN EL*

CARIBE: CUBA, SANTO DOMINGO Y PUERTO RICO 1936-1960 (EDICIÓN DO CASTRO). OS EXILADOS GALEGOS ÁNHEL BOTELLO, COMPOSTELA E EUXÉNIO GRANELL FORON FUNDAMENTAIS, AO SEU VER, NO DESENVOLVIMENTO DA ARTE PORTORRIQUEÑA E A SUA OBRA ESTÁ Á ESPERA DE SER RECOÑECIDA NO PAÍS DO QUE TIVERON QUE FUXIR POLA PERSECUCIÓN FASCISTA.

E.A.

O seu pai Sebastián González García exilouse en Porto Rico. Como influe a súa figura na elaboración deste traballo?

Era profesor de Historia da Arte na Universidade de Santiago e tivo que marchar para Porto Rico no ano 1938 por razóns da guerra. Alí foi contratado pola Universidade como profesor e máis adiante exerceu de decano de Humanidades, de 1943 a 1961, e senador pola Universidade. Nunha corta visita que fixo a Pontevedra para ver a súa nai que estaba enferma morreu dun infarto con 59 anos, relativamente novo. A súa figura foi moi importante nos meus estudos. Cando comecei na Universidade decidínme polas letras e optei pola carreira de Historia da Arte.

Cando o seu pai se exilia pertencía ao Seminario de Estudos Galegos e era autor de varios traballos de investigación histórica. Tiña a sensación de que a súa carreira se truncara?

Coido que había unha certa añoranza pero non quedou truncada porque a proxectou e continuou alí. Os comezos foron solitarios, a pesar de ter sido acollido polos portorriqueños e recibido pola fa-

míla que vivía alí. Estivo dous anos facendo traballos sobre a historia de Porto Rico até que finalmente lle deron a praza universitaria, pero continuou impartindo conferencias sobre Galiza. Sempre mostrou interese por regresar pero, pola situación política non lle foi posíbel até o ano 1954, cando era xa cidadán norteamericano e os trámites eran máis fáciles. Tiña daquela un ano sabático na Universidade e adicouse a facer investigacións sobre Galiza e Pontevedra. Repetiu no 1961, ano no que novamente viñemos e el visitaba bibliotecas e arquivos, empregándose de cheo na investigación.

Foi relevante o traballo dos exilados na Universidade portorriqueña?

Foi no. Meu pai creou o seminario de Historia e Arqueoloxía da Facultade de Humanidades. Cando el chegou aínda non existía unha facultade de Filosofía e Letras e a el correspondeulle ese proceso de formación. Fundou o Museo e a sección de Belas Artes e coincidiu, á partir do 39 e 40, coa chegada doutros exilados que lle deron prestíxio á Universidade.

Sebastián González era militante do Partido Galeguista. Fala-

ba das razóns políticas que o levaron ao exílio?

Falaba pouco, quizais porque non quería proxectarnos ese elemento trágico pero inculcounos o sentido da pertencencia á terra galega; non só do idioma senón desa conciencia histórica de ser galegos. Marchou para Porto Rico porque tiña alí familia. Ao ser despedido da Universidade tiña medo de que en calquer momento viñeran darlle o paseño e por iso a súa nai xestionou cos parentes para que o solicitaran desde alí para dar unhas conferencias. Até daquela estivo agochado na casa e logo logrou saír por Portugal nun barco que o levou até Cuba para logo pasar a Porto Rico. Lembro que contaba que cando cruzaba a fronteira tiña medo de que o viñeran coller. O mesmo pasaba na casa do escultor Compostela que sofríu moito e os fillos contan que apenas falaba diso na casa. Caía nunhas depresións tremendas e eles nen sequer se atrevían a tocar o tema.

Vosté é neta do líder agrarista Bernardino González Pazos e filla dun galeguista de Pontevedra, cidade que vai ser gobernada por nacionalistas.

Coido que estarían compracidos diso, de presenciar como pouco a pouco se van recobrando esas ideas a pesar de que se quixeran silenciar. As raíces estaban alí e van aflorando.

No seu libro estuda a presenza de artistas exilados no Caribe. Foi relevante no desenvolvemento deses países de recepción?

Fundamental, diría. No ámbito das artes plásticas chega o escultor Francisco Vázquez Díaz, Compostela, que comeza a dar conferencias e presentar exposicións. Chega a Porto Rico via Santo Domingo, onde recurren cando o dictador Trujillo abre as portas. Estabéllese cando casa cunha portorriqueza e ensina na Escola de Artes e Oficios da Universidade de Porto Rico. Vai ser unha figura fundamental no desenvolvemento da escultura portorriqueña. Ensina as tallas, os materiais e os temas cunha grande precisión e delicadeza e é o mestre da escultura en Porto Rico. Máis adiante vai formar parte do grupo de profesores do Instituto da Cultura Portorriqueña e mantense en activo até os noventa anos, idade na que morre. Compostela era un artista comprometido, no tempo da guerra

atreveuse a facer esculturas tan críticas como a do oso dando un golpe a Franco co madroño.

Outro artista galego relevante é o cangués Anxo Botello.

Ten unha traxectoria distinta, chega a Santo Domingo, visita Porto Rico de maneira intermitente expoñendo e marcha a Haití onde permanece dez anos até que finalmente se establece en Porto Rico no 1953. Vai ser decisivo para a arte contemporánea porque, entre outras cousas, abre unha serie de galerías ás que teñen acceso artistas portorriqueños e estranxeiros. A galería Botello aínda existe rexentada polo fillo do pintor.

Pero é Euxénio Granell o máis coñecidos dos artistas que pasaron o seu exílio no Caribe.

Foi moi importante. Chega a Porto Rico no 1950 e o reitor Jaime Benítez ofrécelle unha praza no departamento de Belas Artes. Vai dirixir tamén a sala de exposicións e goza dun grande entendemento cos estudantes polo seu estilo renovador. Granell crea ao seu redor un grupo de mozos que hoxe son os máis destacados artistas contemporáneos. En *El Mirador Azul* os estudantes expoñen con Granell sen que exista xerarquía, a comunicación era excelente entre o mestre e os estudantes.

Tiñan relación entre eles e cos exilados noutros países?

Reuníanse e estaban vinculados no movemento antifranquista. Organizaban programas de rádio criticando a Franco, en especial no comezo porque logo foron perdendo as esperanzas. Cos exilados de Bos Aires e México tiñan relación en especial a partir de revistas. A través da figura de Castelao as publicacións chegaban a Porto Rico.

A obra dos artistas apenas é coñecida na Galiza, considera necesario recuperala para a nosa historia cultural?

Tiña que darse esa recuperación e non só no ámbito da arte senón tamén noutras materias xa que o exílio foi un esgazamento. É como se ao país lle cortaran unha das veas que logo se proxecta e medra noutro lugar. Levan toda a súa aprendizaxe e son quen de nutrir outros povos, outras culturas. América acolleunos e ten que recuperar todas estas figuras que quedaron rezagadas.

A traxedia está entón en non seren recoñecidos nen aquí nen nos países de destino?

Confeso que algúns sectores portorriqueños víronos como estranxeiros aínda que a tendencia actual é recuperar esa historia e colocalos na perspectiva de artistas formados que trouxeron a súa técnica e o seu coñecemento ademais de formar a toda unha xeración. Granell ten a fundación en Santiago pero tamén se podían facer interesantes mostras de Botello e Compostela e elaborar catálogos que presenten a súa obra. Nos seus traballos hai elementos e imaxes que ben poden reflexar a influencia galega. ◆

P. BERGANTIÑOS

REM, calidade sen fogos de artifício

O grupo de Georgia ofreceu un recital de máis de dúas horas diante de sete mil persoas

♦♦ A. ESTÉVEZ

Convencer como un grupo alleo ás modas e, á vez, traer consigo un contrato de 11.000 millóns de pesetas coa Warner para tres discos, é o maior logro do REM. Os dous feitos resumen a traxectoria do grupo de Georgia, agora trio tras a marcha de Bill Berry. Os REM ofreceron un recital de calidade no que congregaron ao redor de sete mil persoas. Non houbo pantalla grande nen fogos de artifício. Só música, a de un dos mellores grupos das dúas últimas décadas.

Porque Michael Stipe, Peter Buck e Mike Mills pasan dos cuarenta anos e levan vinte facendo música. Teñen gravados quince discos. Ao seu concerto en Vigo acudiu un público que seguía ao grupo desde os oitenta, cando os seus adeptos pertencían a un culto minoritario, e outro, que se enganhou aos de Georgia, a partir de *Out of time*, o seu sétimo disco que vendeu millóns de copias. Ambos públicos saíron satisfeitos; uns botaron un chisco en falta máis cancións antigas e, outros, que Stipe lles fixera caso cando reclamaban *Shimmy happy people*, precisamente unha das cancións máis estúpidas da banda. Ao final, todos gozaban da sensación de ter asistido a un gran concerto.

A noite esperada empezou cedo; ás seis da tarde xa centos de persoas amoreábanse nos aledáns do aeroporto de Peinador. Non importaba se se trataba dun chiringo de rosquillas ou unha furgoneta de bocadillos; facían o seu Agosto cunha calor tremenda que incitaba a comer e a beber. Os vellos que pasaban o Domingo na churrascaria máis achegada

non daban crédito á cantidade de xóvenes que se perdían polo monte. "Pero que pasa hoxe aquí?", preguntaban. Ao final, como acostuma a pasar cando hai vontade de festa ademais de cervexa e viño, xóvenes e vellos xuntáronse nunha foliada amenizada polos *Tranquilos* de San Xoán do Monte, que ás nove da noite competían cos teloneiros de REM, *Sphere*, un novísimo grupo da cidade, e os mallorquins de *Sexy Sadie*, que xa compartiran escenario cos de Georgia a noite anterior no *Gutierrez Festival* de Madrid. Os grupos teloneiros dispoñen da oportunidade de tocar diante de milleiros de persoas pero tamén o inconveniente de que este público non mercou a entrada por eles e está impaciente. Tamén durante os primeiros oitenta os REM colleron táboas precedendo nos concertos a *Police*.

A fin do mundo

O público que se achegou ao recinto feiral de Cotogrande, nos aparcadoiros, moreas de matrículas das catro provincias galegas, de Portugal e tamén de Asturias e León—tivo a dobre fortuna de disfrutar duns REM frescos—era o terceiro concerto tras Lisboa e Madrid—e de presenciar unha xira mundial despois de cinco anos de contados directos do grupo de Georgia. Mália o dano que lle fixo a afluencia de público que na mesma semana os *Rolling Stones* deran un multitudinario concerto en Compostela, foron perto de sete mil persoas as que viron a REM. Dous concertos e dous conceptos ben diferentes do espectáculo: mentres que os *Stones* non teñen límite á hora de recorrer aos artificios—por

algo custa a súa actuación 300 millóns de pesetas—, os REM suben a un escenario sinxelo no que poñen de manifesto a súa experiencia musical. Acompañados de músicos con garantía, como no caso do batería, reclutado da banda de Beck.

Basearon o repertorio en *Up*, un último disco máis de sentimentos que de ideas coherentes, *New Adventures in Hi-Fi*, o penúltimo, e non evitaron *Monster*, o disco que publicaron en 1994 facendo unha viraxe ao rock and roll que non recibiu unha grande aceptación popular. Alomenos non tanta como *Out of time* e *Automatic for the people*, dos que escolleron *Losing my religion* e *Man on the moon*, provocando un dos mellores momentos para o público. A voz de Michael Stipe, con máis rexistros dos que poda parecer polo seu ton lánquido, contribuía a redondear o selo persoal dos REM.

Finalmente, as vinte mil persoas que cabían no aforo non chegaron a Vigo, —o sistema de vendas através de *Seur* non foi acertado— pero o dos REM converteuse nun "evento". Música de calidade para un grupo ao que non lle acae o calificativo "de masas" mália as vendas de discos e o caché, cincuenta millóns de pesetas. REM experimentan en cada disco, sen nengun medo. Non esperan ás modas, nen tampouco as crían porque non son fáciles de imitar. Do que si teñen coñecemento, tamén en Vigo, é de rematar os seus directos con *It's the end of the world... as we know it*. É, para a maioría dos que ali estaban, xa podía rematar o mundo ou o Xacobeo, que eles estaban ben. ♦

TABELA DAS LETRAS

FICCIÓN

1. NO VENTRE DO SILENCIO
Xosé L. Méndez Ferrín.
Xerais
2. O HOME DE PAU
Neira Vilas.
Xerais
3. OS SÉCULOS DA LUA
X. Carlos Caneiro.
Espiral Maior
4. MORNING STAR
Xosé Miranda.
Xerais

5. O LAPIS DO CARPINTEIRO

Manuel Rivas.
Xerais

NON FICCIÓN

1. BREVE HISTORIA DA LITERATURA GALEGA
Mercedes Queixas Zas.
A Nosa Terra
2. MANUEL MURGUIA
Henrique Rabuñal.
Laivento

3. PRISCILIANO
Xosé Chao Rego.
A Nosa Terra

4. DICCIONARIO DOS SERES MÍTICOS GALEGOS
Xoán R. Cuba, Antonio Reigosa, Xosé Miranda.
Xerais

5. RUTH M. ANDERSON. FOTOGRAFÍAS DE GALICIA
Xunta de Galicia

Librerías consultadas:

Cartabón (Vigo). Couceiro (A Coruña). Índice (Ferrol). Michelena (Pontevedra). Pedreira (Santiago). Souto (Lugo). Torga (Ourense).

O cordel

Sapoconcho

Número 12. Boletín Trimestral. Ano 1999.
Dirixido: Xaquín Marín.
Editado: Museo do Humor de Fene.

Sapoconcho láiasse na editorial de non ter recibido resposta da Xunta a respecto da súa solicitude de subvención. "Pero será que son un animal, será que ve perigoso que un animal, por máis inofensivo que

sexa, use a razón, será que o humor —por máis importante que digan que é en Galiza— é un exercicio de intelixencia que non é conveniente para a normalidade... Quen o sabe?", pergúntase. Colaboran neste número

Barcala, Kemchs, J. Jiménez, Harry Beuster, Clodio G. Pérez, Lázaro, Blanco, Ares, Forxán, J. Tomas, de la Torre, Lloy, Arionau, Ulisses, Kazanovsky, Jerez, Acebo, Mad, Janler, Reporter Tribulete, Lamas, Abela, Harca, Matiarena, Tizón, Garrincha, Alexandre Marín e Marrugat. Inclúe as bases dos diferentes concursos do humor que convoca o Museo. ♦

Cadernos de Psicoloxía

Número 25. Ano 1999. Prezo: 1.500 pta.
Dirixido: Elxio A. Domarco Álvarez.
Editado: Coléxio Oficial de Psicológos de Galicia.

Número adicado á rehabilitación que contén artigos sobre o tratamento a persoas con autismo e discapacitadas por dano cerebral sobrevivido, sobre o apoio psicolóxico aos familiares de enfermos de Alzheimer,

reflexións sobre o papel do psicólogo nas unidades de rehabilitación psiquiátrica e consideracións favorables á presenza de psicólogos nas unidades de Atención

Temperá. Na sección

"Educación para a saúde" *Accidentes infantís desde a prevención á intervención* e en "Cine e rehabilitación" *Un modelo clásico: "Os Esquecidos" de Luis Buñuel*. Oferecese asimismo unha redefinición da síntese experimental do comportamento. ♦

A Peneira Xornal galego de Información Xeral

Número 259. Ano XVI. Prezo: 200 pta./200 esc.
Dirixido: Guillermo Rodríguez Fernández.
Editado: Egasur.

Especial sobre as eleccións autonómicas e o artigo de opinión, entre outros, *Hipódromo de Troya*, unha "oferta de electoral de fábula" prometida pola *Coalición Popular Tudense*. *A Peneira* informa do décimo aniversario do museo municipal de Ponteareas, ironiza sobre a despedida do alcalde das Neves, Osvaldo Lino (PP), despois de gobernar con maioría absoluta durante vinte anos con e felicitación a Francisco Sobrino —por ser eleito fillo predilecto da

Guarda — e á agrupación musical do Rosal, por obter o Premio da Crítica. ♦

Lagartos sen sombras que sobreviven á morte

Os lagartos de Manuel Vilaríño están mortos e acadan o seu momento de perfección estética cando o fotógrafo resolve apretar o clic da súa cámara. En realidade, a morte non contén nada de angústia nas imaxes de Vilaríño; é unha viaxe que vai da precariedade á perfección, da irregularidade á simetría, ou do inferno ao paraíso, como sinala Alejandro Castellote. *Emboscadura* é o título dunha colección de fotografía marcadas polo misticismo. Puideron verse no Circulo de Belas Artes de Madrid e están agora pendentes de ser penduradas nas salas da Fundación *Caixagalicia*.

As últimas fotografías de Vilaríño, nacido hai cuarenta e sete anos na Coruña, conforman un bloque de título "Testemuño dun lagarto". Supoñen un cambio respecto a anteriores imaxes, polo uso da cor e dos motivos relixiosos en primeiro plano. Nun formato abraiante, o de 120 x 120, o lagarto fúndese co rosario, co escapulario — tan evocador dun tempo que lle tocou vivir ao fotógrafo— e co catecismo. Os críticos falan dunha fotografía que volta á nenez, á disección dos animais, á morte como única forma de pescudar e descubrir a vida, á relixión, un

vestixio de anos pasados, que xa non suscita cólera. Estes lagartos emboscados, dispostos a atacar dentro da súa quietude, puideron verse nestes días pasados na galería Ad-Hoc de Vigo.

A fascinación polo animal, pola besta e, consecuentemente, pola violencia, non procede só do Vilaríño cativo, senón tamén do licenciado en Bioloxía que é. Os lagartos son sobrevivintes, capaces de atravesar un deserto sen queimarse. Tamén dispostos a atacar, aínda mortos, porque Manuel Vilaríño rexenera a natureza aínda a costa de eliminarlle as sombras aos seres retratados. *Emboscadura* é unha mostra, pendente de poder verse na Galiza, que inclúe moitas outras fotos que as de *Testemuño dun lagarto*. Séries como *Bestias involuntarias* ou *Orixes*, que devolven ao home ao seu estado primario e poñen de relieve a importancia da muller na cultura atlántica, unha muller que pasa de levar o caldeiro do leite na cabeza a pasearse cun abrigo de pel e unha maleta. Sen sombras. En palabras de Vilaríño, "como o místico penetra nas tebras, o fotógrafo entra nas sombras, atravesándoa, asómase á alba". ♦

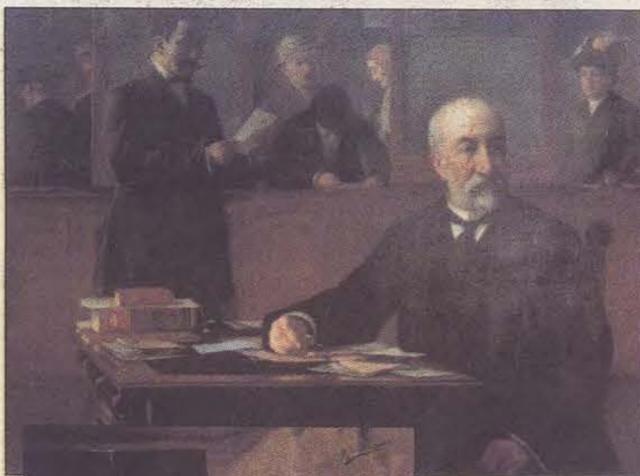

Compostela na Historia desvela unha face oculta da pintura galega

Mariano Tito Vázquez e Elvira Santiso á espera dunha revisión

O desenvolvemento das correntes pictóricas en Galiza a finais do s. XIX está aínda por facer. Boa parte da nosa historia artística mantén baleiros que é preciso cumprir. A ausencia de coleccións institucionais e museos até ben entrado o século XX agachou a creatividade duns pintores que por outra banda tiveron que desenvolver a súa arte nunha sociedade máis atenta aos gustos alleos e as modas reverenciadas que aos criadores do país. En Compostela a finais do século XIX tivo lugar unha explosión de creatividade relacionada coa escola de artes e oficios que en parte permanece oculta. Esta exposición, que na actualidade exhibese na Casa da Parra, supón un primeiro achegamento a un xeito de pintar que en moitos casos é correspondente co rexurdimento cultural e político que viveu Galiza desde tempos decimonónicos.

Aos novidosos temas de Xenaro Carrero únense agora os que se redescubren con Mariano Tito Vázquez, un pintor nado en Albacete pero moi vencellado a Compostela, de quen nos chegan as presenzas da burguesía compostelana através dun excepcional retrato do banqueiro Olímpio Pérez ou o óleo "A nova do día" que reflicte a popularización da prensa. Mentras da discípula de Fenollera, Elvira Santiso, mostrase unha obra propia da Sociedade de Amigos del País de título "A clase de pintura" que é verdadeiro exercicio de iluminación e á vez

A Casa da Banca de Olímpio Pérez e A nova do día, ambas de Mariano Tito Vázquez.

testemuño costumista da participación da muller na sociedade

Con esta mostra entre outras pónse de actualidade novamente a Exposición Iberoamericana de 1929, da que xa se coñecían os carteis das cidades e vilas, e a presenza de autores como Xan L. López, Asorey ou Díaz Baliño.

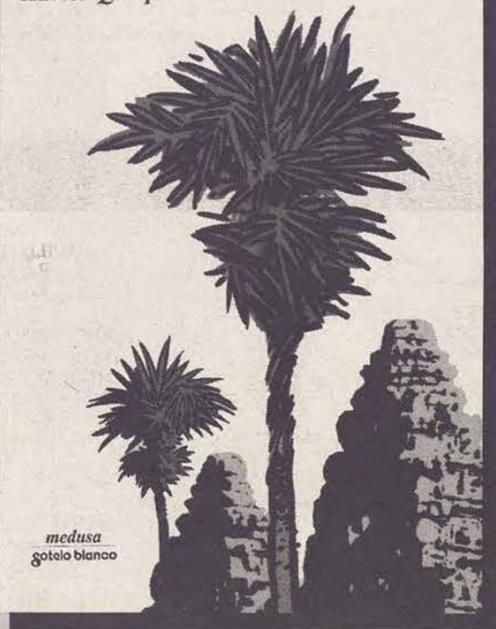
Precisamente con esta exposición tamén retorna a obra reli-

xiosa de Díaz Baliño, que se suma á súa obra cartelística.

Un dos discípulos de Tito Vázquez, Roberto González del Blanco, presenta unha obra cargada de matices. Un dos seus cadros, "Pátio de Madres", apunta un emprego das cores que lembra ao basco Iturrino e que significa a este pintor máis alá do que a crítica quixo ver no seu momento. ♦

narrativa

Malaria sentimental
Xavier Queipo

Xavier Queipo
Malaria sentimental

Unha novela intensa e desacougante, un dilema moral que nos atangue.

Polo mesmo autor de
O paso do noroeste

gotelo blanco

OPINIÓN

O SENTIMENTO RELIXIOSO CRISTIÁN
EN BLANCO TORRES

Neste ano de Blanco Torres, no que se foi recuperando unha egrexia figura galega practicamente esquecida mesmo no seo do galeguismo máis informado, tense escrito xa abondo sobre o seu "periodismo irmandiño", a súa creación literaria, as súas ideas e a súa escrita, a súa vida intensa de publicación en publicación, perseguido pola censura, e o seu compromiso político, o seu espírito comprometido coa realidade social e cultural galega, sobre todo cos máis esmagados pola historia, a súa honradez humana e moral... pero case non lemos nada sobre o seu sentimento relixioso, e a súa fe cristiá, fonda e ben formada, un cristianismo militante manifestado en moitos dos seus escritos. Máis aínda, houbo quen chegou a dicir que Roberto Blanco Torres non era crente cristián, como corresponde a calquera persoa moderna e intelixente, e aínda, para máis abondar, de esquerdas. Isto último fíxoo, particularmente, Méndez Ferrín, un home que ten tanto de bo escritor —as súas creacións literarias lémolos con agrado e gardámolas con esmero nos andeis das nosas bibliotecas—, como pouco de persoa ecuánime e de xuízo asinado, particularmente cando se refire ás cuestións relacionadas coa relixión cristiá, ou coa xente crente, coa que semella ter un conflito que roza o patolóxico. Pásalle nisto como a outros, que falan dos cristiáns e da Igrexa sen coñecer moito a súa realidade, de xeito visceral, xeralizado, banal e, polo tanto, inxusto.

Pero non quero falar hoxe de Ferrín, senón doutro escritor tamén creativo, e intelixente a pesar de ser cristián, Roberto Blanco Torres. Con todo, antes quero engadir unha información que me pasou un compañeiro cura que está en Entrimo. Os xornais, radio e TV recolleron os actos realizados na vila e apadriñados polos escritores e intelectuais (Méndez Ferrín, Díaz Pardo, Alonso Montero...), que se sentiron moi ofendidos co alcalde deste concello, que ao parecer deulle plantón (despois de agardar tres horas por eles...), pero aos que tampouco acudiu a xente do pobo, porque non fora avisada. En troques, ao día seguinte (17 de maio), responsables do concello e da parroquia organizaron un acto de homenaxe a Blanco Torres, "ao que asistiron máis de 400 persoas, pero oficialmente e documentalmente non se celebrou, non foi recollido polos medios de comunicación". *Unha cousa é predicar —e non so predicar os curas— e outra dar trigo, estar realmente coa xente, co pobo sinxelo.*

■ **AS VERBAS DUN CURA.** Nese acto na parroquia de Entrimo, un dos seus curas, Xosé Xulio Rodríguez, faloulle á xente na igrexa dicíndolles cousas como estas:

"Roberto Blanco Torres foi un home que levaba a causa de Galiza no corazón e que morreu nun contexto de guerra, de odio e destrución... En Galiza tamén estamos asistindo a unha lenta agonía noso nosos pobos... Compre valorar a nosa cultura, pero non só a literatura e o folclore: Hai que reivindicar unha cultura máis ampla, que xere unha acción social, unha actuación política e unhas liñas económicas que fagan rexurdir esta terra... A fe en Xesús Cristo danos criterios e forzas para actuar así, porque a fe vívese no corazón da historia, no corazón do pobo..."

A fe en Deus lévanos a loitar, a sacrificarnos, a actuar, a non estar de brazos cruzados. Canto máis sincera sexa a fe, maior será o compromiso persoal, social e político..."

Blanco Torres viviu isto mesmo. Os seus escritos móstrannos un home loitador, inconformista, que fervía por dentro ó ver tantos desatinos naquela Galiza e España dos anos vinte. Esta inqueda e estes ideais estaban moi vencellados á súa busca relixiosa, á vivencia dunha fe transformadora..."

A morte de Blanco Torres e dos seus compañeiros, eliminados, amósanos que a humilda-

VICTORINO
PÉREZ PRIETO

Blanco Torres, á dereita, na redacción do Ideal Gallego.

‘Pódese ser moderno, comprometido co pobo, de esquerda, nacionalista galego... e a un tempo cristián —mesmo católico— sen ter que renegar da propia fe’

de é a verdade... El pervive na súa obra, no seu compromiso, na súa fe que andou polos mesmos camiños de Xesús Cristo, crucificado e resucitado”.

■ **UN CRENTE CRISTIÁN COMPROMETIDO COA CAUSA DE XESUS.** En realidade, só ou por ignorancia —descoñecendo os seus escritos— ou ben por mala fe —agachando parte deles— se pode dicir que Blanco Torres non era un crente cristián. Tanto nos seus textos dos xornais, como nos seus poemas queda abondosa mostra disto.

Así escribe nun artigo da súa mocidade, en Cuba, argüíndo desde Unamuno:

“O problema relixioso, o meirande de tódolos problemas, o máis trascendental, só mirado cun aceno de antipatía ou desprezo é indiferente para as xeracións actuais... sen base e tan só por prurito de cientifismo, sen coñecer a Pedro nin a Flavio Josefo, sen ter pasado a vista pola Biblia nin entender de racionalismo... O espiritualismo é o que nos infunde os grandes alentos; sen el seremos meros autómatas...”

*Esta cultura sectaria que se desenvolve por moitas partes... coa súa negación do sobrenatural e o ultraterreo, é o peor mal que pode caer sobre os homes e sobre os pobos... Asústannos eses radicais —e neles non creo— que renegan de todo o divino por sistema, e asimesmo eses católicos pechados a toda luz e a toda discusión”. (“Concrecións”, artigo publicado en Cuba, sen datar, citado por Pilar Pena Búa no seu estudio publicado en *Encrucillada* n.112, 1999). [Subliñado meu].*

Pero tamén anos despois, en terra galega, no xornal *Galicia*:

“Cremos fondamente no cristianismo; á súa clara e límpida fonte ninguén pode achegarse sen sentir o desexo de *saciar nela a eterna sede que devora á pobre humanidade*. Incrédulos e escépticos —incrédulos que non cren por preguiza e escépticos que pretenderon en van dialogar coa esfinxe— non ousan negar a transcendencia do drama do Calvario, nin a grandeza moral do sacrificio que non é deste mundo” (“Entre paréntesis”, *Galicia* 9-Abril-1925) [Subliñado meu].

Beatus ille!, iso que di o final, sería daquela... De igual xeito, manifesta a súa fonda fe en máis dun dos seus escritos en *A Nosa Terra*:

“A obra na que o home poña toda a súa von-

tade, toda a súa intelixencia, toda a súa alma, é unha obra inmorrante. É o único deber do home pra con Deus, o cumprimento do seu fin, sexa calquera, no senso espiritual, a obra que faga” (“Camiño”, *ANT* 25-Xullo-1926).

Pero o sentimento relixioso e cristián de Blanco Torres non o privaba de ser crítico coa Igrexa e os seus representantes, como o fora xa Xesús coas autoridades relixiosas do seu tempo. Así, nun fermoso artigo que recolleu no libro *De esto y de lo otro*:

“Se en Galicia, e en xeneral en toda España, os nosos clérigos fosen máis cultos e desen ó pensamento, á meditación intelectual, o que tampouco conceden ó exercicio espiritual, non habería por que escribir este artigo” (“El sentimento relixioso y la forma del estado”).

Neste escrito fai unha dura crítica dos clérigos —“non todos”, precisa— *consustancializados* coa Monarquía fronte á República, en defensa de escuros intereses sociais e económicos. Xa neles advirte —como compre advertir tamén hoxe, non so entre os clérigos— “ou unha grande ignorancia ou unha grande mala fe” cando fan as súas afirmacións.

Pero fai alí tamén afirmacións tan claramente definitivas da súa fe cristiá como estas:

“Non coñezo nada con máis forza e vigor que o espírito relixioso como inspiración e impulso no cumprimento dos fins da vida...”

Cristo foi o primeiro *demócrata*... Cristo foi o primeiro *liberal*. A súa doutrina foi un código da liberación humana... Cristo foi o primeiro *rebelde*...

Cristo foi o primeiro e máis grande *revolucionario* de tódolos os tempos...

O cristianismo e a democracia non son termos antitéticos. Polo contrario, están intimamente ligados na súa esencia... Nin o repugnante monismo dos ateólogos, nin o dogmatismo hermético e obcecado do *Syllabus* [un reaccionario escrito antimoderno do Papa Pío X]. [Subliñado meu].

Como xa manifestei amplamente nun libro meu (*Galegos e cristiáns*, Vigo 1995), pódese ser moderno, comprometido co pobo, de esquerdas, nacionalista galego... e a un tempo cristián —mesmo católico— sen ter que renegar da propia fe, sen ter que saír da propia Igrexa. A realidade probouno no pasado e segue a probalo hoxe con persoas e colectivos concretos. ♦

O nacionalismo reconece en Murguia a un 'predecesor fundamental'

Pilar Garcia Negro lamenta o silenciamento institucional da súa figura

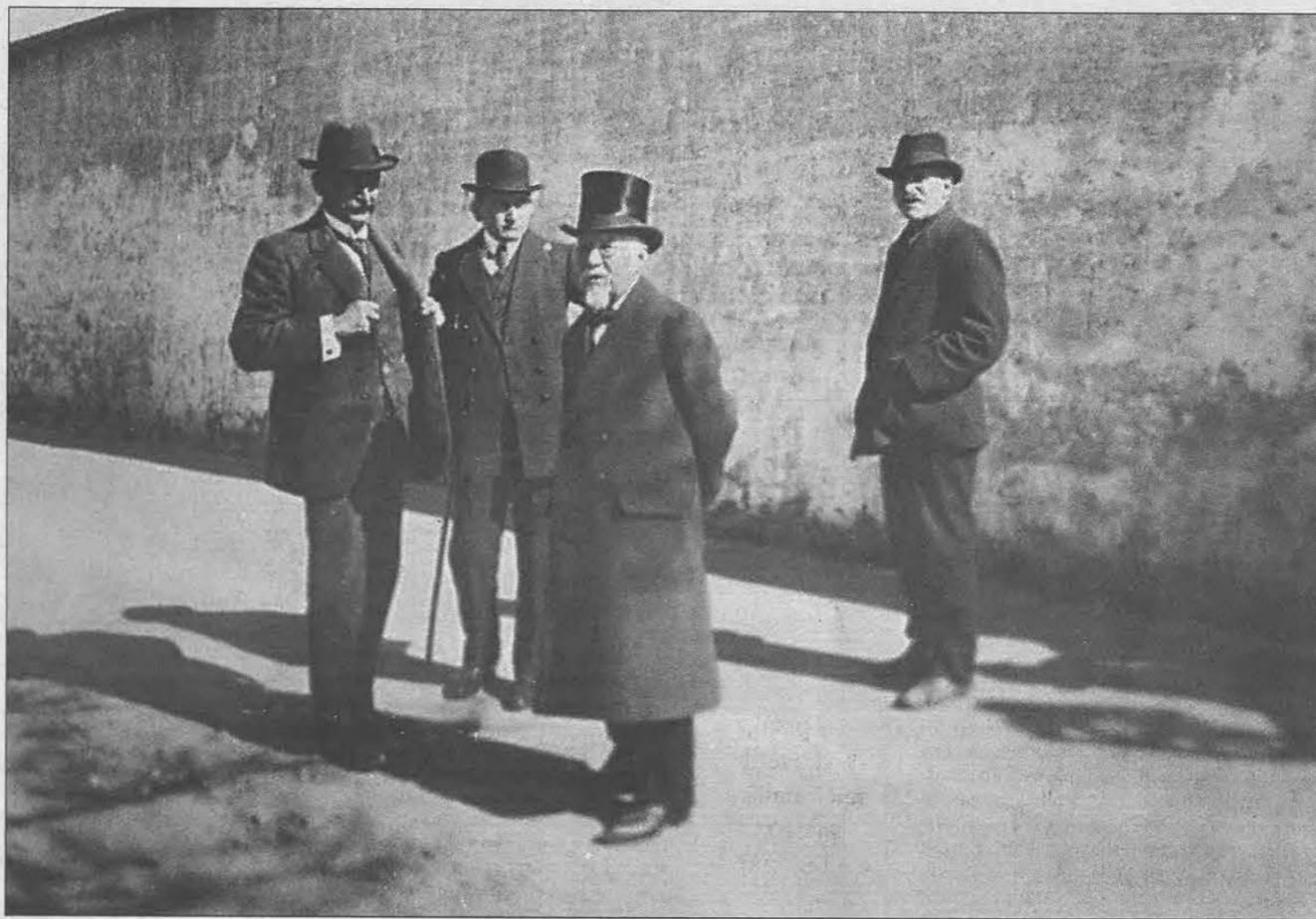
O nacionalismo ten en Manuel Murguia un referente fundamental. A decisión de Académia Galega de adicarlle o Día das Letras Galegas do ano 2000 agárdase como unha maneira de desempoeirar un legado histórico que permaneceu soterrado no silencio institucional. A deputada Pilar Garcia Negro, que apresentou o pasado ano unha iniciativa encamiñada á recuperación da súa memoria, entende que esta conmemoración oficial pode servir para ese obxectivo pero sinala que "non se pode desnaturalizar a data".

Para Pilar Garcia Negro foron os nacionalistas os que até agora teimaron en lembrar a figura de Manuel Murguia. O pasado ano, co gallo da conmemoración do 75 aniversario do seu pasamento, a deputada presentara unha iniciativa na que reclamaba da Académia que deitara o seu interese sobre o arquivo do historiador. "Murguia é un membro fundamental da primeira xeración de nacionalistas galegos. O que el máis Rosalía fixeron vai máis alá do humanamente e politicamente esperado" comenta Garcia Negro. Congrátase asimesmo de que, con este pretexto se coñeza o alcance da súa obra e o seu activismo galeguista pero non deixa de lamentar o moito que, a tal altura, queda por descubrir, "proba do desaxuste e raquitismo institucional actual". Espera que a escrita de Murguia se entenda no seu contexto, e non se aproveite para "naturalizar a idea de que todo vale, sería confundir miserabelmente os termos. Sería unha terxiversación que 150 anos despois se pretendese pasar a escrita en español por natural".

Pilar Garcia Negro afirma ter empregado citas de Manuel Murguia traducidas ao galego en diversos actos políticos, deixando á vista a actualidade do seu pensamento e a maneira de telo presente por parte do nacionalismo. Que até agora non fose recoñecido institucionalmente responde, ao seu ver, "ao diagnóstico da situación. É lamentábel que teñamos que esperar ao Día das Letras para que se difunda a súa obra. Levamos tempo criticando o abandono institucional dos organismos públicos e, en especial, da Universidade- pero aplaudiremos calquer iniciativa para rectificar ese esquecemento".

Teoría da nación galega

Tamén desde a perspectiva do nacionalismo o profesor Henrique Rabuñal -autor do libro

Manuel Murguia, en 1915, retratado xunto cuns amigos.

Manuel Murguia publicado por Laiovento- entende que na súa obra están as "orixes e fundamentación histórica do nacionalismo. Non só emprega a palabra nacionalidade senón nación, o seu pensamento está ideoloxica e politicamente nas bases do nacionalismo que chega desde Murguia a Beiras sen fendas". Constrúe, segundo afirma o investigador, "unha historia de Galiza fronte a unha historia de España, o mesmo que fai na literatura. Elabora

un ideario nacionalista, unha teoría da nación galega que chega desde a súa obra a Risco e á xeración Nós, ao Seminario de Estudos Galegos con Bouza Brei ou Carvalho Calero". Recupera así para Manuel Murguia o concepto de "patriarca" xa recoñecido no fin do pasado século e considera Rabuñal que "Galiza ten en Murguia unha sorte de estandarte, da bandeira que conseguiu ser dando moito polo país, e, entre outras cousas, defendendo o idioma".

Para Henrique Rabuñal a conmemoración oficial de Manuel Murguia ten que ir acompañada de todo o grupo de intelectuais que afondaron no espertar da consciencia galega naquel tempo. Menta así a Serafin Avendaño, Benito Vicetto, os irmáns Chao, Pondal, Curros e, en especial, Rosalía de Castro. "O seu discurso segue vixente. É, dito por el, o pensamento dun nacionalista, no esquema histórico, dá a entender que moitas institucións aínda que

pertencen ao Estado español desenvolvéronse autonomamente, coma se tivesen vida propia" engade Rabuñal.

Reclama asimesmo que se contextualice a obra de Murguia e non se tenda a "desnaturalizar a convocatória" mentras fai fincapé en que "a construción nacional do país non é só obra de escritores senón tamén de xornalistas, artistas ou políticos e cómpre tamén recoñecer o seu labor". ♦

1º CATÁLOGO
ESPECIALIZADO EM
PRIMEIRAS EDIÇÕES
DA LITERATURA
GALEGA
FEITO NA GALIZA POR
LIVRARIA A CENTÚRIA
LIVRO ANTIGO E DE OCASION

Solicitude gratuita a: Livraria Centúria
Rua Lepanto 10, baixo ♦ 32.005 Ourense
Tlf. 988 238 587 ♦ Fax. 988 255 374

Os séculos da lúa
Xosé Carlos Caneiro

Os séculos da lúa
XOSÉ CARLOS CANEIRO

ESPIRAL MAIOR
EDICIONS

O Cam de Castro Laboreiro, unha raza a recuperar na Galiza

♦ JOAM AVELEDO

As razas de animais domésticos foram resultado, na grande maioria dos casos, de unha criação selectiva intencional baseada no controle dos cruzamentos. A actuación conjunta das seleccións artificial e natural fixaram em cada raza tanto os caracteres que os humanos procurávamos para o noso proveito, como aqueles outros que lhe permitían adaptarse a umhas condicións ambientais determinadas (climáticas, orográficas, de alimentación...).

Dedicado ao Dr. Veterinário Henrique da Costa, grande defensor da pureza e da galegidade do Cam do Castro.

A conservación de qualquer raza autóctone, para além do obxectivo de preservar un patrimonio genético de inestimável valor e que interesa à humanidade no seu conxunto, tem um outro obxectivo de protección de um patrimonio cultural e simbólico que interessa em particular ao povo que lhe deu origem. Falarmos das razas de animais domésticos como um valor cultural, resulta-nos facilmente comprensível com só pensar no papel central que as nossas vacas autóctones (quer ruias, quer morenas) tiveram no modo de vida da Galiza rural. Mas também fazíamos referência a um valor simbólico e para o evidenciar, poremos como exemplos razas caninas, aproximando-nos já ao tema em questom. E é assim que os ingleses querem ver um emblema da sua personalidade colectiva na tenacidade do bulldog e o mesmo acontece com os germanos e a capacidade de trabalho e abnegação do cam pastor alemão, o collie é divisa da Escócia bucólica e o esqualido galgo espanhol da quixotesca fidalguia castelhana... Por certo olhando para um Sam Bernardo nom lembra os Alpes Suíços?

Nom som, pois, de estranhar os esforços dedicados em tantos países à conservación das suas razas nacionais ou mesmo de razas próprias antes inexistentes. Por exemplo, as quatro variedades de pastores belgas, agora tam populares, foram fixadas a finais do século passado e o Euskal Artzain Txakurra, o cam pastor basco que luta por atingir uma homologação nternacional; é o producto recente do trabalho de selección dos veterinários bascos. Euskal Herria precisava de uma raza de seu...

Na Galiza, umha única raza canina goza do reconhecimento da Federação Cinológica Internacional: O Cam de Castro Laboreiro (por certo, no próprio Castro Laboreiro Internacional escrevem *cão* à portuguesa, mas pronunciam *cam* à galega), um cam que passa por ser apenas português e cuja galego-portuguesidade mais adiante defenderemos. Mas para além do Cam de Castro, fala-se também de outras três possíveis razas galegas, nunca estudadas a sério e nas que nos deteremos brevemente: o Cam de Palheiro, o Palheiro de Caça e o Pastor da Galiza. Estas porém, se algum dia existiram como tais razas, quer dizer, com umha relativa uniformidade morfológica e de carácter,

Fotografia de 1935 no que aparece no primeiro estalom (standard) da raza.

algo do que nom temos completa certeza, hoje já se encontrariam praticamente extintas, como consequência das hibridações sofridas nas últimas décadas, após o país perder o seu isolamento secular e inçarem-se as nossas aldeias de pastores alemães e outras razas vindas de fora...

Hoje palheiro é sinonimo na Galiza de cam de raza, mas o Cam de Palheiro deveu ser no seu dia un cam de guarda amastinado, parente próximo do Cam de Castro. O Palheiro de Caça seria un cam de tiro especializado na caçada do coelho nas nossas esgrévias tojeiras. Enquanto, o Pastor da Galiza, habitante das serras orientais do Sul do país, dizque guardaria certo parecido com o português Cam da Serra de Aires e como este acompanharia os rebanhos. Destas três razas, unicamente do Cam de Palheiro e do palheiro de Caça há nos últimos anos tímidos intentos de recriação, umha difícilíssima tarefa que achamos chega quiçá demasiado tarde.

Os primeiros passos para a conservación do Cam de Castro Laboreiro deram-se em 1935 com a elaboração polo Dr. Veterinário Manuel F. Marques, após realizar exaustivos estudos de campo, de um estalom (standard) da raza. Na altura, este veterinário fixava a sua área natural nas terras que se encontram entre as Serras da Peneda e Soajo e os rios Minho e Límia, um território incluído actualmente no Parque Nacional Peneda-Gerês e que tem com principal núcleo de povoação a vila de Castro Laboreiro, da qual toma o nome este cam. Som estas, serras raianas com a Galiza e que com ela compartilham a vaca Cachena, o Garrano Galaico (o cavalo de monte galego) ou a lembrança da subespécie *lusitânica* da Cabra-Brava (infelizmente desaparecida no século passado).

Estranha, pois que a distribuição desta raza respeitasse a fronteira política como se de uma barreira física se tratar e mais nesta parte da Raia Seca, onde as relações entre galegos e portugueses sempre foram especialmente intensas. Que a raza nom se encontre hoje na parte galega, nom deve surpreender se se tem em conta, que, mesmo em Portugal, a sua zona de distribuição se reduziu grandemente desde os anos trinta. Aliás, o Dr. Marques (que no seu estudo sim respeitara a fronteira política) dava a Ameijoeira, aldeia situada na mesma raia com a Galiza, como um dos lugares onde se podiam achar exemplares... dos melhores! Documentos antigos falamos das queixas frequentes dos povos da região aos reis portugueses, contra as incursões de galegos que lhes invadiam as terras, roubando-lhes as mulheres e os cães... Ainda mais, o P.

Aníbal Rodrigues, o octogenário crego de Castro e umha das pessoas que mais têm feito pola recuperação da raza (impulsando desde 1957 un concurso canino local, que se celebra todos os 15 de Agosto) presume que a presença destes cães se alargaria até perto de Cela Nova; lembremos que Castro Laboreiro estivo aforada a Cela Nova até o século XVI, em que se incorporou ao Reino de Portugal, sendo, portanto, até entom território galego! Acho que todos estes dados som suficientes para chegarmos ao convencimento de que nos encontramos perante umha autêntica raza galega, seja-o em sentido estrito ou seja-o em sentido amplo.

O Cam Castrejo é un cam amastinado, lupoide, mais de guarda que de pastorícia, que se corresponde muito bem com a descrição que há dous séculos fazia Buffon na sua História Natural de un mastim. Non tem un tamanho excessivo (chegando os machos a uns 40 Kg. de peso), embora possua un corpo robusto e musculado, como era de esperar num cam que tinha e ainda tem que se enfrentar com o lobo na defesa dos rebanhos encomendados à sua vigilância. Companheiro leal e dócil para com o seu proprietário, oferece aos estranhos a sua expressom severa e rude, tendo umha inclinação natural para ameaçar primeiro e cumprimentar depois. Sentinela ideal de propriedades, está dotado de un carácter equilibrado, que evita a perigosidade que ultimamente tem posto de triste actualidade a outros cães de guarda. Rústico, mas dotado à vez de umha elegância natural e, por vezes, enfeitado com umha vistosa pelagem. Distingue-o também o seu ladrar de certo modo peculiar, muito alto, co-

O Cam Castrejo é un cam amastinado, lupoide, mais de guarda que de pastorícia.

mençado em tons relativamente baixos e terminando em agudos prolongados e uivantes. No mundo canino provavelmente esteja emparentado com o maiorquino Cá de Bestiar e com o Retriever do Labrador. Desde até se especula com a possibilidade de que seja descendente de Cães Castrejos levados há séculos a Terra Nova polos pescadores portugueses.

Um ourensano, José Manuel Bouço, é o único criador galego existente na actualidade. Ele é proprietário do Artur, un cam Campeom da Europa. A seguir facilitamos o seu endereço, para todas as pessoas interessadas em conhecer mais sobre a raza: Xosé Manuel Bouzo. R/ do Codelho 7. Chalé interior 1º 32003 - Ourense.

O Cam de Castro, hoje seriamente ameaçado polos cruzamentos indiscriminados e umha diminuição de efectivos, consequência da progressiva perda das suas tarefas tradicionais, deve ser defendido polos galegos e galegas como próprio. A Galiza tem de recuperar para si umha raza, que é parte da sua identidade colectiva, nomeadamente, desse importante patrimonio natural e cultural raiano que nos liga ao Norte de Portugal. ♦

JOAM AVELEDO é Biólogo

Cam e cadela ganhadores este ano último do concurso canino celebrado na vila de Castro Laboreiro em 15 de Agosto. Abaixo, cachorro de sete meses.

Susana Seivane e Os Diplomáticos, anfitrións no IV Festival Folc de Liméns

Desde Cuba chegan *Klimax* e de Escócia as violinistas Clare McLaughlin e Mariane Campbell

♦ P.B.

O 26 de Xuño é data para ir disfrutar, un ano máis, da *Festa Folc Herba e Son de Liméns*, en Cangas. Como cita para a divulgación da cultura propia e o disfrute e profundización nas distintas músicas do mundo desta volta subirán ao cenário —a partir das dez da noite— Clare McLaughlin & Mariane Campbell (Escócia), Susana Seivane, *Klimax* (Cuba) e *Os Diplomáticos de Montealto*.

Os concertos son a noite pero a festa que organiza por cuarto ano a *Asociación Cultural Herba e Son* comeza ás once da mañá co pasarruas do cuarteto tradicional *Tebras*. Ao tempo os máis novos terán a oportunidade de participar nos obradoiros de construción de barcos, de pulseiras e colares con caracolas e cunchas e de xoguetes tradicionais con refugallo. A unha da tarde, *Tebras* tamén aportará a música para o xantar con mexilóns, sardiñas, xurelos e viño.

Ás dez da noite *A Caracola*, que así se dá a coñecer a IV festa folk comeza coa actuación de Clare McLaughlin & Mariane Campbell, dúas mozas violinistas coñecidas pola súa influencia na formación escocesa *Deaf Shepherd*, banda coa que teñen tocado en importantes festivais de folk europeos. A chegada de

Baixo o título xenérico de *Herba e son*, o festival de Liméns conxuga a música de dentro e fora do país con obradoiros para os máis cativos. Nas fotografías, *Os Diplomáticos de Montealto* e a gaiteira Susana Seivane.

McLaughlin & Mariane Campbell coincide co anuncio do seu primeiro disco en solitario para o outono deste ano. A continuación Susana Seivane presentará o seu primeiro disco, un percorrido polos diferentes ritmos do folclore galego que inclúe temas compostos pola propia Seivane e temas cantados

interpretados por Sonia Libidinsy. O grupo que acompaña a esta xoven gaiteira, herdeira dunha das familias de máis prestixio dentro do mundo dos gaiteiros e dos artesáns construtores de gaitas no país, os Seivane, está formada ademais por Brais Maceiras —acordeón diatónico—, Beto Niebla —percusións—, To-

necho Castelos —violin e bombo—, Xavier Gastañaduy —guita-

rra acústica e teclados— e Xurxo Iglesias, bouzouki e teclados.

“Seguindo o son desta caracola musical fio de conducto e comunicación da festa —explican os organizadores— chega dende Cuba o grupo *Klimax* unha descarga de salsa e modernidade caribeña que vai facer moverse e *gosar* a todas as persoas que até Liméns se acheguen este ano”. Pechará a festa “a arrotada 4 descarga do novo disco dos *Diplomáticos de Montealto* que baixo o título *Capetón* vai revolucionar a esceca folc e do rock galego, *bravú* por suposto”, engaden.

En conxunto trátase da cuarta entrega deste festival que comezaba a súa andaina o 22 de Xuño de 1996 cun cartel de luxo que ao que concurrían as formacións galegas *Berrogüeto*, *Chouteira*, *Leilia* e *Os Carunchos*. Na II edición o gaiteiro Xosé Manuel Budiño presentaba o seu primeiro disco *Paralaia*, despois do concerto dun dos máis recoñecidos grupos da música portuguesa *Brigada Victor Jara* e antes de que a música popular dos *Cempés* pechara a edición que se deu a coñecer co título de *...ao mar*. Co *Vento fresco do norte*, nome da teceira edición, chegou o basco Kepa Junkera, os asturianos *Llan de Cubel* e o grupo *Viola*, liderado por Iván Costa e acompañado das pandereiteiras de *Cantigas e Agarimos*. ♦

A SERPE DOS CAMIÑOS

Longa xornada agarda aos viaxeiros, por iso se erguen cedo, con moita dor de cabeza. Non souberon medir a sede, tan perigosa ela polo amábel Logroño.

Perto de Navarrete aínda se ven as ruínas do que foi albergue de San Xoán de Acre. Del só queda a portada, pero non no lugar onde se construíu, senón no cemitério da vila. Algunhas das figuras están destruídas, e nas que quedan hai un xogo interesante entre homes e animais. Curiosos gorros cónicos cobren as cabezas dalguns deles, e forman cenas simpáticas outros, comendo e brindando nun alto do camiño. Moi viva a águia coa súa presa. O repetidísimo combate de Ferragut e Roldán corra o monumento. As xanelas laterais conservan o mellor pola parte interior do cemitério.

Non paran no Alto de San Antón nen no Poio de Roldán. Confesan que están desexosos de chegar a Berceo para ver os camiños de Gonzalo, o mestre que amaba tanto o verso como o viño. Mais fan-no en Tricio e van directamente a Santa Maria dos Arcos. Unha rapaciña abre-lles a curiosa igrexa. Explica-lles polo

Nájera de sombras

miúdo a historia de Tricio, o romano, pois foi punto destacado na via romana que levaba de Zaragoza a Astorga. Vai-na ver pouca xente porque non se sabe dela. Só os sábios a coñecen, como Saef. A moaña di-o con pena e os viaxeiros animan-na. “Todo cambiará”. O mau das explicacións é que non deixan liberdade para a

contemplación. Entrar en Santa Maria é como facé-lo nun templo romano no que foron excavando sepulturas en épocas do primeiro cristianismo ou visigótica. Hai fermosas pinturas románicas, mosaicos, adornos barrocos en branco con simboloxía pagán e orientación dos Cabaleiros da Terraza. Imensas son as columnas estriadas.

Non chegan ao teito. O sol comeza a dourar esta curiosísima maravilla. O cura de Tricio ten escrito un libríño, pero xa está esgotado. Os traballos arqueolóxicos deixaron esta igrexa con todo ao ar para ser ben comprobado. Fixaron as pinturas. Teñen un certo sabor bizantino. A posición da man de Cristo na Derradeira Cea parece a dun Buda. O ecletismo de Santa Maria dos Arcos é case naif. Embedada tanto como o viño da súa mesma terra.

Baixo unha grande pena furada toda ela por numerosas covas que foron de ermitáns, estende-se a pequena e grata vila de Nájera, que foi corte real dos navarros e dos casteláns. Di-se que tivo grande influencia dunha familia de muladies, daí o topónimo Nasarah, a águia. Santa Maria a Real topa as suas orixes na aparición da Virxe nunha cova, á beira dunha xarra con azuceas e unha campá, simboloxía un tanto complicada, ou rebuscada. Destes atributos xurdiu uha orde de cabaleiros que se chamou da Terraza.

Os viaxeiros teñen que pagar a entrada para visitar a igrexa, e

ve-la na penumbra, pois tamén han pagar a luz cos vinte pesos de rigor cada vez que se poñen diante dun detalle de interese. Alporizan-se e protestan, mais a porteira aínda se cabrea máis ca eles e perden ben tempo en deixar por escrito a súa queixa. No altar maior conservan a campá, xarro con azuceas e lanterna da lenda. Na cova onde apareceu a imaxe da Virxe, está ela cun Neno de grande cabeza. O sepulcro de Branca de Navarra apenas se ve metido el nun espazo prohibido de luz (queren outros vinte pesos). Van-na apalpando os viaxeiros para se decatar das lindas cenas románicas. O panteón real acaba por cansar, tanto infante, tanto rei. Que ben lle viña aos coengos de Compostela que tivesen o panteón dos reis galegos tan cuidado. O claustro resulta un tanto espectacular, con detalles de graciosas e enigmáticas figuras.

Os viaxeiros teñen presa en saír de Nájera. Aínda a porteira os mira con maus ollos cando saen. Mais pensan en Berceo e en San Millán de la Cogolla para espaventar o cabreo. Queren asustá-la con Saef, mais ela nega-se. Iso irrita-os aínda máis. ♦

LOIS DIÉGUEZ

ANACOS

BOROBÓ

Unha oliveira ben plantada

O acordo de cooperación na esfera municipal entre o BNG e o PSdeG dá satisfacción, en principio, aos anxeos que fun expoñendo nestes *anacos* ao longo do inverno de 97/98, cando as circunstancias políticas, centradas nas eleccións autonómicas do 19 de Outubro, non daban moito creto á miña esperanza.

Dois xa tres meses denantes daqueles comicios decíalle Borobó a Gustavo Luca de Tena (nunhas declaracións publicadas en *A Nosa Terra*, o 17 de Xullo) o seguinte: "O PSOE e o BNG terán que chegar a un acordo. Eu son do PSOE. Militei dende o día anterior a perder a Guerra, seguramente por iso. Aínda non me botaron, inda que razóns teñen pra facelo, só fose porque colaboro en *A Nosa Terra* (risas). Agora, pode haber toda clase de declaracións políticas previas contra a coalición entre o Bloque e o PSOE, pero é necesaria".

Celebrados os comicios de Outubro, lamentei no augural anaco titulado *Unha oliveira á galega*, o feito de que "a división das forzas democráticas en dous partidos en absurda competencia... contribuíu sen dúbida á perduración de Fraga e a súa xente nos despachos de San Caetano". E logo, "coa miña experiencia de *vello oráculo* do PSOE... histórico—como me calificou, por certo,

sardonicamente, o propio Rodolfo Llopis—", brindeilles a fórmula política, pra min, máis adrede, máis axeitada:

"Ninguén dubida —escribí— que pra as futuras contendas eleitorais nesta comunidade é indispensable a coalición da esquerda e o centro esquerda. E pra plantar unha oliveira, á italiana, ben enraizada no país, e co tronco sano coma o noso pobo, ten que contar con dúas ponlas rexas e cimbreantes, as únicas que, pese a quen pese, verdadeiramente contan nos comicios, o PSOE e o Bloque".

"Preciso é, pois —continuaba—, deixarse de coñas praieiras, e formar cando se poida unha conxunción democrática, unha oliveira á galega, a base do BNG e do PSdeG-PSOE. Mais, anque o nome de *conxunción* gústame dabondo, xa que me recorda aquela conxunción republicana-socialista que gañou as eleccións pra as Cortes Constituintes da República, en tres das catro provincias galegas, prefiro neste caso outro nome, hoxe máis célebre en toda España, que ten a vantaxe de que xa existe, de que xa se usa: o de *Bloque*".

"Porque penso —explicaba— que o *Bloque* sempre foi unha conxunción, unha coalición. Cada vez máis, moito máis que cando

se fundou nos anos setenta. Entón formárono soamente a *Unión do Pobo Galego* e o *Partido Socialista Galego*, ensaiando unha fronte de liberación nacional, que axiña abandonou o PSG, quedando a UPG como a súa columna vertebral".

Non embargantes, pasado o tempo, foise abrindo o *Bloque* a outras organizacións políticas, máis moderadas nos seus plantexamentos sociais, coma ocorreu co que sobrevivía do antigo e glorioso partido galeguista, cuxo papel na sociedade actual ven a asumir o BNG, dun xeito máis masivo e eficaz. Por outro lado, coa incorporación sucesiva dos grupos encabezados por Beiras e Nogueira, o pouso primordialmente marxista da UPG vaise diluindo nunha clara socialdemocracia. Supuxo, ademais, a recuperación da ponla socialista, esgazada do primitivo *Bloque*.

Mentres tanto o PSdeG fundido no PSOE ia perdendo a súa identidade galega e mesmo *nacionalista*, proclamada no curioso feito de ser rexido por un *Comité Nacional*. A posibilidade de que recobrar tales esenciais foi o tema do meu posterior *anaco* titulado *A galeguización dos nosos socialistas* (20-XI-97). A cal facilitaria, dende logo, senón a identificación, a vinculación co *Bloque*.

As miñas sinxelas, cecais utópicas ideas, foron resumidas nunha carta aberta a Fernando González Laxe —publicada aquí mesmo—, encargado de elaborar o autocrítico documento que tencioaba servir de guía programática ao congreso do PSdeG-PSOE, convocado en Ourense. Dos dez puntos daquél escrito péceme que o VII é o de máis evidente actualidade: "hai que aproveitar a forza ascendente do *Bloque*, integrándose os socialistas nil, ou conxuntándose as dúas organizacións. Aproximación moi doada neste intre, se se ten en conta que a *media aritmética* do *Bloque* resulta socialdemócrata e que o PSdeG recobra o seu pulo galeguista".

Non sei o que pudo traslucirse do meu pensamento no dictamen de Laxe, e logo nas conclusións d congreso que reviviu ao PSOE galego, pois non tuven lecer de asistir a iste. Pero sei que sonou nos corredores o nome de Borobó. E axiña, ao ser presentadas ditas conclusións polo novo segredario xeral, Emilio Pérez Touriño, sorprendeume a inesperada encomenda de preluir ise acto político. Pode que fose a mellor proba de que meu anxeo, de plantar unha oliveira á galega, topaba cun terreo ben estrumado. E agora vese medrar rexá, coa chuvia primaveral dos comicios municipais. ♦

Que lé?

Ramón Pernas

'Os escritores que non vivemos o 36 temos a obriga de axudar a recuperar a memoria'

Café Hugo de Adolfo García Osera e *Santa Liberdade* de Miguel Bayón, que conta a aventura do secuestro do Santa Maria.

Que recomenda ler?

As *grandes carballeiras* de Valcárcel, novela do século XIX, grandes escritores galegos como Cunqueiro e os grandes do século XX en castelán. García Márquez ou Valle Inclán, por exemplo.

Ven de recibir o premio *Ateneo de Sevilla* por *Paso a dos*, unha obra na que trata o tema do 36.

Calquer parecido da miña novela coa realidade non é pura coincidencia. Tratei de devolverlle aos cidadáns esas historias das que escoitei falar en voz baixa. É unha historia escasamente épica, circular, que se inicia cun *paseo* no 36 e que remata cunha homenaxe popular aos fusilados que se fai no 1986. Son 50 anos de vida marcados pola guerra e por sentimentos como a pasión, a xenreira e a dor. Os protagonistas son o asasino e a vítima.

Axudar a recuperar a memoria e unha obriga que temos os escritores da miña xeración que non vivemos a guerra pero vivemos a memoria, o imaxinario colectivo. É unha historia que ten moito que ver coas desaparicións, a emigración, a guerra. Os escritores da miña xeración somos fillos da tradición oral e é importante axudar a que esa historia non se perda.

Defínese como un escritor galego en castelán.

Hai moitos escritores que vivemos na diáspora desde hai moito tempo, no meu caso máis de trinta anos, e que temos como lingua de uso vehicular, na que nos expresamos cotidianamente, o castelán. É unha tradición da que forman parte Xulio Camba, Torrente, Valle, Cela. A nosa escrita, pése a ser en castelán achégase moito a nosa orixe. Eu sigo utilizando expresións galegas, escribo *colo* e non *regazo*. Existe unha presenza absoluta de Galiza na nosa narrativa, o territorio literario, os nomes, vilas, persoas, paisaxes... son galegos. ♦

Viveiro, 1952. Escritor.

CAMIÑO VELLO CONGOSTRA NOVA

Con Camariñas por centro, pero nunha xeografía que se estende por toda a Costa da Morte, as solainas e as prazas das vilas, como tantas veces se ten dito, semellan atraer a espuma dos salteiros para fialos nas almofadas das palilleiras. E algo de razón terán, porque enriba dos salteiros dese mar de escumas intimadoras viaxou esta arte desde os Países Baixos ata nós.

Arte dos encaixes é o xenio das mulleres embelesadas e enamoradas da vida. Palillando van crecendo as ilusións de futuro da moza casadeira e da madriña de vodas. Palillando corren os contos de boca en boca e creáanse as vidas e os acontecementos. Palillando agardaban as rapazas aos seus pretendentes despois de deitado o sol e cando o sangue ferve no peito. Palillando dominan as esposas e as nais o insomnio, mentres esperan polos arriscados pescos nas longas noites de mar bravo.

As puntillas de Camariñas son como unha rede de aloumiños, deseñadas para atrapar entre as súas reviravoltas o abrazo dos amantes, para darlle forma e acubillo á tenra pel das rapazas ou para amosar a dozura dun bebé. Puntillas de punto pecho para enxugar as bágoas e de punto aberto para compartir o sorriso.

Quen lle ensinou a estas mulleres

As palilleiras

a palillar non podía ser un mortal máis, porque o mestre que lle transmitiu a arte de adozar a vida, só puido ser alguén capaz de ver con ollos que non fican no horizonte e van máis aló, incluso máis aló do límite da propia existencia.

Din as lendas que foron dunhas bruxas quen lle aprenderon ás camariñas a tecer os encaixes, para

atrapar con eles ao mozo máis garrido; porque só un ser de espírito mítico pode transmitir os segredos da filigrana. E quizabes sexa certo que alguén máis que unhas señoras da cidade belga de Bruxas foran quen, aló polos séculos XVI e XVII, as adestraron, mentres os seus homes comerciaban coa península a través dos portos da Costa da Morte.

Elagora, en grupos de parladoiras, sen sacar os ollos do labor, as palilleiras semellan nais enfeitizadas, cada unha coa súa almofada diante, feita de palla forrada cunha tea da que parten dous paos que a tensan e serven de asa e apoio, tal que de lonxe semellan o fardo dunha crianza, constantemente aloumiñada polas áxiles e suaves mans, nun constante ir e vir de dedos rebuldeiros movendo os palillos,

soltando ffo e envolvéndoo arredor dos alfinetes, tecendo co mimo e a arte de antigas meigas o enxoval das noivas, a dote dunha afillada ou o equipo dun recién nado.

Como calquera das outras artes, as mozas da ribeira deste mar bravo e malencarado, aprenden desde a nenez a darlle forma aos fíos, para marcar o contrapunto da dura vida dos seus homes. Elas aprenden, desde que teñen idade para soportar a almofada sobre o regazo, a facer o tesouro da súa dote, a tecer as puntillas de sabas e manteis, sobre as que o amor da casadeira gozará unhas veces e chorará outras, tal esas espirais e rosáceas que lle dan forma, subindo e baixando, deixando ocos e partes tupidas, claros e escuros coma os da propia vida.

Dicía unha palilleira, mentres abría a arca onde se gardaba o labor das devanceiras da casa, ata cinco xeracións atrás, cando amosaba unha saba percorrida dun amplo encaixe:

—Esta, foi estreada por miña tataravoa cando casou, sobre ela pariu cinco fillos; e logo, xeración tras xeración, foi a saba que cubriu a cama do fillo herdeiro a noite de vodas. E sempre dou sorte, pois sobre ela procrearon todos os varóns da familia. ♦

Os galegos que viven no campo saben ben que o sol pica, que dá catarros, que é mao o sol de Maio (que deixa a un maiado) ou que non se debe estar ao sol moito tempo sen

moveuse. Nas cidades o sol é unha excepción (polos edificios altos), por iso cómpre non esquecer as clásicas precaucións cando se vai á praia ou ao monte. ♦

Fía na Roca pon a música na Praza do Concello de BOIRO o Venres 25.

O Barco

EXPOSICIÓNS

AS MIL CARAS DA PEQUENA FAUNA

Até o 3 de Xullo, de 19 a 21 h., está aberto, na sala de exposición de Caixa Ourense, este percorrido pola microfauna.

BEBEDEIRA DE ENSONOS

Continua na Casa da Cultura a mostra homenaxe ao poeta galego, exiliado en México, Floréncio Delgado Gurriarán.

25 ás 21 horas, Silvia Gaspar, Xosé M^o Dobarro, Xulio Cuns e Carlos Lema, nun acto organizado pola A.C. Eira Vella.

Urbano Cabrera e o seu grupo están o Domingo 20 en BUEU e Domingo 27 en VIGO.

Betanzos

EXPOSICIÓNS

GARCIA NAVEIRA

O concello comemora o 150 aniversario do nacemento do indiano Xoan García Naveira, cunha exposición biográfica.

LEITURAS

DOUTOR DEUS

É o título da novela de Xabier López que presentan, na Aula de Cultura de Caixagalicia, o Venres

Boiro

MÚSICA

FIA NA ROCA

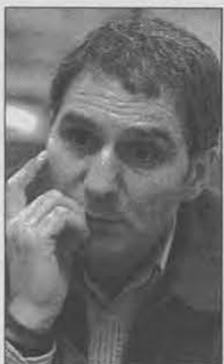
Na Praza do Concello, o Venres 25 ás 22 horas, actuación de Fía na Roca.

Bueu

MÚSICA

URBANO CABRERA

Acompañado por Toni

D'Arco (guitarra), Xosé Troncoso (percusión) e Fátima Gómez (voz), presenta *Tarantela* e un adianto do seu segundo disco *Segundo Andar no Ataruxo* o Domingo 20, ás 21,30.

Caldas de Reis

MÚSICA

MAGUILA

O rock bar *Rañolas* acolle a actuación do grupo de rock de garaxe coruñés *Maguila*. Será a partir das once da noite do Venres 25.

Carballo

MÚSICA

ANPHETAMINE DISCHARGE E LOS HERMANOS DALTON

Dous grupos, *Anphetamine Discharge* e *Los Hermanos Dalton* dan un concerto, o Sábado 26, nos Baños Vello ás once da noite.

A Coruña

CINEMA

CGAI

O Centro Galego das Artes da Imaxe ten previstas as seguintes proxeccións para esta semana: Mércores 23, *Sango Malo / O mestre do cantón de Bassek Ba Kobhio*; Xoves 25, *Neria* (Zimbabwe-Usa 1992); Venres 25, *Adu azul di yonta "Os ollos azúfs de Yonta"* Guinea Bissau-Guinea-Portugal, 1992; todas en versión orixinal. O prezo de entrada é de 200 pta con descontos e abonos para 10 sesións. Os visionados terán lugar na sala do CGAI en Durán Loriga 10 baixo ás 20,15 horas.

EXPOSICIÓNS

ESCALURA ESPAÑOLA CON DEBUXO

A Fundación Caixa Galicia inaugurou na sua Sala de Exposicións esta mostra pertencente á Fundación do Instituto de Crédito Oficial. Esta colección ofrece unha visión complementar das relacións entre deseño e escultura e revela a evolución que ao longo do século XX experimentou a escultura española desde a fractura estética das primeiras vangardas até os nosos días. Con artistas como Gargallo, Picasso, Gris, Gaudí, Miró, Dalí, Granel, Chillida, Alfaro Palazuelo, Antonio López, Tápies, Arroyo, Víctor Mira, Barceló e moitos outros. Até o 31 de Agosto.

MARGA CONDE

Mostra a sua pintura na Biblioteca Pública Miguel González Garcés.

JOSÉ HERNÁNDEZ

Unha escolma da obra de José Hernández encontre

no Museu de Arte Contemporánea *Unión Fenosa*.

PEDRO OLIVER

Baixo o título *La pintura cuenta o el cuento de la pintura*, Pedro Oliver exhibe, na Casa da Cultura, obra recente.

JOAQUÍN SOROLLA

Mostra recreativa da obra realizada por Sorolla para a *Hispanic Society of America* por encarga do hispanista A.M. Huntington. Con esta exposición, a *Fundación Barrié*, ofrece a contemplación dun Sorolla pouco coñecido ao ser esta a primeira ocasión na que a obra sae de Nova Iorque. Pode visitarse até o 12 de Setembro.

MÚSICA

THE CHIEFTAINS

O coñecido grupo de música tradicional irlandesa presenta a sua última gravación, o Xoves 24, no Coliseum, ás 21 horas.

RAIMUNDO AMADOR E LOS ENEMIGOS

No *Playa Club* presentan, na noite do Sábado 26, a película *Se buscan fulmontis*, con este motivo tocan *Raimundo Amador e Los Enemigos*.

Ferrol

EXPOSICIÓNS

TONO

António Galán Tono ten unha mostra de pintura e escultura na galería Sargadelos até o 30 de Xuño.

Lugo

MÚSICA

MILLADOIRO

Actuará o Venres 25, ás 23 horas, na Praza Maior.

EXPOSICIÓNS

GARCÍA LORCA E GALIZA

Na "Casa de Administración" de Sargadelos está a mostra *García Lorca e Galiza*, na que se abordan as viaxes do poeta ao noso país, en 1916 e posteriormente en 1932, e o traballo compartido con Ernesto Guerra da Cal, Blanco Amor e Ánxel Casal. Até fin de mes.

Milladoiro está o Venres 25 na Praza Maior de LUGO.

Carteleira

COIDO QUE SI. Triángulo amoroso clásico, coa particularidade de que se desenvolve entre homosexuais. Un mozo que rexeitou a outro nos tempos do instituto volve anos despois decidido a aceptar a relación, pero atópase con que o seu anterior pretendente está ligado cun repoludo galán de televisión. Ambiente de xolda, no que destaca, coma sempre, o excelente gosto musical gay. Polo menos cando se trata de bailar.

DESCONTROL. Catro amigos disertan sobre os seus problemas para atopar a felicidade desde un punto de vista peculiar, o que lles dan as drogas que non cesan de consumir en toda a película. Dialogo excesivo para unha fita superficial. Meg Ryan asómase pola película de prostituta e ninguén a cre.

A SOMBRA DO FARAÓN. Unha expedición arqueolóxica acha unha tumba exipcia cunha maldición. Película da nova fornada de terror na que, como as do seu xénero, hai unha absoluta carencia de imaxinación. A filmación tampouco é boa.

ED TV. Unha canle de televisión decide emitir durante varios meses en directo as 24 horas da vida dun don ninguén. A situación remata por converterse nun pesadelo para o protagonista e os seus. Comedia á que falta un chisco de mordacidade.

A TRAMPA. Unha traballadora dunha compañía de seguros ofrécese como cebo para cazar a un ladrón internacional de luva branca. Con Connery facendo de Sean Connery.

NEN NA TUA CASA NEN NA MIÑA. Tras romperse a cabeza coas disquisicións dun grupo de amigas lesbianas en *Go fish* (Ir de pesca), a directora Rose Tronche ofrece unha comedia máis levadeira sobre a homosexualidade. Se na sua anterior película, a sexualidade definía e marcaba ás personaxes, nesta, o cerne reside na facilidade para cambiar de parella e mesmo de opción.

EXECUCIÓN INMUNE. Último filme de Clint Eastwood que interpreta a un xornalista dedicado a investigar a culpabilidade dun condeado a morte. poucas horas antes da sua execución. Bon ritmo e realización.

UN PLANO SINXELO. Tres homes atopan unha fortuna nun avión accidentado e deciden quedar con ela. As diferencias entre eles, a necesidade de agachar as probas e a sua propia mezquindade lévanos a unha espiral de violencia. Falso drama sobre a avaricia na América profunda.

SOAS. María Galiana e Ana Fernández, dúas actrices tan boas como descoñecidas para o público, protagonizan esta fita que describe a sordidez á que pode chegar a vida dunha muller pobre nunha capital de provincia andaluza. Non semellaría a primeira película do director Benito Zambrano, a non ser polo final, de fábula conservadora.

LOCK & STOCK. Nunha partida de cartas uns mafiosos estafan a catro mozos, que lles quedan a deber unha suma importante de car-

tos. Para pagalos, os rapaces amañan un plano chafalleiro co que, de carambola e grazas aos enfrontamentos entre bandas rivais, obteñen resultados. Comedia disparatada.

AMIGOS E VICINOS. Cal foi o seu mellor polvo? É a pregunta que fai xirar esta película. Clases medias, na fronteira da mocidade e a madurez, cometen adultério e conversan bastante explicitamente sobre sexo. Pouco apropiada para emitir nos cineclubes de coléxios relixiosos.

THE FACULTY. O norteamericano de orixe hispana, Robert Rodríguez, volve con outra paródia cinematográfica. Neste caso tocoulle ás películas de institutos, mesturadas co cine de terror e alienxenas.

AVIDA É BELA. Comedia ambientada na Italia fascista. Humor e travéxia ensarillados por un inspirado Roberto Benigni. Magnífica a primeira metade. Máis floxa na segunda.

MORTOS DO RISO. Un guión que avanza a saltos non impide rir en varias ocasións. Correcta interpretación de Santiago Segura e o Gran Wyoming. De la Iglesia confirma a sua boa posta en escea, pero non as suas potencialidades narrativas.

CELEBRITY. Outro Woody Allen ben realizado, ben interpretado, crítico coa superficialidade da sociedade do espectáculo. O guión queda, sen embargo, un pouco corto e algúns diálogos fanse reiterativos. Ben o protagonista, Kenneth Branagh. ♦

Exposición de escultura española contemporánea na sala da Fundación Caixagalicia da CORUÑA. Na imaxe, *Femme debout*, de Pablo Picasso.

LOLA G. SAAVEDRA

Mostra de pintura na Biblioteca Pública Provincial, desde o 14 de Xuño.

O CARTELISMO NA GALIZA

Até o 27 de Agosto, pódese ollar, na sala da Fundación Caixa Galicia, a mostra O Cartelismo en Galiza. Análise da actividade cartelistica galega, desde as súas orixes até o 36.

Ourense

EXPOSICIÓNS

RAMÓN ASTRAY

No Ateneo, estará exposta unha escolma da súa obra desde o 16 de Xuño.

ALFREDO ALCAÍN

Até finais de mes, permanecerá aberta, na galería Mariña Marimón, a exposición de pinturas e collages do madrileño Alfredo Alcaín.

LOLA GARCIA

Os traballos máis recentes de debuxo e pintura de Lola García Saavedra constitúen a mostra aberta estes días no Ateneo.

MÚSICA

OS SUAVES E ROSENDO

No programa das festas do Corpus están incluídos Os Suaves e Rosendo. Na noite do Venres 25.

FOTOGRAFÍA

O OURENSE PERDURÁBEL

O título dunha histórica sección de Risco e Conde Corbal no diário local, dá nome a unha exposición de fotografía, na Aula de Cultura de Caixa Ourense, que reflexa o paso do tempo sobre prazas, ruas, edificios e recantos da cidade, algúns xa desaparecidos. Até o 30 de Xuño en horario de 19,30 a 21,30 h.

Pontevedra

EXPOSICIÓNS

NOVOS CAMIÑANTES

Pinturas, fotografías, esculturas e vídeo-instalacións dan conta do labor da máis nova xeración de artistas do país. No Pazo de Congressos e Exposicións até o 17 de Xullo.

ÓSCAR VILLÁN

Até finais de mes, pódese contemplar, na galería Anexo, unha escolma de pintura de Óscar Villán.

ALFREDO ERÍAS

Os traballos máis recentes de Alfredo Erias colgan estes días na sala Teucro.

AS HABITACIÓNS DO HEROÍ

Na galería Sargadelos está a mostra do escultor Juan Fernando de Laiglesia que leva por título As habitacións do heroí.

TUSI SANDOVAL

Case meio cento de traballos de Tusi Sandoval for-

Convocatorias

PRÉMIO VICENTE RISCO DE ANTROPOLOXIA E CIÊNCIAS SOCIAIS

O Concello de Allariz e as Fundacións Sotelo Blanco e Vicente Risco convocan o V Premio Vicente Risco de Antropoloxia e Ciencias Sociais, dotado con 1.000.000 pta. Poderá concorrer ao premio calquer persoa, sen distinción de idade ou nacionalidade, que presente os seus traballos en lingua galega, conforme ás normas ortográficas e morfolóxicas do ILG e RAG. Os orixinais e inéditos tratarán do estudo, de ámbito galego, sempre desde o punto de vista da antropoloxia ou das ciencias sociais (historia, economía, socioloxía, etc.) tendo unha extensión mínima de 150 páxinas e máxima de 300, tamaño folio e mecanografiadas a duplo espazo. Valorarase que o estilo expositivo se adecue aos usos habituais do xénero ensaístico. De cada texto presentárense seis copias antes do 30 de Novembro de 1999, remitíndose á Fundación Sotelo Blanco, apartado do correo 2.096, 15.780 Santiago. Máis información no teléfono 988 440 001.

PRÉMIO XORNALÍSTICO MANUEL REIMÓNDEZ PORTELA

A Fundación de Exposicións e Congressos da Estrada convoca o IV Premio Xornalístico Manuel Reimóndez Portela. Otorgarase ao mellor traballo ou serie de traballos publicados en calquer dos medios de comunicación impresos, que mellor trate o tema A lectura: hábito e futuro. O certame está dotado con un único premio de 250.000 pta. e poderanse presentar persoas de calquer nacionalidade, con traballos publicados até o 30 de Xullo de 1999. O prazo de presentación dos traballos está aberto até o 10 de Agosto do mesmo ano. Maior información no teléfono 986 573 406.

CONCURSO DE CONTOS BREGOÁN

O Centro Galego de Bizkaia en Barakaldo organiza o XXXII Concurso de Contos Bregóan aberto a todos os autores de calquer nacionalidade que presenten unha ou varias obras escritas en lingua galega. A extensión máxima dos traballos non excederá das seis, nen será inferior as tres follas mecanografiadas a duplo espazo. O concurso está dotado cun primeiro premio de

150.000 pta, e un segundo de 50.000 pta. Os traballos enviaranse por correo, sen remite, antes do 30 de Xuño de 1999, ao Centro Galego de Bizkaia en Barakaldo. Cada obra irá acompañada de cinco copias. En sobre adxunto indicarase o lema escolleito para a obra, máis o nome e enderezo do autor. Na parte superior dereita da primeira folia da obra repetirase o lema. O fallo darase a coñecer o 25 de Xullo, e as obras premiadas publicaranse na revista do Centro O Xistral. Máis información no teléfono 944 903 429.

PRÉMIO ESPIRAL MAIOR DE ENSAIO

Edicións Espiral Maior e Galigraf-Galicia convocan o seu premio de ensaio. Estabeleceuse un único premio de 500.000 pta, xunto coa publicación da obra en edicións Espiral Maior. Poderán optar ao premio todas as persoas que o desexen co tema que escollan. Os traballos terán un mínimo de 75 follas e un máximo de 150, escritas en DIN-A4 a duplo espazo. Presentarase por quintuplicado, baixo plica, sen remite e cun lema identificador da obra. En sobre aparte incluíranse todos os datos referentes á identidade do au-

tor. As obras remitiranse a Edicións Espiral Maior; apartado dos correos 192, 15.080 A Coruña, antes do 30 de Xuño do presente ano. Maior información no teléfono/fax 981 171 078.

CERTAME MANUEL LUEIRO REI

O Certame literario de novela curta Manuel Lueiro Rei, organizado polo Concello, chega á súa VII edición. O certame está aberto a todas as persoas que o desexen e o tema é libre. Os relatos haberán de ser orixinais e inéditos, non premiados en calquer outro concurso. Presentarase por quintuplicado, en follas escritas a máquina por unha só cara e a dobre espazo. Enviarase sen remite e baixo lema. En sobre adxunto, pecho e baixo o mesmo lema, achegarase os datos persoais do autor. As obras presentadas non deberán exceder das 30 follas e remitiranse, antes do 12 de Outubro de 1999, a: VII Certame Literario Manuel Lueiro Rei, Concello de O Grove. Praza do Corgo, s/n. 36.980 O Grove (Pontevedra). O Certame está dotado cun primeiro premio de 300.000 pta; un segundo de 100.000 e un terceiro de 50.000 pta. O fallo do Certame farase público durante a segunda quincena do mes de Decembro. ♦

man esta escolma de pintura exposta no Teatro Principal.

REBOIRAS

Exhibición da súa obra na sala de exposición de Caixa Madrid.

SIMÓN PACHECO

Rehabilitación leva por título a mostra de Simón Pacheco que se pode ollar durante estes días na sala de exposicións de Caja de Madrid (Avda. Santa María, s/n).

O Porriño

MÚSICA

PANCHO ÁLVAREZ

Dá conta dos seus cantares de cego no Parque do Cristo o Venres 25.

Santiago

EXPOSICIÓNS

AURÉLIO AGUIRRE

Exposición fotobiográfica de Aurélio Aguirre, ao que Murguía chamara poeta do seu tempo e da súa cidade. No Banquete de Conxo, por exaltaren valores como a liberdade e a igualdade foran ameazados de exilio Aguirre e Pondal. Até o 30 de Xuño no C.S.C. Aurélio Aguirre de Conxo.

AMPARO FERNÁNDEZ RIBEIRO

A librería María Balteira recolle unha mostra dos seus óleos, bodegóns e paisaxes.

MINIMAL-MAXIMAL

As tendencias do Minimalismo americano e europeo son o motivo da monográfica Minimal-Maximal aberta no CGAC de Bonaval, na que participan máis de trinta artistas coma Carl Andre, Mona Hatoum, Rolf Walz, Fred Sandback ou Haimo Zoobingate. Aberta até o 4 de Xullo. Tamén se encontra no CGAC a exposición fotográfica Asylum de James Casebere até o 25 de Xullo; así como a mostra do artista galego Santiago Mayo até o 11 de Xullo. Igualmente continúa Do impresionismo ao Fauvismo, da colección de Carmen Thyssen Bornemisza.

COLECCIÓN CAIXA GALICIA

Na Sala Isaac Díaz Pardo do Auditorio de Galicia, pódese ollar a mostra da Colección Caixa Galicia. Unha escolma de máis de sesenta obras de escultura e pintura.

ALBERTO GARCÍA-ALIX

Até finais deste mes, segue exposta a selección de fotografía de Alberto García-Alix na galería Trinta

O CAMIÑO DE KUMANO

No Museu das Peregrinacións abre, até o 4 de Xullo, a mostra O Camiño de Kumano, a natureza divinizada. O camiño de peregrinación de Kumano, zona ao Leste do Xapón, onde se orixinou unha tradicional peregrinación para loubanza dos deuses sintoístas.

JOAN MIRÓ

Até Xullo, no Auditorio de Galicia, mostra de pintura de Miró disposta baixo o título Camiño de estrelas.

E. LÓPEZ VALIÑA

No café-bar Habelas-Hainas, (Xelmírez 22), atópase a mostra de Eduardo López Valiña, cun conxunto de obras nas que se utilizan materiais orgánicos.

COMPOSTELA NA HISTORIA

Durante esta semana, na Casa da Parra, está a mostra da Consellería de Cultura Compostela na Historia, Redescubrimiento-Rexurdimento.

O CICLO DO LIÑO

Todo o proceso de tratamento do liño, xunto cos aparellos: tear, sarillo, debandoira, ripanzo e mostras de colchas antigas de liño e lá, compoñen a exposición que podemos ver na Mouga.

LEITURAS

A CONSTRUÇÃO DA LINGUA PORTUGUESA

O Xoves 24, na Librería Pedreira (Rua do Home Santo), presentan o libro de Fernando Vázquez Correioira A construción da lingua portuguesa frente ao castelano, (O galego como exemplo contrario), de Edicións Laiovento, colección Vento Sul.

MÚSICA

VIAXE POR ÚRTICARIA

Unha viaxe musical en pos

da utopia á que nos invita o grupo Berrogüetto coa presentación en directo do seu novo disco o Mércores 23 ás nove da noite no Auditorio de Galicia.

TERESA BERGANZA

A mezzosoprano Teresa Berganza, acompañada pola súa filla Cecilia Lavilla, soprano, e por Juan Antonio Álvarez Parejo no piano, interpretarán a Monteverdi, Schumann, Dvorak e Sor, entre outros, o próximo Martes 29, ás nove da noite, no Auditorio de Galicia.

FESTA SPLAT NA NASA

Na Nasa hai festa o Xoves 24 pola presentación do selo musical Splat. Actúan nesta ocasión os grupos Hemisferio Izquierdo, Don Nadie, Taxi Driver, Da Ful ful e Traje de Saliva.

TEATRO

EN PÉ DE PEDRA

Ruas e prazas cobrarán vida do Venres 25 ao Domingo 27 de Xuño coas catorce representacións, nas que participan sete compañías de danza contemporánea. Organiza Teatro Galán.

Tui

EXPOSICIÓNS

XURXO ALONSO

Mostra a súa pintura na galería de arte Trisquel e Medulio. Horario de mañá e tarde. Sábados e Domingos fechado.

Vigo

CINEMA

CINECLUBE LUMIERE

A Maza. Longa metraje rodada en Teherán e dirixida por Samira Makhmalbaf. No Auditorio do Concello ás 20,30 horas.

EXPOSICIÓNS

BOLSEIROS DE CAIXAGALICIA

Mostran as súas obras, na sala da Fundación (Policarpo Sanz 21), até o 29 de Agosto.

J.L. BARRAL

Pintura "naif", caracterizada polas luces e a cor, na Sala de Arte de Caixavigo até o 1 de Xullo.

XOVES ARTISTAS DA GALIZA E PORTUGAL

Mostra colectiva na Sala de Exposicións do Banco Simeón organizada en colaboración co Consulado portugués. Até o 2 de Xullo.

XI MOSTRA DE ARTE INFANTIL

A asociación artístico-cultural Irmaslexos organiza, unha vez máis, a mostra de arte infantil no Instituto Municipal de Educación (Camiño do Chouzo) do 19 ao 30 de Xuño. Ademais da exposición está previsto organizar mostras de teatro, música, conferencias e concursos.

SIMÓN PACHECO

No Coléxio Oficial de Arquitectos pódese contemplar, até finais de mes, a instalación de Simón Pacheco, concebida expresamente para o espazo.

EMBOCADURA

A galería Ad Hoc acolle durante estes días a mostra de fotografía de Manuel Vilarío.

PATRICIA RIEGER

Na galería Sargadelos, pódese ollar, até finais de mes, a

Berrogüetto está en SANTIAGO o Mércores 23.

En Santiago, na pub Modus Vivendi, colga as súas pinturas, até finais de mes, Mar García.

Os cantares de cego acompañan a Pancho Álvarez no Parque do Cristo do PORRIÑO o Venres 25

Exposición adicada a Aurélio Aguirre na A.C. do mesmo nome, de Conxo, en SANTIAGO.

Chus Lago, terceira muller que coroa o Everest sen oxíxeno

'Pensaba moito na alpinista que morreu despois de chegar ao cume'

⇨ ARANTXA ESTÉVEZ

"Os máis de dous meses que tardei en chegar ao cume do Everest semellaron o dobre de tempo. Sentínme soa e pola cabeza pasáronme moitos medos. Había expedicións que desaparecían e escaladores que baixaban con síntomas de conxelación. Non é fácil facer fronte ás dúbidas cando estás a máis de seis mil metros de altura sen ninguén con quen falar", di Chus Lago. O pasado 26 de Maio a alpinista viguesa pasaba vinte minutos no cume do Everest tras unha subida sen oxíxeno. Convertíase na terceira muller do mundo en subir os 8.848 metros desta montaña.

Chus Lago traballa nun ximnasio municipal e as fins de semana vaíse ao monte. Leva máis de dez anos no alpinismo e o seu estado físico, a excepción dunha doenza no xoenllo que lle impide dar brincos, é formidábel. "Ademais de estar en forma, para sobrevivir a unha aventura como esta hai que saber estar no monte, saber como respondes ante os problemas que se che ven enriba, e isto conséguese con moito traballo previo, e tamén saber sobrelevar a soedade e a incomunicación", sinala Chus. "Decatábame de que estaba subindo no meio dun grupo de homes, ou sexa, que as mulleres somos minoría nesta aventura e que iso inflúe na confianza en ti mesma. E pensaba con frecuencia que a segunda muller que acadou o cume sen oxíxeno, morreu na baixada. Por iso, algunha clasificación, como a que se fai en Katmandú, sitúame como a segunda muller en conseguilo, porque a quen morre na montaña, xa non lle valen de nada as marcas que teña logrado", conta Chus.

Chus Lago integrouse nunha expedición de deportistas italianos para acometer a subida. "Os permisos que dá o Goberno chinés son caros, custan varios millóns de pesetas, que hai que repartir. Todos temos que integramos nun grupo. A partir dese momento tes cincuenta días de prazo para comezar a escalada", sinala Chus. O primeiro que hai que facer é aclimatarse á altura. Ao pasar dos catro mil metros, Chus Lago comezou dar paseos. Tiña que esperar polos *yaks*, animais que resisten ben a carga nas alturas, para que subisen as equipas até o campo base. Ali atopouse á cantidade de persoas que intentaban subir o Everest. "No cam-

pamento base, que se atopa a uns 6.500 metros de altura había cento trinta persoas dispostas a subir. Só cuarenta conseguiron o cume", di.

O mal tempo pode botar por terra todo o esforzo. "Do campo base súbese ao que chamamos o primeiro campo de altura, que xa está a máis de sete mil metros. Como medida de aclimatamento e pola posibilidades de que fíxese mal tempo, é recomendábel voltar a baixar ao campo base. Pero eu xa non baixei, aínda que si o facían os outros alpinistas. Para min, psicoloxicamente, voltar atrás, resulta insoportábel. Así que xa me quedei a durmir no primeiro campo", sinala Chus. Chus ía comendo e bebendo produtos enerxéticos, como chocolate. Os dous días seguintes servíronlle para chegar a 7.700 metros, o segundo campo. Outras dúas xornadas para chegar aos 8.200. "O ataque final fíxeno nalgo máis de once horas, saín á unha da mañán e cheguei ao cume ás doce e media", relata.

O peor, a baixada

Chus foi acompañada dun *sherpa*, que si levaba oxíxeno para subir ao Everest. "O *sherpa* é un guía, co que ti pactas as condicións. Eu precisaba que subise connigo, con oxíxeno, porque eu non tiña compañeiros e, ademais, non levaba rádio para comunicarme se xurdía algun problema", sinala a alpinista. Nos días previos a acoroar o cume, foron moitas as expedicións que sufriron baixas por esvaecementos e conxelacións. Escoitabamos no campamento pola rádio a un grupo de ucranianos que non daban baixada e ao que lle desaparecera un compañeiro", di.

A baixada foi o peor. Sen oxíxeno, Chus descendía a modo. Notábase moi cansa e respiraba con dificultades. "A primeira noite do descenso paseina no campo tres, que tiña demasiada altura. Estaba moi nerviosa e pola miña cabeza só pasaban maos presaxios. Lembraba insistentemente que a segunda muller morrera ao baixar. Tratei de tranquilizarme pero non tiña a ninguén

con quen compartir ese mal momento. Sintes que se che vai o sentido. Hai que ter en conta que cando está a máis de oito mil metros de altura e sen oxíxeno, tendes a durmir, non queres esforzarte, deixaste levar. Ademais, a cabeza non rexe. Vin a outros alpinistas que chegaban aos campamentos sen recoñecer aos seus compañeiros ou dicindo parvada tras parvada. Tiñan alucinacións", conta.

Seguiu facendo o descenso soa até atopar aos seus *sherpas*, que levaban moitas máis velocidade. "Co oxíxeno non corres, voas", di Chus Lago. Foron moitos os alpinistas que lle recomendaron desistir e que lle recomendaron o osíxeno para non quedarse no camiño. "Ao fin e ao cabo as condicións nas que eu ía eran moi inferiores aos do resto, xa que ademais de non levar oxíxeno, non levaba rádio. Resistínme o que puider pero penso que é unha parvada arriscar a tua vida se podes evitalo. Así que cando un deportista ruso, que xa fixo os catorce *oito miles* do mundo insistiu en que me puxese a botella, fíxenlle caso. Utilicei osíxeno durante tres horas da baixada", explica Chus.

Escalar en rocha

Tras o seu primeiro oito mil, o Cho Oyu, no que conseguiu o cume cuns medios mínimos, Chus

Lago moveu Roma con Santiago para conseguir financiamento nesta expedición. Financiamento que pasa por un préstamo no banco ante a tardanza das institucións en pagar. O concello, a Deputación e empresas como *Galfrio*, *Elmar*, *Viaxes Dublin*, *Airtel* e a Fundación Celta axudárona a coroar o Everest. De calquer xeito, a súa xesta aínda non é recoñecida de abondo. Estaba convidada polo Celta a dar o saque de honra no último partido da liga en Balaidos e quedou na grada mentres Diana Nogueira, cuxo mérito, non deportivo, é ter participado no concurso de Miss Universo foi a escollida polo clube para dar o balonazo.

Agora, a descansar unha tempada. "Por presión familiar, porque sei que non viven mentres eu ando de aventuras", di Chus Lago. A alpinista quere practicar con maior intensidade a escalada en rocha por Galiza. "É un méio diferente e, ademais, saíame moito máis barato. Hai que escoller e non me queda máis remedio que alonxarme polo de agora dos *oito miles*". ♦

A semente que agroma

FRANCISCO CARBALLO

O día 27 ás 19 horas deste Xuño van recibir unha homenaxe os mortos pola represión en Tui no ano 1936. A lista dos condenados á morte en xuízos sumarísimos, os paseados etc. calcúlase nuns 300. Despois do 25 de Xullo daquel ano, Tui viviu a represión máis sanguenta da súa historia.

O monumento elevado ás vítimas de tanto horror fai parella co dos mortos de Guillarei de 1932. Estes defendían o final das cargas forais. Os de Tui loitaran pola legalidade republicana, a liberdade pátria e a intelixencia. Unidos estiveron republicanos de esquerda, CNT presidida por Gumersindo Rodríguez, PG con Dario Álvarez Limeses e marxistas de diferente obediencia partidaria. Unha Xunta de defensa, na que figuraba Antón Alonso, mantivo a lei e a paz na cidade até o 25 de Xullo de 1936.

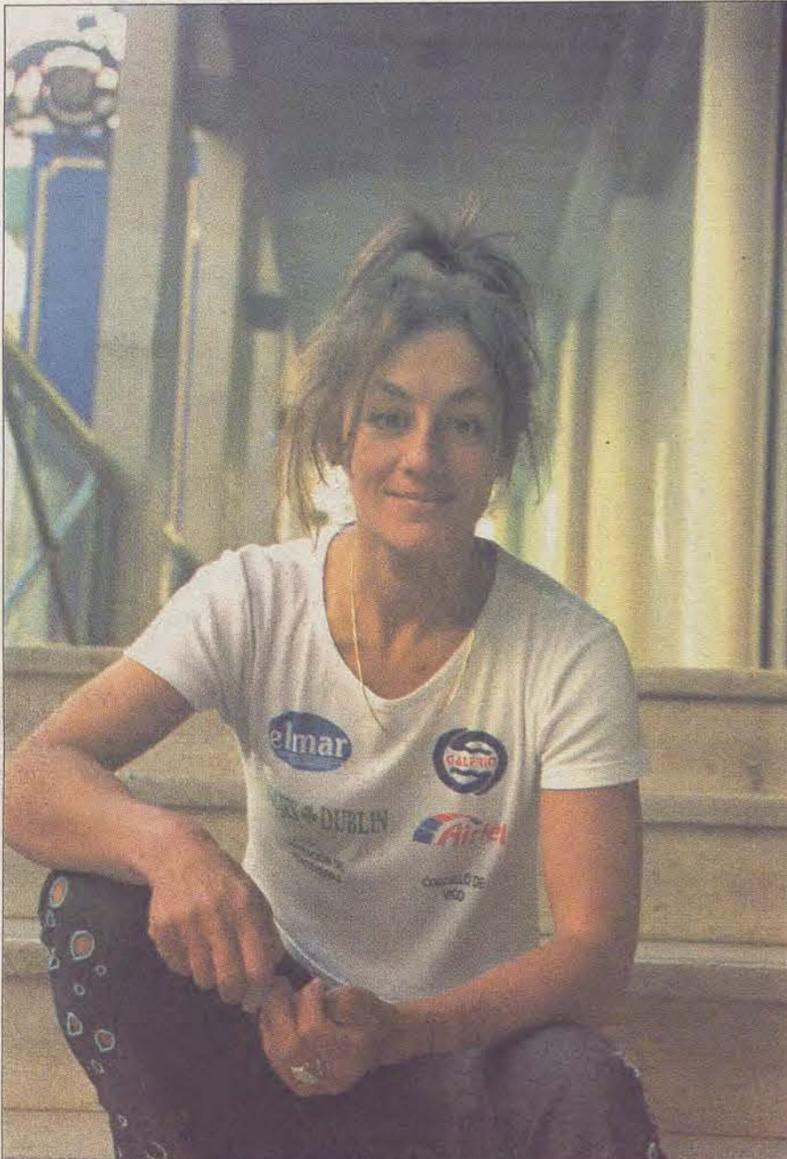
Poucos defensores de Tui lograron escapar; algúns como Antón Alonso Ríos, agrarista con acta no Parlamento, iniciou unha xeira chea de sobressaltos e que describe na fuxida das gadoupas da Ditadura. Portugal acollía, pero a súa Política devolvía á morte os que caían nas suas mans. Foi un viciño ambivalente.

Énos moi necesario lembrar e gravar no bronce estes acontecementos e a memoria da semente enterrada e que estivo á espera tantos anos para xermolar. Aquela semente frutifica en tolerancia, liberdade, paz. Imposíbel esquecer o alto prezo que tiveron que pagar os 300 e máis mortos! Con razón se di que todos perdímos; por iso todos debemos gañar desde a memoria e desde o cambio social e político.

Galiza non tivera na antigüidade mortos violentos nas persecucións; sufrira nos anos da "Santa Irmandade", s. XV, devastacións e castigos cruceis, pero no 36 quedou sementada de mártires. Nós, en pleno proceso de liberación, vemos agromar os talos dunha plantación de esperanza. A todos nos cómpre estarmos a ser cómplices nesta fertilidade: a de tecer con bimbios martiriais os cestos dunha razón vigorosa, aberta, igualitaria. ♦

VOLVER AO REGO

REDESA (Red Eléctrica de España, S.A.) ten especialistas de alta cualificación que velan porque todos os usuarios teñan a tensión precisa. Nun anuncio aparecen programando a carga para que unha nai lle dea a teta ao neno de madrugada. Tamén van cambiar a rede para non danaren aos paxariños que pousan nos fios. No entanto en Merza (Vila de Cruces), obrigan aos viciños a viviren baixo o tendido de 400.000 voltios. Dinque a barbaridade non é responsabilidade deles senon cabezonería de Fraga. ♦

XAN CARBALLA